

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาวิถีชีวิตของลาหู่(Lahu - na) บ้านขอบด้ง
เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอน
โรงเรียนบ้านขอบด้ง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

โดย

เรียบ สึงห์ทร และคณะ

กุมภาพันธ์ 2548

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาวิถีชีวิตของลาหู่(Lahu - na) บ้านขอบด้ง
เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอน
โรงเรียนบ้านขอบด้ง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ดำเนินงานโดย

1. นางเรียม	สิงห์ทร	หัวหน้าโครงการวิจัย
2. นางสุรัชฎา	ทิพย์ชู	ทีมวิจัย
3. นางสาวเพ็ญภาค	กาพผล	ทีมวิจัย
4. นายอำนวย	หนองภักดี	ทีมวิจัย
5. นายธเนศ	ประยูรสุข	ทีมวิจัย
6. นางสาวจรัสโสม	ชมภูมิ่ง	ทีมวิจัย
7. นายสายันต์	กองทุม	ทีมวิจัย
8. นางสาวช่อผกา	สุวรรณฤทธิ์	ทีมวิจัย
9. นายวิจิต	เพื่อนทิพย์	ทีมวิจัย

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

กุมภาพันธ์ 2548

บอกเล่าเพื่อความร่วมมือกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่น่าเน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับ ครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความ

หนักใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว. สำนักงานภาค จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความ ยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและ รูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็น พี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และ นักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าว ได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัย ผู้การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.สำนักงานภาค

คำนำ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อศึกษาสำรวจรวบรวมองค์ความรู้ในด้านวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่เพื่อให้มีความเป็นระบบถูกต้องเพื่อนำมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอนโรงเรียนบ้านขอบด้ง และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนที่มีนักเรียนเป็นชาวเขาชนเผ่าอื่น ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทุกขั้นตอน ในการสำรวจรวบรวมข้อมูลวิถีชีวิตของลาหู่ในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากชุมชน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านขอบด้ง หมู่บ้านหนองเต่า และหมู่บ้านป่าคา อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงครูภูมิปัญญาที่มาให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งถือว่าชุมชนและครูภูมิปัญญาเป็นแหล่งข้อมูลเรียนรู้ที่สำคัญ

การศึกษาวิจัยนี้ทางทีมวิจัยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนและเป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรทางการศึกษา ผู้สนใจไม่มากนักน้อย หากมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ทางทีมวิจัยยินดีรับฟัง เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงงานในโอกาสต่อไป

ทีมวิจัย

กุมภาพันธ์ 2548

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่องวิถีชีวิตลาหู่ (Lahu-na) บ้านขอบด้ง เป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนบ้านขอบด้ง เกิดขึ้นเนื่องจาก เมื่อปีการศึกษา 2543 โรงเรียนบ้านขอบด้งได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบบนพื้นที่สูง โครงการหลวงอ่างขาง โดยได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายพัฒนาสังคมและการศึกษามูลนิธิโครงการหลวง และฝ่ายศึกษานิเทศน์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้คณะครูเข้ารับการอบรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการจัดทำแผนพัฒนาบูรณาการ หลังจากได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นได้ในปีการศึกษา 2543 ทางคณะครูและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเกิดแนวคิดร่วมกันในการจัดการศึกษาที่เน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวให้ต่อเนื่องจึงได้ศึกษาวิถีชีวิตของลาหู่ (Lahu-na) บ้านขอบด้งเพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอนโรงเรียนบ้านขอบด้ง เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ถูกต้องสมบูรณ์ และเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด

ต้องขอขอบคุณภูมิปัญญาในชุมชนหน่วยงานข้างเคียงคือ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง ธีรภัทรธรรมชาติอ่างขาง , หน่วยจัดการต้นน้ำแม่แฝด และชุดปฏิบัติการทหารหมู่บ้านนอแล ที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนบุคลากรตลอดจนการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมถึง ศึกษา นิเทศกับญาติ แก้วคำเชื้อ ที่ให้คำแนะนำในการจัดแผนบูรณาการการเรียนรู้ ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยท่านอื่นที่ไม่ได้เอ่ยนาม

ขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค และศูนย์ประสานงานวิจัย สกว.ภาค เขตเชียงราย พะเยา - ฝางที่ให้โอกาสและให้แนวทางที่หลากหลาย รวมถึงการสนับสนุน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ด้วยดี

ทีมวิจัย

กุมภาพันธ์ 2548

ชื่อเรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตของลาหู่ (Lahu-na) บ้านขอบด้ง เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
ในการเรียนการสอนโรงเรียนบ้านขอบด้ง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นางเรียม สิงห์ทร และคณะ

สนับสนุนโดย สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สำนักงานภาค)

ปีพุทธศักราช 2547

บทคัดย่อ

จากการศึกษารวบรวมองค์ความรู้วิถีชีวิตลาหู่บ้านขอบด้ง เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านขอบด้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการจัดการเรียนการสอน โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและวางแผนทางในการจัดการเรียนการสอนของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ลาหู่ (Lahu-na) บ้านขอบด้ง ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยได้ดำเนินการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ที่หมู่บ้านขอบด้ง หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ หมู่บ้านป่าคา หมู่บ้านหนองเต่า ซึ่งเป็นลาหู่ (Lahu-na) ที่อพยพมาจากพื้นที่เดียวกัน โดยทำการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชนเผ่าลาหู่ (Lahu-na) ด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดเวทีชาวบ้าน โดยให้ชุมชนที่เป็นครูภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบองค์ความรู้ การใช้แบบสังเกต แบบบันทึก เป็นต้น จากการศึกษาองค์ความรู้ที่ชุมชนต้องการให้นำมาจัดการเรียนการสอนได้นำมากำหนดเป็นเนื้อหาวิชาที่จะสอนเด็กนักเรียนในแต่ละระดับชั้น โดยได้กำหนดให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน อีกทั้งได้มุ่งให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มากที่สุด

ขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านขอบด้ง โดยอาศัยองค์ความรู้จากการศึกษาวิถีชีวิตลาหู่ (Lahu-na) บ้านขอบด้ง เพื่อนำมาจัดทำการเรียนการสอนของนักเรียน มีขั้นตอนการดำเนินการจัดทำหลักสูตรคือ สำรวจความต้องการและการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนศึกษารวบรวมองค์ความรู้จากผู้รู้ในหมู่บ้านขอบด้ง นำความรู้ที่ได้จากการศึกษารวบรวม นำเสนอในการประชุมเวทีชาวบ้าน ครูนำเนื้อหาองค์ความรู้ที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมจากชุมชนและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลตามตัวชี้วัดในพันธสัญญา สร้างกฎกติกา กำหนด วัน / เวลา สถานที่ในการจัดการเรียนรู้กับครูภูมิปัญญาท้องถิ่นครูจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้กับนักเรียน แล้วนำเสนอชุมชน

ชนเพื่อแสดงความคิดเห็นและปรับปรุงให้สามารถนำไปสอนได้จริง ดำเนินการสอนตามแผนการสอนแบบบูรณาการ นำผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมมาประเมินผลโดยการจัดเวทีสรุปบทเรียนการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นของลาหู่ (Lahu-na) บ้านขอบด้ง ที่ชุมชนมีส่วนร่วม

ผลจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น วิถีชีวิตของลาหู่บ้านขอบด้งพบว่าการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนครูกับชุมชน ควรมีการประชุมและชี้แจงและสอบถามความต้องการของชุมชนเพื่อให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่ทำมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ครูต้องเปิดใจให้กว้าง มีความเป็นประชาธิปไตย คือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของชุมชนและชาวบ้านให้มาก และในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยนำครุภูมิปัญญาในหมู่บ้านมาเป็นผู้สอนถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักเรียน ครูควรมีการประสานงานกับครุภูมิปัญญาให้แน่นอนถึง วัน เวลา และสถานที่ในการจัดกิจกรรมเพื่อความสะดวกของครุภูมิปัญญาและในการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ ของชนเผ่าซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกรักของคนในชุมชน ครูควรจะศึกษาและสอบถามครุภูมิปัญญาถึงวิธีการศึกษาให้เข้าใจก่อนที่จะนำนักเรียนเข้าไปเรียนรู้ ซึ่งจากการศึกษาทดลองการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านขอบด้ง ปรากฏว่าปัญหาที่สำคัญคือ การสื่อสารของครุภูมิปัญญาที่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ยากแต่ก็ได้แก้ปัญหาโดยใช้ล่ามซึ่งเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีความเข้าใจภาษาไทยและเห็นความสำคัญของการศึกษาเข้ามาช่วยแปล จนกระทั่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในแต่ละครั้งบรรลุตามวัตถุประสงค์รวมถึงปัญหาเวลาว่างของครุภูมิปัญญาที่มักไม่ตรงกับเวลาเรียนของนักเรียน ได้แก้ปัญหาโดยการนำนักเรียนไปเรียนในช่วงเย็นหรือวันเสาร์ อาทิตย์ ที่ครุภูมิปัญญามีเวลาว่าง โดยครูผู้สอนต้องเป็นผู้ประสานงานกับครุภูมิปัญญาโดยตรง

จะเห็นได้ว่าตามขั้นตอนกระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านขอบด้งประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากชุมชน ครุภูมิปัญญา ครูผู้สอน ตลอดจนนักเรียนซึ่งจะส่งผลดังนี้ นักเรียนมีทักษะในด้านการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมที่พึงประสงค์ นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนเผ่าของตนเอง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	ก
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
บทคัดย่อ	จ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
- วัตถุประสงค์	2
- คำถามการศึกษาวิจัย	3
- ผลการทบทวนเอกสาร	3
บทที่ 2 วิธีการวิจัย	10
- ขอบเขตการศึกษา	10
- พื้นที่	10
- กลุ่มเป้าหมาย	10
- เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	10
- วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	11
- ขั้นตอนการดำเนินการ	11
บทที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานชุมชนลาหู่ (Lahu-na) บ้านขอบด้ง	14
- ประวัติความเป็นมา	14
- ลักษณะทางภูมิศาสตร์	15
- สภาพสังคมและวัฒนธรรมประเพณี	16
- สิ่งแวดล้อม	21
- สภาพเศรษฐกิจ	22

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษาองค์ความรู้วิถีชีวิตลาหู่ (Lahu-na) บ้านขอบด้ง	23
- ด้านประวัติความเป็นมา	23
- ด้านความเชื่อและแนวคิด	23
- ด้านระบบเครือญาติ	26
- ด้านลักษณะการตั้งบ้านเรือน	27
- ระบบการดูแลสุขภาพของชนเผ่า	29
- ด้านการแต่งกาย	29
- ด้านอาหารการกิน	30
- ด้านหัตถกรรม	31
- ด้านภาษา	32
- ด้านระบบการเกษตร	32
บทที่ 5 กระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นวิถีชีวิตลาหู่ (Lahu-na) บ้านขอบด้ง	34
- คำอธิบายเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนบ้านขอบด้ง	38
- แผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนบ้านขอบด้ง	51
บทที่ 6 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและการติดตามประเมินผล หลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านขอบด้ง	121
บทที่ 7 สรุปและ ข้อเสนอแนะ	128
บรรณานุกรม	134
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ทำเนียบครูภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านขอบด้ง	
ภาคผนวก ข บันทึกสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้ตามพันธสัญญาหลังจากการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	
ภาคผนวก ค สื่อ / แหล่งเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตของลาหู่ (Lahu-na) บ้านขอบด้ง	
ประวัติทีมวิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บนพื้นที่สูงเขตภาคเหนือของเราจะพบว่า มีกลุ่มคนที่อาศัย ซึ่งมีหลายชนเผ่า และในนั้นจะพบว่า มีชาวเขาเผ่ามูเซอ หรือที่เรียกว่า ลาหู่ (Lahu-na) เป็นชาวเขากลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตชายแดน ในอำเภอฝาง ซึ่งลาหู่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ภายในเขตพื้นที่ตำบลม่อนปิ่น ประกอบด้วยชนเผ่าลาหู่อาศัยอยู่ 3 หมู่บ้านด้วยกัน โดยทั้ง 3 หมู่บ้านนี้ ได้เข้ามาตั้งรกรากถิ่นฐานในพื้นที่นี้มานานกว่า 20 ปีแล้ว

โดยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการพัฒนาทั้งด้านการคมนาคม สาธารณูปโภค เครื่องอำนวยความสะดวก ประกอบกับอยู่ในเขตพื้นที่ของโครงการหลวงอ่างขางที่ได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะในเรื่องของการทำมาหากิน และผลของกระแสความนิยมด้านการกินการอยู่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้วิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของชนเผ่าลาหู่ ได้ถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรม รับเอาค่านิยมจากสังคมภายนอก ซึ่งสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนได้แก่ ภูมิปัญญาองค์ความรู้ในเรื่องของการดูแลสุขภาพ การดำเนินชีวิต การตั้งชื่อ และการสร้างบ้านนั้น ได้ปรับเปลี่ยนไป จะก็แต่ผู้ที่เป็นผู้สูงอายุเท่านั้นที่รู้ และยังคงนับถืออยู่ ซึ่งกลุ่มคนรุ่นใหม่จะไม่มีความรู้ สาเหตุส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากการที่คนในชุมชนรับเอาวัฒนธรรมใหม่จากภายนอกมาขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวไม่มีความเหมาะสมกับพื้นที่และทรัพยากรที่มีอยู่ นอกจากเรื่องวัฒนธรรมแล้วระบบการศึกษาการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนก็ถือว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่สำคัญ เพราะที่ผ่านมาได้มีการใช้ระบบการเรียนการสอน ที่เป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ ทำให้บางครั้งอาจไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเขาเผ่าลาหู่

ประกอบกับการปฏิรูปการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต และวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง กอปรกับกระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นของตนเอง โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาปีพุทธศักราช 2542 ได้ให้ความสำคัญการจัดการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดย

- การนำประสบการณ์
- การนำความรู้
- การนำความชำนาญ

- ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าว มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา
- ยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

ด้วยสาระในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว นับได้ว่าเป็นโอกาสที่จะนำความรู้ความสามารถของชุมชน เข้าจัดเป็นหลักสูตรของท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาปี พ.ศ.2542 นั้น เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ คณะครูโรงเรียนบ้านขอบด้งได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย 8 สาระการเรียนรู้และหลักสูตรท้องถิ่นได้เป็นส่วนหนึ่งในสาระดังกล่าว โดยเน้นเอาองค์ความรู้ และวิถีชีวิตของคนในชุมชนมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของชุมชน แต่เนื่องจากการจัดทำหลักสูตรที่ผ่านมามีปัญหาพบว่าคณะครูจะไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการในเรื่องนี้ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้

ดังนั้นคณะครู โรงเรียน และคนในชุมชนบ้านขอบด้ง ที่มีแนวคิดร่วมกันที่จะดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และบริบทของชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ (Lahu - na) โดยให้ชุมชนและเด็กนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาหารูปแบบดำเนินการดังกล่าว โดยเน้นการศึกษารวบรวมข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ (Lahu - na) โดยการสัมภาษณ์ จัดเวที โดยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทุกขั้นตอน ในการดำเนินการชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดเนื้อหา วางแนวทางการจัดการเรียนการสอน และการนำมาทดลองใช้จริงในชั้นเรียน ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้รูปแบบการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของลาหู่ ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ ประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่บ้านขอบด้ง

1.2.2 เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นชนเผ่าลาหู่บ้านขอบด้ง

1.2.3 เพื่อวางแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่าลาหู่บ้านขอบด้ง ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

1.3 คำถามการวิจัย

แนวทางและรูปแบบการนำองค์ความรู้วิถีชีวิตของลาหู่มาจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านขอบด้ง ที่ตรงกับความต้องการของชุมชน เป็นอย่างไร

1.4 ผลการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1.4.1 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวดที่ 8 อันว่าด้วยทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนทั้งทางด้านการเงินและทรัพย์สินทั้งจากทางรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุทธ ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา ดังนี้ ตามมาตรา 58(2) ระบุไว้ว่า “ให้บุคคล ครอบครัวยุทธ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริหารทรัพยากรและทรัพย์สินให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมกับการค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ตามความเหมาะสมและความจำเป็น” ส่วนหมวดที่ 7 ที่ว่าด้วยครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มาตราที่ 57 ระบุให้ “หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ความรู้ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา”

ความหมายการมีส่วนร่วม

การศึกษาเพื่อคนทั้งมวลชนเป็นการศึกษาของสาธารณะที่คนจำนวนมากที่สุดสามารถเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งมิได้หมายถึงเข้ามาทำหน้าที่ทดแทนรัฐหากแต่เข้ามาร่วมกับรัฐ ผนึกกำลังกับรัฐในกระบวนการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งผู้เรียนต้องเรียนรู้จากประสบการณ์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายนอกห้องเรียน โดยหน่วยงานด้านการศึกษาของรัฐ โรงเรียน อีกทั้งครูต้องเปิดใจกว้างต่อการมีส่วนร่วมระดับต่างๆ ตั้งแต่ตัวผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องนอกสถานศึกษาซึ่งก็คือ ชุมชน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง สถาบันทางสังคมอื่นๆให้มีบทบาท ดังนี้

- การมีส่วนร่วมเป็นแหล่งเรียนรู้ การศึกษาตามตำราเรียนแบบเก่านอกจากจะทำให้ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมทางสติปัญญาและอารมณ์เพราะเนื้อหาวิชาที่ตายตัว ไม่ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวรู้สึกสนุก เนื้อหาการเรียนไม่ตอบสนองความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียนทั้งยังเชื่อมโยงกับความเป็นจริงในชีวิตและชุมชน เป็นการตัดขาดกระบวนการ

ถ่ายทอดวิถีชีวิต ค่านิยม และในวัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนต่างรุ่นภายในกลุ่มสังคมต่างๆ เป็นการศึกษาที่ถูกต่อว่า “พรากเด็กไปจากชุมชน”

- ดังนั้นการเปิดโอกาสให้สังคมและชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแหล่งเรียนรู้อันหลากหลายมีชีวิตชีวาแก่ผู้เรียน จึงเป็นไปได้ ตั้งแต่การให้ผู้เรียนออกไปศึกษาความรู้โดยตรงจากชุมชน และเก็บข้อมูลวิจัย สัมภาษณ์ เรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนแบบแผนการผลิตเทคโนโลยีภายในท้องถิ่น วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ฯลฯ จากคนเฒ่าคนแก่ ผู้นำชุมชน แม่ค้าพ่อค้า พระสงฆ์ เป็นต้น หรือแม้แต่การให้ผู้เรียนไปศึกษาหรือฝึกงานในสถานประกอบการในชุมชนนั้นๆ เป็นเนื้อหาวิชาชีวิตที่จะเพิ่มทักษะความสามารถในการคิดอย่างรอบด้านและเชื่อมโยงประเด็นสำคัญในการมีส่วนร่วมก็คือ ความเข้าใจอย่างใหม่ที่จะมองให้เห็นถึง ศักยภาพและความรู้ที่ชุมชนมีอยู่ว่าเป็นความรู้ที่มีได้ด้อยค่าไปกว่าความรู้ตามตำราจากโลกตะวันตก เพียงแต่ความรู้ที่ชาวบ้านหรือชุมชนมีอยู่นั้นเป็นความรู้จากพื้นฐานการปฏิบัติจริงมากกว่าการคิดวิเคราะห์
- การมีส่วนร่วมบริหารจัดการจึงเป็นไปได้ตั้งแต่การที่ชุมชนมีตัวแทนหรือพ่อแม่ผู้ปกครอง องค์กรต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน เพื่อจะดำเนินงานอันอาจได้แก่ การวางแผนนโยบาย ธรรมนูญโรงเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน การบริหารหรือจัดหางบประมาณ การตรวจสอบ ติดตามผลการทำงาน ตลอดจนการประเมินคุณภาพการศึกษา

ทั้งนี้การศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการมองเห็นว่าการกระจายอำนาจจัดการศึกษาเช่นนี้ เป็นการลดภาระทั่วทุกด้านของสถานศึกษาและเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายคือโรงเรียนได้รับทรัพยากรเพิ่มขึ้น ได้พัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผู้เรียนคือลูกหลานของชุมชนมีความสุขกับการเรียนรู้ ชุมชนได้ร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นตนอย่างยั่งยืนผ่านการศึกษา เป็นการพึ่งพาอาศัยกันบนพื้นฐานความสัมพันธ์และจิตสำนึกร่วมกัน

- การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและการทำกิจกรรม โดยอาจมี พ่อแม่ผู้ปกครองคนในชุมชน ที่มีความรู้ความสามารถด้านหนึ่งเป็นผู้สอน เป็นวิทยากรเสริมความรอบรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งในเวลานี้มีหลายโรงเรียนได้ดำเนินการจัดการเชิญพ่อ แม่ ครูภูมิปัญญาและผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามาสอนในโรงเรียน หรือนำพาผู้เรียนออกไปเรียนรู้โดยตรง นอกจากนี้ยังได้พบว่า ครูชาวบ้าน หรือชุมชน มีศักยภาพที่จะช่วยโรงเรียนจัดการหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างมีชีวิตชีวา รวมถึงการเข้าร่วมดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่งานโรงเรียน นิทรรศการ การบำเพ็ญประโยชน์ ตลอดจนโครงการณรงค์อันหลากหลาย

1.4.2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า เป็นการนำหลักสูตรแกนกลางทั้งเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ที่พัฒนามาจากส่วนกลางมาปรับขยายหรือเพิ่มสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นมาใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) หลักสูตรมีจุดเน้นที่สำคัญ อยู่ 3 ประการ คือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการส่งเสริมท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรเป็นการเรียนที่มีความหมายต่อผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกรายวิชาต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

การพัฒนาหลักสูตรทำได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ท้องถิ่นจัดทำหลักสูตรหรือรายวิชาขึ้นมาใหม่ หรือลักษณะที่ท้องถิ่นปรับปรุงในรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมตรงตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

สาระสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น

อำพล จันทรแป้น (2532) ได้อธิบายไว้ว่า หากพิจารณาองค์ประกอบในโครงสร้างจากหลักสูตรท้องถิ่นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา และพัฒนาความเป็นอยู่ทั้งด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคมของตนเองและท้องถิ่นให้ได้
2. เพื่อให้เกิดความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น

เนื้อหาสาระ

จากสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้มีการจัดกลุ่มสาระของเรื่องราวในท้องถิ่นเป็น 4 กลุ่มคือ

1. คติ ความเชื่อ และหลักการที่เป็นขั้นพื้นฐานของแหล่งองค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมสืบทอดต่อกันมา
2. ศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี
3. การประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่นที่ได้พัฒนาให้เหมาะสมกับกาลสมัย

4. แนวความคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่ถูกนำมาใช้ในชุมชน ซึ่งเป็นผลกระทบต่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

วิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

สังัด อุทรานันท์ (2532) ได้เสนอวิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า การพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้เข้ากับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นมีวิธีการในการดำเนิน คือ

1. การปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับหลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นหลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศ ดังนั้นอาจไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้เปิดโอกาสแก่ท้องถิ่นทำการปรับเนื้อหาสาระของหลักสูตรในบางส่วนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นต่อไป

2. การสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรแกนกลาง สามารถทำได้โดยโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ทำเรื่องเสนอทางจังหวัดให้พิจารณาแล้วนำเสนออนุมัติต่อไปยังกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อประกาศใช้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป

วิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

อำนาจ จันทรแป้น (2532) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ในรูปแบบของ SPIE MODEL ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation - S) หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์สภาพในอดีต สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นในอนาคต โดยวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1.1 ปรัชญาการศึกษา นโยบาย หลักสูตร แผนการศึกษา งานวิจัย
- 1.2 สภาพปัญหา ค่านิยม วัฒนธรรม และความต้องการของชุมชน
- 1.3 ธรรมชาติ เนื้อหาสาระ วิชาความรู้ ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี
- 1.4 ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียนในด้านความต้องการและความสนใจ
- 1.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เอื้อให้บรรลุวัตถุประสงค์

2. การวางแผนหลักสูตรหรือแผนประสบการณ์ (Planning -P)

- 2.1 กำหนดหลักสูตรสาขา หมวดวิชา
- 2.2 กำหนดหลักสูตรรายวิชา
 - 2.2.1 กำหนดลักษณะกระบวนการวิชา
 - 2.2.2 พิจารณาความสมดุลระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติ

2.3 กำหนดหลักสูตรเฉพาะกลุ่มบุคคล เช่น หลักสูตรสำหรับชนกลุ่มน้อย หรือหลักสูตรสำหรับเด็กเรียนช้า เป็นต้น

2.4 กำหนดแผนการสอน

2.4.1 กำหนดวัตถุประสงค์

2.4.2 คัดเลือกเนื้อหาสาระและการจัดประสบการณ์

2.4.3 กำหนดวิธีการเรียนการสอน สื่อ และแหล่งวิชาการ

2.4.4 กำหนดวิธีวัดและประเมินผล

2.5 กำหนดแผนการประเมิน

3. การใช้หลักสูตร (Implementation – I)

3.1 การเตรียมและพัฒนาบุคลากรเอกสาร และสื่อประเภทต่าง ๆ

3.1.1 สร้างความเข้าใจแก่กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องในแนวทางที่กำหนดขึ้น

3.1.2 ฝึกอบรมผู้เกี่ยวข้องให้เกิดทักษะการใช้หลักสูตร

3.1.3 สร้างหรือเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน

3.1.4 เตรียมกรณีศึกษาใน

4. การประเมินผล (Evaluation - E)

4.1 ประเมินแผนหลักสูตรหรือแผนประสบการณ์ทุกแผน

4.2 ประเมินการปฏิบัติตามแผนทุกด้าน

4.3 ประเมินความเหมาะสมของสื่อทุกประเภท

4.4 ประเมินผลสัมฤทธิ์

ลักษณะต่าง ๆ ของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการนั้นหมายถึงหน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนระดับต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา กรมต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

หลักสูตรต้นฉบับปรับปรุง เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม

ท้องถิ่นสามารถทำได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ เนื้อหาและคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนไป

2. การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหา

เป็นการลดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหา จากหัวหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายของกลุ่มประสบการณ์ ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้จุดประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหาและคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเปลี่ยนแปลงไป

3. การจัดทำเนื้อหารายวิชา / รายวิชาใหม่

ในกรณีพบว่า เนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ยังไม่ปรากฏในหลักสูตร โดยเฉพาะในกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ซึ่งต้องไม่ทำให้จุดประสงค์ขอบข่ายเนื้อหาและคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเปลี่ยนแปลงไป

4. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

เป็นการปรับปรุงและใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาและสภาพท้องถิ่น

5. การจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม

เป็นการจัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ หรือแบบฝึกหัดต่าง ๆ และเอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ โดยเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ทั้งนี้การเรียนการสอนที่ท้องถิ่นจะพัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ อาจใช้คำอธิบายรายวิชาที่มีอยู่แล้วหรือเพิ่มเติมขึ้นมาก็ได้

ความสอดคล้องของหลักสูตรท้องถิ่นกับหลักการพัฒนาหลักสูตรตามที่ สจด อุทรานันท์ (2532 หน้า 311) ได้เรียบเรียงไว้ ดังนี้

1. ตามหลักการของหลักสูตรนั้น หลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้น ๆ โดยเหตุนี้หากหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีจุดมุ่งหมาย สำหรับใช้ชุมชนแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ ก็ย่อมจะสามารถสนองตอบต่อความต้องการของสังคมได้มากที่สุด

2. ในการพัฒนาหลักสูตรได้มีการยอมรับความสำคัญของผู้ใช้หลักสูตรเป็นอย่างมากและได้มีการยอมรับว่า สมควรจะให้ผู้ใช้หลักสูตรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วยในทางปฏิบัติ หากหลักสูตรได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในระดับชุมชนไม่กว้างขวางมากนักก็ย่อมจะสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ใช้อหลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรได้

1.4.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หลักสูตรท้องถิ่นหรือหลักสูตรสถานศึกษา

ศุมน อมรวิวัฒน์ (2545) สารการเรียนรู้ในหลักสูตรใหม่นี้ นอกจากกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มตามมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละช่วงชั้นแล้วยังให้สถานศึกษานำโครงสร้างที่วางไว้ในหลักสูตรแกนกลางอย่างคร่าว ๆ ไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ทั้งนี้สถานศึกษาต้องจัดรายวิชาในแต่ละกลุ่มสาระให้ครบถ้วนตามมาตรฐานกำหนด แม้ว่าหน่วยการเรียนรู้โครงการและแผนบูรณาการที่โรงเรียนปฏิบัติการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้จัดรูปแบบไว้จะยังคงเรียกเนื้อหาสาระ และกิจกรรมว่าเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

ผู้วิจัยเห็นว่าการนำเสนอรูปแบบต่าง ๆ ที่โรงเรียนปฏิบัติการเรียนรู้ได้ทำแล้วจะเป็นแนวทางทำให้สถานศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปสร้างสารการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษาได้ตามหลักสูตรใหม่ยังได้มีตัวอย่างมากมาย ที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบหลักสูตรท้องถิ่นและกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการรายงานการวิจัยของโรงเรียน " บ้านสะปำ " มงคลวิทยา จังหวัดภูเก็ต ลำดับที่ 3 / 2544 เรื่องการพัฒนาและการใช้หลักสูตรท้องถิ่นระดับโรงเรียน เช่น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นประเภทแผนการสอนหลอมรวมวิชาได้เริ่มจัดทำแผนการสอนหลอมรวมวิชาในระดับชั้น ป. 5 – ป. 6 โดยได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากสถาบันราชภัฏภูเก็ต พัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นจำนวน 4 หลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. อาหารถิ่นบ้านสะปำ
2. เกษตรเพื่อชีวิต
3. งานประดิษฐ์จากวัสดุท้องถิ่น
4. นาฏศิลป์พื้นบ้าน

สาเหตุที่การพัฒนาและการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ประสบความสำเร็จ เกิดจากการวางแผนร่วมกันการจัดเตรียมกิจกรรมการจัดทำประชาพิจารณ์ทำให้มีการปรับปรุงแผนการสอนให้มีความสุขสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และจัดตารางการใช้รูปแบบการเรียนรู้จากชุมชนและธรรมชาติเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องธรรมชาติศึกษา ทัศนศึกษาโรงเรียนบ้านสะปำ “มงคลวิทยา” จังหวัดภูเก็ต ผลที่เกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนซึ่งเปรียบเสมือนลูกหลานของตนเอง เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับโรงเรียนทำให้โรงเรียนเห็นความสำคัญของชุมชนและนักเรียน เกิดความรักในท้องถิ่นของตนเอง อยากเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตน ชุมชนสามารถที่จะเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนในเรื่องของการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนและให้การสนับสนุน

บทที่ 2

วิธีการวิจัย

2.1 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาวิถีชีวิตของลาหู่ (Lahu - na) บ้านของดั่ง เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอนโรงเรียนบ้านขอบด้ง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

2.2 พื้นที่ที่ใช้ดำเนินการศึกษา

- 2.2.1 หมู่บ้านขอบด้ง หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
- 2.2.2 หมู่บ้านป่าคา หมู่ที่ 11 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
- 2.2.3 หมู่บ้านหนองเต่า หมู่ที่ 11 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

2.3 กลุ่มเป้าหมาย

2.3.1 ครูภูมิปัญญาชาวบ้าน	จำนวน 15 คน
2.3.2 ผู้นำชุมชน	จำนวน 7 คน
2.3.3 นักเรียนโรงเรียนบ้านขอบด้ง	จำนวน 222 คน

2.4 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.1 การใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในการรวบรวมข้อมูลจากครูภูมิปัญญาของลาหู่บ้านขอบด้ง บ้านป่าคา และบ้านหนองเต่า

2.4.2 การจัดเวทีชาวบ้านโดยให้ชุมชนที่เป็นครูภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดรายละเอียดเนื้อหาของหลักสูตรที่ชุมชนต้องการ เพื่อนำไปสู่ระบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนและเข้าสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

2.4.3 การใช้แบบสังเกต / แบบบันทึก / แบบประเมิน ในการศึกษาการดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านขอบด้ง

2.5 วิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาและสืบค้นข้อมูล ทีมวิจัยจะใช้วิธีการประเมินผลข้อมูลที่สืบค้นมาได้ โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม (ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น , ผู้นำชุมชน , ผู้ปกครองนักเรียน) ได้ตรวจสอบความถูกต้อง โดยการนำเสนอข้อมูลที่สืบค้นมาได้ให้แสดงความคิดเห็น แก้ไข เพิ่มเติม เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มามีความถูกต้องสมบูรณ์มากที่สุดและสามารถนำข้อมูลหรือองค์ความรู้ของลำนุ่นะ ในเรื่องต่อไปนี้

- 1) ความเชื่อและแนวคิด
- 2) ระบบเครือญาติ
- 3) ลักษณะการสร้างบ้านเรือน
- 4) ระบบการรักษาสุขภาพ
- 5) อาหารการกิน
- 6) การแต่งกาย
- 7) ศิลปหัตถกรรม
- 8) ภาษา
- 9) ประเพณีชนเผ่า
- 10) การทำการเกษตร

และนำองค์ความรู้ของลำนุ่นะทั้ง 10 เรื่อง ดังกล่าว ที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติม นั้นมาวางแผนจัดทำเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านของดิ่ง

2.6 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินงานดังต่อไปนี้

2.6.1 จัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานของโครงการให้กับชาวบ้านและตัวแทนของหน่วยงานใกล้เคียง เพื่อสร้างความเข้าใจกับชุมชน รวมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.6.2 ศึกษาและทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ของชาวบ้านเผ่ามูเซอในด้านต่อไปนี้

- ความเชื่อและแนวคิด
- ระบบเครือญาติ
- ลักษณะการสร้างบ้านเรือน

- ระบบการรักษาสุขภาพ
- อาหารการกิน
- การแต่งกาย
- ศิลปหัตถกรรม
- ภาษา
- ประวัติดินเผ่า
- การทำการเกษตร

2.6.3 การศึกษาและสืบค้นรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นเป็นองค์ความรู้

2.6.4 จัดรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นเป็นองค์ความรู้

2.6.5 จัดเวทีชาวบ้านเพื่อนำเสนอข้อมูลองค์ความรู้ที่ได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล

2.6.6 จัดประชุมชี้แจงผู้ปกครองนักเรียน ชาวบ้าน เพื่อร่วมกำหนดรายละเอียดเนื้อหาของหลักสูตรและวางแผนในการจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ให้สอดคล้องตามความต้องการของชุมชนและวิถีชีวิตของชุมชน รวมทั้งขอความร่วมมือและกำหนดครุภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อเป็นวิทยากรสำหรับให้ความรู้แก่นักเรียน

2.6.7 คณะผู้วิจัย ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และคณะครูร่วมกันจัดทำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตรงตามเนื้อหาหลักสูตร

2.6.8 ประชุมชี้แจงผู้ปกครองนักเรียนเพื่อร่วมกันกำหนดพันธสัญญาและการวัดผลประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน

2.6.9 จัดทำแฟ้มประวัตินักเรียน

2.6.10 จัดเวทีประชุมชาวบ้านเพื่อชี้แจงการจัดการเรียนรู้ การจัดทำสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.6.11 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนไปใช้สอน โดยมีการประเมินก่อนเรียน (ประเมินตนเอง , ผู้ปกครองประเมิน , ครูประเมิน)

2.6.12 จัดเวทีสรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม คือ ชาวบ้าน ผู้ปกครอง ศึกษานิเทศก์ เพื่อสรุปถึงปัญหาที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และหาแนวทางแก้ไขปัญหาดต่อไป

2.6.13 คณะวิจัยประชุมนำผลสรุปจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาสังเคราะห์บูรณาการกับกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน

2.6.14 จัดเวทีการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยศึกษาวิถีชีวิตของลาหู่ณะ บ้านขอบด้งให้กับโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง หน่วยงานทางการศึกษาที่ใกล้เคียง บุคลากรทางการศึกษา บุคลากรอื่นที่สนใจ โดยการจัดนิทรรศการในห้องวิชาการของโรงเรียนกับผู้สนใจ

บทที่ 3

ข้อมูลพื้นฐานชุมชนลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง

3.1 ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชาวเลาหู่ (Lahu na)

ประวัติศาสตร์ของชุมชนชาวเขาเผ่าลาหู่มีภูมิลำเนาดั้งเดิมอยู่ที่ประเทศทิเบตหรือบริเวณใกล้เคียงประเทศทิเบต ถูกจีนรุกราน และบีบบังคับ ก็ค่อยๆถอยร่นอพยพลงมาทางใต้

ในระหว่างศตวรรษที่ 17 ถึงศตวรรษที่ 18 ชนเผ่าลาหู่มีถิ่นฐานที่อยู่เป็นของตนเองโดยอิสระในบริเวณเขตแถบพม่าและจีนแผ่นดินใหญ่ระหว่างทิศตะวันตกของเมืองหว่าและทิศตะวันออกของยูนนานทางภาคพื้นตอนเหนือของทวีปเอเชียอาคเนย์

ชาวเขาเผ่าลาหู่มีเชื้อสายทิเบต – พม่า หรืออาจจะมีเชื้อสายมาจากพวก โลโล (LO-LO) ชาวจีนเรียกชาวลาหู่ว่า Lo –Hei หรือ (La-Heir)

ดังนั้นคำว่า Lahu (ล่าหู่) จึงเขียนมาจากคำว่า Lo -Hei พวกลาหู่ที่มีความเกี่ยวพันใกล้ชิดกับชาวเขาเผ่าลีซอ และเผ่าอ่าข่า มากมีประเพณีบางประการคล้ายพวกระหรั่ง จะแตกต่างกันเฉพาะภาษาพูดและการแต่งกายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ชาวเขาเผ่าลาหู่เมื่ออพยพหนีจีนลงมาก็กระจัดกระจายอยู่ตามบริเวณทั้งสองข้างพรมแดน
อันยาวของประเทศจีน แคว้นยูนนาน และประเทศพม่า และทางใต้ของพม่าจนถึงรัฐเชียงตุง ในภาค
เหนือของประเทศไทยและในจังหวัดน่านทา ของประเทศลาว นับว่าเป็นชาวเขาเผ่าใหญ่เผ่าหนึ่ง ซึ่ง
สามารถจำแนกออกเป็นพวกต่างๆ ได้ถึง 23 พวก เช่น ลาหู่ญี (ลาหู่แดง) , ลาหู่โกสี , ลาหู่ละ (ลา
หู่ดำ) , ลาหู่คะคา เป็นต้น

ชาวเขาเผ่าลาหู่ในประเทศไทยได้เริ่มอพยพมาจากประเทศพม่าและประเทศลาวเมื่อประมาณ 50 ปี แบ่งเป็นพวกใหญ่ได้ 2 พวก คือ พวกลาหู่ดำและลาหู่แดง พื้นที่ตั้งของชาวเขาเผ่าลาหู่ดังกล่าวตั้งภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ได้กระจัดกระจายไปในเขตพื้นที่ของอำเภอและจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ พวกลาหู่ดำ อยู่ในพื้นที่อำเภอต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตากและจังหวัดแม่ฮ่องสอน พวกลาหู่ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเรานี้ถูกเรียกว่า ลาหู่ (มุซมุซโซหรือ มูโซ) แปลว่า “นายพรานล่าเนื้อหรือนักล่าสัตว์ผู้ยิ่งใหญ่” และกล่าวกันว่าขณะที่เขาออกไปล่าสัตว์นั้นเขาจะคิดถึงการล่าสัตว์มากกว่าการคิดถึงครอบครัวของเขาเอง (นักศึกษาสงครามจิตวิทยา.2517)

ประวัติความเป็นมาของลาหู่บ้านขอบดิ่ง ลาหู่บ้านขอบดิ่งจะเป็นลาหู่คำมีการอพยพมาจาก
พม่า ถิ่นฐานเดิมอาศัยอยู่บริเวณสันเขาบ้านหลวง จากการสอบถามผู้รู้ในหมู่บ้านเล่าว่าที่ชื่อ

บ้านหลวงเพราะมีคนอยู่เป็นจำนวนมาก เวลาปีละหนึ่ง เคาะจำเล (ปีใหม่) มีการเดินจะคี (กระโดด) ตามเสียงการเป่านอคะ (เครื่องดนตรีของลาหู่คล้ายแคน) จะได้ยินเสียงทั่วบริเวณเชิงคอยของอำเภอฝาง ต่อมาชาวลาหู่ต้องอพยพจากบ้านหลวงเพราะเกิดโรคระบาดทำให้ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมากประกอบกับถูกชาวจีนฮ่อ วั และไทยใหญ่รุกราน จึงได้ถอยร่นมาอยู่ที่บ้านคุ้มและบริเวณที่ตั้งของสถานีเกษตรหลวงอ่างขางในปัจจุบัน การอพยพเคลื่อนย้ายของชาวลาหู่ยังไม่สิ้นสุดเพียงเท่านั้นเพราะลาหู่บ้านชอบดั่งเป็นชาวเขาเผ่าลาหู่ที่รักสงบ ไม่ชอบความวุ่นวายทั้งที่โครงการเกษตรได้มาก่อตั้งขึ้นก็เพื่อส่งเสริมอาชีพที่ดีไม่ให้อพยพร่อนเร่ต่อไป แต่ลาหู่บ้านชอบดั่งก็ยังไม่หยุดการหาถิ่นฐานใหม่ จึงย้ายจากบริเวณบ้านคุ้มหรือที่ตั้งบริเวณสถานีเกษตรหลวงอ่างขางในปัจจุบันไปยังคอยลู้จู้ หรือบ้านปางเปียงในปัจจุบัน และถูกรุกรานจากคนพื้นราบ ประกอบกับความเห็นไม่ตรงกันในเรื่องการเป็นผู้นำชนเผ่าเพราะมีคนเป็นจำนวนมาก จึงได้แยกย้ายกันไปตั้งหมู่บ้านใหม่เป็น 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านหนองเต่า หมู่บ้านป่าคา และหมู่บ้านชอบดั่ง

ในปัจจุบันนี้ทั้ง 3 หมู่บ้านก็ยังคงไปมาหาสู่และติดต่อกันเช่นพี่น้องเหมือนเดิม การตั้งถิ่นฐานของลาหู่คำที่บ้านชอบดั่งได้เข้ามาตั้งรกรากอยู่ที่บริเวณหมู่บ้านชอบดั่งก่อนการก่อสร้างโครงการหลวงประมาณ 15 ปี แต่การอพยพของชาวลาหู่ตั้งรกรากตามคำบอกเล่าของ ผู้อาวุโสในหมู่บ้านว่าลาหู่ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยนี้มากกว่า 100 ปีแล้ว

3.2 ลักษณะทางภูมิศาสตร์และที่ตั้งอาณาเขตชนเผ่าลาหู่หมู่บ้านชอบดั่ง

ลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นภูเขา สูงจากระดับน้ำทะเล 1,350 เมตร มีลักษณะเป็นดินปนหิน มีป่าไม้และสัตว์ป่า สภาพอากาศหนาวเย็นมากมีหมอกปกคลุม ในฤดูหนาวและมีฝนตกตลอดติดต่อกันเป็นเวลานานหลายเดือน หมู่บ้านชอบดั่งตั้งอยู่หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

- ทิศเหนือติดต่อกับหมู่บ้านหนองเต่า หมู่ที่ 12 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
- ทิศใต้ติดต่อกับสถานีเกษตรหลวงอ่างขางและบ้านคุ้ม หมู่ที่ 5 ตำบลแม่งอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
- ทิศตะวันออกติดต่อกับหมู่บ้านป่าคา หมู่ที่ 11 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
- ทิศตะวันตกติดต่อกับหมู่บ้านนอแล หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

เนื่องจากหมู่บ้านมีอากาศหนาวเย็นประกอบด้วยสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงปกคลุมด้วยป่าไม้ และเมฆหมอกดูสวยงาม นับว่าเป็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมกับชนชาวลาหู่บ้านขอบดิ่ง เป็นคำกล่าวของปู่จ้อง (พ่อเผ่าที่ทำพิธีทางศาสนา)

3.3 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าลาหู่

3.3.1 จำนวนประชากร ของหมู่บ้านขอบดิ่ง มีจำนวนทั้งหมด 319 คน เป็นชายจำนวน 86 คน เป็นหญิงจำนวน 91 คน และเด็ก 77 คน นอกจากนั้นถ้ารวมกับหมู่บ้านป่าคาซึ่งมีประชากรเผ่าลาหู่ จำนวน 800 คน และหมู่บ้านหนองเต่าที่มีประชากรจำนวน 700 คน ฉะนั้นในบริเวณอ่างช้างถึงบริเวณเชิงดอยจะมีชนเผ่าลาหู่ ประมาณ 1,819 คน

3.3.2 การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน บ้านแต่ละหลังสร้างรวมกันเป็นกระจุกไม่เป็นระเบียบ เรียบร้อยและขาดสัญลักษณ์มาก ในหมู่บ้านจะมีครก สร้างไว้เป็นของสาธารณะหลายแห่งรอบหมู่บ้าน ยิ่งข้าวส่วนมากจะอยู่รวมกันในหมู่บ้าน เล้าไก่กระจัดกระจายกันอยู่ทั่วไป สัตว์เลี้ยงมักเลี้ยงไว้ใต้ถุนบ้านเรือนและทุกบ้านจะหาไม้มาล้อมรั้วเพื่อกันสัตว์ของตน

การสร้างบ้านเรือน ส่วนมากเป็นไม้ไผ่เสริมไม้ซึ่งตัดเอาตามบริเวณบนภูเขาที่ตั้งบ้านเรือนนั้นเอง ลักษณะทั่วไปของบ้านชาวลาหู่ยกพื้นสูงมีใต้ถุนพื้นและฝาทำด้วยไม้ไผ่ หลังคามุงแฝกหรือใบไม้ มีประตูหนึ่งบานขนาดใหญ่และถ้าสูงถึงหลังคาทำด้วยแฝกคลุมสำหรับเป็นที่เก็บกระบอกไม้ไผ่ใส่น้ำกินน้ำใช้และเก็บฟืนสำหรับหุงหาอาหารจากกระเบียงถึงพื้นดินมีบันไดลาดเอียงไว้สำหรับขึ้นลง ทำด้วยไม้กระดานแข็งแรงจำนวนหนึ่งอันหรือหลายอันวางเรียงขนานกัน บนแผ่นไม้เหล่านั้นจะทำเป็นปุ่มเอาไว้เป็นระยะๆ สำหรับกันลื่นขณะขึ้นลงบันไดในฤดูฝน บ้านแต่ละหลังมีขนาดไม่เท่ากันแล้วแต่ฐานะและจำนวนคนที่อาศัยในบ้านหลังนั้น บ้านของหัวหน้าหมู่บ้านหรือเกลือป่า (ผู้ทำพิธีทางศาสนา) นั้นจะมีขนาดใหญ่ก่อด้วยดินตั้งอยู่เกือบกลางห้องสำหรับหุงหาอาหารและเป็นเตาผิงไปด้วยในเวลาค่ำคืน เพราะอากาศหนาวเย็น และที่สำคัญบ้านของเกลือป่าหรือปู่จ้อง จะมีห้องบอคอ (ห้องผี) ใช้ประกอบพิธีกรรม

การสร้างบ้านของลาหู่หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้กำหนดสถานที่ก่อสร้างภายใต้การเห็นชอบจากการยกร่างก่อสร้างบ้านต้องสร้างให้เสร็จเรียบร้อยภายใน 1 วัน โดยต้องมีการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อม การสร้างบ้านทุกครัวเรือนจะส่งแรงงาน 1 คนมาช่วยในการสร้างบ้านจนเสร็จเรียบร้อย โดยเจ้าของบ้านเป็นผู้ทำอาหารเลี้ยงเพื่อนบ้านที่มาช่วยก่อสร้าง เมื่อสร้างเสร็จแล้วหมอบีทำหน้าที่สวดคาถาไล่ผี หรือสิ่งไม่ดีไม่งามให้ออกไปจากบ้าน สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ชาวลาหู่ต้องสร้างบ้านใหม่แทนหลังเก่าโดยไม่จำเป็นได้แก่

1. ภูเขาบ้าน

2. ไก่ขึ้นไปไต่บนหลังคาบ้าน

3. สัตว์ป่ามีชีวิตหรือแม่แตงกบินเข้าไปในบ้าน เป็นต้น

ด้วยความเชื่อว่า บ้านนั้นมีเจ้าของอยู่และได้มาทวงคืน ซึ่งในปัจจุบันชนเผ่าลาหู่ตำบลบ้านขอบด้งก็ยังคงมีความเชื่อในเรื่องการสร้างบ้านเรือนอยู่เหมือนเดิม ซึ่งต่างจากลาหู่อื่นๆ ไม่ยึดถือและไม่เข้มงวดนัก

3.3.3 ความเชื่อและแนวคิดของชนเผ่าลาหู่

ชนเผ่าชาวลาหู่ (Lahu na) นี้เชื่อกันว่าถือกำเนิดมาจากบิดามารดา ซึ่ง “ผีฟ้า” หรือ “พระผู้เป็นเจ้า” หรือ “จือซา” อันเป็นเทพเจ้าอันศักดิ์สิทธิ์เป็นผู้สร้างชาวยิงขึ้นมา 1 คู่ เกิดรักใคร่จนได้เสียเป็นสามีภรรยา กันจนมีครรภ์ ขณะเมื่อมีครรภ์แก่จนจะคลอดบุตรนั้น บังเอิญเกิด น้ำท่วมแผ่นดิน กวาดล้างทุกสิ่งทุกอย่างไปหมด ทั้งสองคนจึงเข้าไปอาศัยอยู่ในน้ำเต้าแห่งขนาดใหญ่ ลูกหนึ่งมีข้างในกลวง ตรงปากเป็นรูขนาดเล็ก ต่อมานางเงือกได้คลอดบุตรและธิดาออกมาพร้อมกันจำนวน 100 คนเป็นชาย 50 คน และเป็นหญิง 50 คน เมื่อน้ำท่วมแห้งลงแล้ว ผลน้ำเต้าแห่งนั้นลอยค้างเติ่งอยู่บนดอยเขาหิมาลัยพวกเด็กๆ ทั้ง 50 คู่ชายและหญิงก็คลานออกมาจากน้ำเต้า และจับคู่กันไปตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนแยกกันอยู่คนละทิศละทางทั่วโลก

สำหรับพวกลาหู่ (Lahu na) เชื่อว่าต้นตระกูลของตนนั้นเป็นพี่ชายและพี่สาวคนโต ต้องอยู่บนภูเขาเพื่อปรนนิบัติเลี้ยงดูบิดามารดาซึ่งแก่เฒ่าชราไปไหนมาไหนไม่ได้ ดังนั้นชีวิตของพวกลาหู่จึงชอบอยู่แต่บนภูเขา

ทุกหมู่บ้านจะมีแกลูป่าหรือปู่จ้องเป็นผู้นำศาสนา 1 คน ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจมากในชาวเขาเผ่าลาหู่ แกลูป่าหรือปู่จ้องบางคนเป็นพระเจ้าในสายตาของพวกลาหู่ (ลาหู่) พวกลาหู่ในประเทศไทยนับถือผี พวกลาหู่ที่ยังนับถือผีอยู่ทุกวันนี้เรียกตัวเองว่า เป ตู แปล แปลว่าผู้จุดเทียนจี๊ผึ่ง พวกเขาคือคนที่กลัวกลิ่นหอมของเทียนจี๊ผึ่ง จะทำให้ผีที่ดีๆ พอใจ และคอยคุ้มครองพวกเขา

ลาหู่เชื่อว่าผีประจำอยู่ในทุกแห่งทุกหนในธรรมชาติ ดังนั้น เมื่อจะทำการเพาะปลูกจึงต้องมีการเซ่นสรวงบอกกล่าวผีเหล่านั้นก่อน เพราะหากทำให้ผีโกรธผีก็จะบันดาลให้ทำการเพาะปลูกไม่ได้ผลและทำให้เกิดความเจ็บป่วยอีกด้วย

ชนชาวลาหู่เชื่อว่า เมื่อถึงเทศกาลเคาะจ่าเล (ฉลองวันขึ้นปีใหม่) ผีบรรพบุรุษจะมาร่วมฉลองปีใหม่ ทุกครัวเรือนต้องหยุดการทำงานในไร่ชั่วคราวก่อน และจะกลับไปเมื่อพิธีสิ้นสุดลง

3.3.4 ระบบเครือญาติ

สังคมลาหู่มีโครงสร้างหลวมๆ ทั้งนี้เพราะลาหู่ไม่มีชาติพันธุ์หรือสายตระกูลหรือสายใยบรรพบุรุษที่จะมาผูกพันกับมวลสมาชิกไว้เหมือนชนเผ่าอื่น หน่วยโครงสร้างพื้นฐานของสังคมลาหู่ คือ “ ครัวเรือน ” ภายใต้การนำของหัวหน้าครัวเรือนที่เรียกว่า “ เมเซปา ” หมู่บ้านลาหู่อาจดู

เหมือนเป็นกลุ่มบ้านซึ่งมีความเกี่ยวข้องกัน โดยตลอดด้วยระบบความเกี่ยวข้องทางญาติ การแต่งงานหรือความเป็นเพื่อนกัน แต่ละหมู่บ้านมีหัวหน้าหมู่บ้านเรียกว่า คาเซปา เป็นผู้รับผิดชอบ และรักษากฎระเบียบต่างๆ ภายในหมู่บ้าน ชุมชนอาจยอมรับนับถือความมีอาวุโสของคนในหมู่บ้านคนหนึ่ง แม้ว่าคนนั้นจะมีอายุเป็นหัวหน้าหมู่บ้านของตน แต่ก็อยู่ในอาณาเขตชุมชนหมู่บ้านเดียวกัน หัวหน้าผู้อาวุโสนี้จะมีอำนาจครอบคลุมทั่วบรรดาหมู่บ้านในชุมชน

หมู่บ้านลาหู่ประกอบด้วยหลายครอบครัว ซึ่งมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติโดยการแต่งงานกัน หัวหน้าหมู่บ้านเรียกว่า “ คาเซปา ” และมีผู้ช่วยหัวหน้าอีก หัวหน้ามีหลายระดับชั้น

การแบ่งระดับชั้นนี้ได้รับอิทธิพลมาจากการปกครองภายนอก คือพวกลาหู่ในรัฐฉาน ซึ่งได้รับอิทธิพลการปกครองจากไทยใหญ่

ตำแหน่งนี้บางส่วนเป็นการเลือกขึ้นมาและบางส่วนก็เป็นมรดกตกทอดมาเมื่อตำแหน่งว่างลงเนื่องจากการตาย หรือถูกถอดออกจากตำแหน่งพวกชนชั้นหัวหน้าของหมู่บ้านเช่น ผู้ช่วยหัวหน้าผู้อาวุโสผู้ที่ทำหน้าที่ทางพิธีกรรมจะทำการพิจารณาเลือกผู้สมควรรับตำแหน่งต่อไปแต่โดยปกติแล้ว มักจะได้แก่ ญาติที่ใกล้ชิด กับผู้ที่มีตำแหน่งคนก่อน แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นลูกหัวหน้าหมู่บ้านจะปกครองหมู่บ้านโดยการฟังเสียงจากสภาพท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าหมู่บ้าน ผู้ช่วยผู้มีอาวุโสซึ่งเป็นพี่เฒ่าและนับถือและแก่กล้าหรือปู้จอง ผู้นำทางพิธีกรรมไม่ใช่ทำการบริหารโดยอำเภอใจ หัวหน้าหมู่บ้านจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทระหว่างลูกบ้าน การลงโทษจะเป็นการปรับเงิน แล้วจะแบ่งกันในระหว่างหัวหน้าหมู่บ้าน ครอบครัวทั้งหมดในหมู่บ้านนั้น แต่ถ้าเป็นกรณีร้ายแรง เช่น การฆาตกรรม จะนำตัวผู้กระทำผิดให้ตำรวจไทยจัดการ

โครงสร้างทางสังคมของลาหู่เริ่มต้นจากครัวเรือนก่อน เพราะครัวเรือนเป็นเจ้าของที่ดินสำหรับทำไร่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ในครัวเรือนจะประกอบด้วยหัวหน้าครัวเรือน ภรรยา บุตร บุตรเขย หลาน เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากประเพณีการแต่งงานซึ่งมีข้อบัญญัติว่า ชายลาหู่จะต้องไปรับใช้พ่อแม่ฝ่ายหญิงที่ตนแต่งงานด้วย

สมาชิกและเครือญาติครอบครัวของลาหู่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันทางระบบเครือญาติ ไม่นิยมให้บุคคลอื่นเข้ามาอาศัยอยู่ด้วย สมาชิกประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ลูกเขย และหลาน บางครอบครัวยังมีญาติทางฝ่ายหญิง ญาติทางฝ่ายชายร่วมอาศัยอยู่ด้วย พ่อบ้านถือเป็นหัวหน้าครอบครัว (แห่แซ่ผ่า) ปกครองดูแลสมาชิกทั้งหลายที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีบ้างที่ฝ่ายหญิงเป็นหัวหน้าครอบครัว แต่มักเป็นหญิงม่าย (แห่แซ่หมา)

ในปัจจุบันมีการปกครองโดยผู้ใหญ่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบลในการดูแลและพัฒนาชนเผ่าลาหู่ (ลาหู่ นะ)

3.3.5 การดูแลสุขภาพของชนเผ่าลาหู่

ชนเผ่าลาหู่ ไม่ค่อยจะรักษาความสะอาดนักโรคที่พบมากในหมู่ชาวลาหู่ได้แก่ มาเลเรีย พยาธิ และตาเจ็บ ลาหู่นิยมบำรุงสุขภาพและรักษาความเจ็บป่วยด้วย วิธีการประกอบ พิธีกรรมการใช้สมุนไพรในท้องถิ่นที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ และการบำรุงสุขภาพด้วยยาสมัยใหม่

1) การรักษาโดยพิธีกรรม โดยทั่วไปพิธีกรรมจะประกอบขึ้นเพื่อเรียกร้องให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยพรและคุ้มครองสุขภาพ เช่น พิธีกรรมจะซื้อจำ (ทำบุญมะไฟ, หรือทำบุญข้าวใหม่) การเดินจะเกี (กระโดด) เพื่อบูชาผีฟ้า

2) การรักษาด้วยสมุนไพร สำหรับลาหู่ผู้เฒ่าบางคนใช้ยาสมุนไพรในถิ่นฐานที่ตั้งอยู่เป็นยารักษาโดยนำเอารากไม้ ใบไม้และต้นหญ้าบางชนิดจากป่าใกล้หมู่บ้านนำมาต้มให้ผู้ป่วยกิน

3) การดูแลสุขภาพ และรักษาความเจ็บป่วยด้วยยาสมัยใหม่ นอกจากการที่ผู้ป่วยชาวลาหู่จะได้รับการรักษาอาการเจ็บป่วยทั้งสองวิธีดังกล่าวข้างต้นนี้แล้ว เมื่อประมาณกว่าสิบปีมานี้ “ หมอนิดยา ” คนเมืองได้ขึ้นไป โฆษณาสรรพคุณของยาฉีดให้แก่ลาหู่ว่าเป็นยาที่รักษาได้สารพัด เช่น โรคคอมแห้งแรงน้อย โรคเฉพาอย่าง ยิ่งยาฉีดจะทำให้มีเลือดลมดีแข็งแรงและอายุยืน ชาวเขาเผ่านี้พากันเชื่อถือกันอย่างฝังใจ ลาหู่ที่มีฐานะดีมักจะทำการทดลองรับการฉีดยา ในบางรายเมื่อมีอาการเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีอาการป่วยหนัก จะพาคนเจ็บไปส่งยังสถานีนอนมัย ถ้ายังไม่หายเขาก็จะส่งคนเจ็บมารักษายังโรงพยาบาลในอำเภอ

3.3.6 การใช้ภาษาของชนเผ่าลาหู่

ชาวเขาเผ่าลาหู่มีภาษาใช้สำหรับพูดจา สนทนา ติดต่อกันเป็นเอกเทศประจำเผ่าของตน ถึงแม้จะได้ยืมเอาคำบางคำจากพม่า จากภาษาญานนบ้างก็ตาม ก็ถือว่าคำพูดส่วนมากเป็นของชนเผ่าลาหู่เองสำหรับชาวเขาเผ่าอื่นที่มีภาษาพูดคล้ายเผ่าลาหู่ก็มี ลีซอ อ่าข่า ไทยใหญ่ และพวกจีนฮ่อ เพราะชนเผ่าดังกล่าวที่มาทำการติดต่อกับค้าขายกับชนเผ่าลาหู่ต้องใช้ภาษาลาหู่เป็นประจำ จะเห็นได้ว่าเราคนไทยมีความลำบากในการออกสำเนียงชาวลาหู่ให้ถูกต้องดีได้เท่าเทียมชาวลาหู่คำภาษาลาหู่ เช่น “จะ” (นาย) เป็นคำนำหน้าคนผู้ชาย เช่น จะเคาะ และคำภาษาลาหู่ นา (นาง) เป็นคำนำหน้าคนที่เป็นผู้หญิง

3.3.7 การประกอบอาชีพของชนเผ่าลาหู่

การประกอบอาชีพของชนเผ่าลาหู่แบ่งได้ 2 ด้าน คือ ด้านทางการเกษตรและศิลปหัตถกรรม

1) ผลผลิตทางการเกษตรเป็นที่มาสำคัญของอาหารและรายได้หลักของลาหู่ ชาวลาหู่นิยมทำไร่และเลี้ยงสัตว์บนภูเขา แม้ว่าจะมีลาหู่จำนวนหนึ่งอพยพลงมาอยู่บนพื้นราบโดยมีที่นาแล้วก็ตาม อีกด้านหนึ่งของหมู่บ้านจะเป็นภูเขาที่มีเนื้อดินที่เหมาะสมสำหรับทำไร่ข้าว งา พริก ข้าวโพด และผัก ทำการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ หมู ควายและม้า ลาหู่นิยมกินข้าวข้าวเป็นอาหารหลัก ลาหู่จะเริ่มปลูกข้าวตั้งแต่กลางเดือนเมษายน และเสร็จสิ้นตอนต้นเดือนมิถุนายน

พริก เป็นหลักในเครื่องประกอบอาหารของชาวเขาเผ่าลาหู่ พริกขี้หนู นิยมปลูกในกลุ่มลาหู่ดำ แหล่งที่ปลูกพริกมักจะเป็นป่าไม้ไผ่หรือป่าที่มีมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นหนาแน่น พื้นที่แห่งหนึ่งจะปลูกได้เพียงครั้งเดียว เขาไม่เคยปลูกซ้ำที่ เชื่อกันว่าถ้าปลูกในปีที่สองใบของพริกจะหงิกงอ ไม่ออกดอกออกผล แต่จะปลูกข้าว ข้าวโพด หรืองาแทน ไร่พริกเก่าที่กลับฟื้นคืนเป็นป่ามีอายุสี่หรือห้าปีขึ้นไปจะกลับมาใช้อีกได้

งา เช่นเดียวกับพริก งาเป็นพืชที่ปลูกเก็บและรักษาได้ง่าย งานที่นิยมปลูกได้แก่ งาดำ และงาขาว หลายสิบปีก่อนลาหู่ใช้งาดำเป็นพืชแซมในไร่ข้าว เมล็ดงาใช้คลุกกับข้าวเหนียวในการทำ “ข้าวปุก” ซึ่งใช้ในการเซ่นผีบรรพบุรุษ ผีป่า ผีหมู่บ้าน ผีดอย และกินเป็นขนมในงานฉลองปีใหม่หรือกินวอ (เคาะงาเล)

สัตว์ ดั้งเดิมที่ลาหู่เลี้ยงไก่ หมู ควายและม้า สัตว์เหล่านี้มีวิธีเลี้ยงแตกต่างกัน ไก่และหมูจะให้อาหารที่หาได้จากเมล็ดพืช ผีอก มัน และผักชนิดต่างๆ ที่ปลูกเอาไว้ รวมทั้งพืชบางชนิด เช่น ต้นกล้วย และบอนที่หาได้จากป่าใกล้หมู่บ้านส่วน ควายและม้า จะหากินหญ้าและพืชชนิดอื่นในหมู่บ้านและในป่าใกล้ๆ หมู่บ้าน

2) ศิลปหัตถกรรมชนเผ่าลาหู่ละ ลาหู่เป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งที่มีความสามารถพิเศษในการผลิตงานฝีมือโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น เช่น หวาย ไม้ไผ่ เป็นต้น การผลิตงานฝีมือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอยในครัวเรือนเป็นเบื่องต้น และอาจมีการแลกเปลี่ยนหรือขายให้กับเพื่อนบ้าน งานฝีมือของชาวลาหู่ได้แก่ งานจักสาน งานทอผ้า และเย็บปักถักร้อย งานประดิษฐ์ เครื่องดนตรี รวมทั้งการทำอาวุธและเตีเหล็ก ปัจจุบันงานทอผ้าของชาวลาหู่แทบจะไม่มีแล้ว การผลิตงานฝีมือนั้นไม่ใช่ว่าชาวลาหู่ทุกคนจะทำกันได้ อาจเป็นไปได้ที่บางหมู่บ้านไม่มีช่างฝีมืออยู่เลยก็ได้ ทั้งนี้เพราะการผลิตงานฝีมือต้องอาศัยความสามารถเฉพาะตัวและใจรักเป็นสำคัญ

งานจักสานในแบบของชาวลาหู่ได้แก่ กระบุงใส่ข้าว (อ่าก่า) กระบุงใส่ฟืน (คำหู่) กระบุงเล็กใส่ข้าวสุกและของใช้เล็ก ๆ น้อย ๆ (ก้า – หุ) กระบุงใส่เครื่องบูชาเทพเจ้า “ กือชา ” (คอลอ) กระด้ง (ฮา มา) โตก (ฟือซอ) ที่สำคัญก็คือการถักกำไลหญ้าหรือที่เรียกว่า อินบูแค เป็นเอกลักษณ์สำคัญของลาหู่บ้านขอบด้ง

งานทอผ้ากำลังจะสูญหายจะมีก็เพียงแต่การเย็บปักถักร้อย เป็นงานของผู้หญิงโดยเฉพาะ มีความชำนาญในการตัดเย็บและประดิษฐ์ลวดลายลงบนผืนผ้าด้วยการนำเศษผ้าสีต่างๆ มาเย็บปะติดปะต่อ ตกแต่งเป็นลวดลายที่มีระเบียบสวยงามมาก ปัจจุบันนี้บางครัวเรือนมีจักรเย็บผ้าใช้แทนการเย็บด้วยมือแล้ว ตัวอย่างงานทอผ้าและเย็บปักถักร้อย ได้แก่ เสื้อชุดประจำเผ่า (อ้าปู) กางเกง (ห่า) ผ้านุ่ง (แทนดู) ย่ามใบใหญ่ (มื้อจ่อ) ย่ามใบเล็ก (อ้มเหาะพีย)

งานประดิษฐ์เครื่องดนตรี เครื่องดนตรีเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่มีความหมายผูกพันกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวลาหู่เครื่องเป่าจีนที่สำคัญที่สุดของชาวลาหู่คือ “หน่อคะ” ซึ่งมีลักษณะคล้ายแคน แต่ลำแคนยาวมากกว่า และที่ปลายครอบไว้ด้วยน้ำเต้าแห้ง “หน่อกู่มา” ใช้ในการเป่างานพิธีที่สำคัญ

การทำอาวุธ อาวุธดั้งเดิมของชาวลาหู่ที่ใช้ล่าสัตว์คือ หน้าไม้ (คะ) ซึ่งทำจากไม้ไผ่ที่แข็งแรงและเหนียวมากเป็นพิเศษ เวลายิงหน้าไม้จะต้องออกแรงน้ำหนักอย่างมาก ชาวลาหู่ส่วนใหญ่ทำกันตัวเอง ทั้งสำหรับล่าสัตว์และป้องกันตัว หน้าไม้ถือเป็นอาวุธประจำกายของผู้ชายทุกคน แม้เวลาตายก็ต้องเอาหน้าไม้เผาไปพร้อมกับศพด้วย

การตีเหล็ก ในหมู่บ้านลาหู่จะมีช่างตีเหล็กประจำหมู่บ้าน ช่างตีเหล็กชาวลาหู่จะเรียกว่า “จาลี่ปา” มีหน้าที่ตีเหล็กเพื่อเป็นเครื่องมือการเกษตร ให้กับเพื่อนบ้าน เครื่องมือและอาวุธที่จาลี่ปาตีได้แก่ มีด (อ้าทอ) ขวาน (เจ้เจ) จอบ (จักกู) และจอบเหล็ก (แหละลุย) เป็นต้น

ประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับชนเผ่าลาหู่มาช้านานแล้ว บางอย่างนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การจากรสาน การประดิษฐ์เครื่องดนตรีของชนเผ่าลาหู่ และมีการเปลี่ยนแปลงได้แก่ การแต่งกายชุดประจำเผ่า ภาษาพูด

3.4 สิ่งแวดล้อมของชนเผ่าลาหู่

หมู่บ้านของลาหู่ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่กลางหุบเขารายล้อมด้วยภูเขาสลับซับซ้อน ป่าไม้เป็นลักษณะป่าเบญจพรรณ ประกอบด้วยสนสามใบ ต้นก่อ ต้นแอ็บเปิ้ลป่าหรือมั่งจีหนู (อะมุเซะ) ขนาดพื้นที่ป่ากว้างใหญ่ มีการใช้ประโยชน์ร่วมกับหมู่บ้านอื่น มีการจัดการป่าไม้และการใช้ประโยชน์โดยวิธีการให้ความรู้และการอบรม เป็นผู้นำในการจัดการและชักชวนในการบำรุงรักษา และการจัดการโดยชุมชนในการดูแลรักษาขั้นสุดท้าย ชาวบ้านสามารถหาเห็ด หน่อไม้ และยาสมุนไพรได้อย่างไม่จำกัดสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ และเก็บหญ้าบางชนิดหรือที่ลาหู่เรียกว่าหญ้าวินูแคว (หญ้าวินูแคว) มาถักทำเป็นผลิตภัณฑ์จำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่มีมูลค่าพอสมควร นำประเพณีมาใช้ในด้านเกษตร และยังมีหน่วยงานต่างๆเข้ามาส่งเสริมและพัฒนาชนเผ่าลาหู่ เช่น การศึกษา การคมนาคม และการสาธารณสุข จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ได้ดำเนินการต่อเนื่อง

3.5 สภาพเศรษฐกิจของชนเผ่าลาหู่

สภาพเศรษฐกิจของชนเผ่าลาหู่ มีการประกอบอาชีพโดยการส่งเสริมจากหน่วยงานตามโครงการพระราชดำริ คือ โครงการหลวงมีการปลูกไม้เมืองหนาว การเลี้ยงสัตว์ ทำสวน ทำไร่ และการถักกำไลหุ้มเท้า (อูบแค) การจักสาน รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวประมาณปีละ 12,000 บาท

มีการลงทุนโดยส่วนตัวและกู้ยืมบ้างเป็นบางส่วน มีหน่วยงานสนับสนุน และนำมาคืนเมื่อขายผลผลิตได้ อาทิเช่น มูลนิธิโครงการหลวง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตรและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

ตั้งแต่มีหน่วยงานโครงการหลวงและหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาส่งเสริมทำให้สภาพเศรษฐกิจดีขึ้นเนื่องจากสมัยก่อน ลาหู่บ้านชอบดั่งปลูกฝิ่นเป็นพืชเศรษฐกิจซึ่งถือว่าผิดกฎหมายไทยอย่างมากเพราะเป็นยาเสพติดให้โทษ แต่ปัจจุบันไม่มีการปลูกฝิ่นแล้วเนื่องจากได้รับการส่งเสริมจากโครงการหลวงให้ปลูกไม้เมืองหนาว เช่น ฝัก ท้อ บ๊วย สาลี่ และอื่น ๆ อีกมาก

บทที่ 4

ผลการศึกษาองค์ความรู้วิถีชีวิตลาหู่บ้านขอบด้ง

4.1 ด้านประวัติความเป็นมาของชนเผ่าลาหู่ (Lahu - na) บ้านขอบด้ง

องค์ความรู้ด้านประวัติความเป็นมาของชนเผ่าลาหู่ (Lahu - na) บ้านขอบด้ง เป็นองค์ความรู้ที่ได้เล่าสืบทอดมาจากปู่จ้อง (ผู้ที่มีอายุมากที่สุดในห้องหมู่บ้านและเป็นผู้ที่ทำพิธีกรรมของหมู่บ้าน) สืบย้อนกล่าวนจนถึงปัจจุบัน ซึ่งนับว่าเป็นประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน โดยมุเซอเริ่มอพยพจากจีนเข้าสู่ประเทศพม่าแล้วค่อย ๆ ย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตามแนวชายแดนไทย – พม่า ตั้งแต่จังหวัดเชียงราย – เชียงใหม่ โดยมุเซอดำบ้านขอบด้งได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่สันเขาบ้านหลวง ซึ่งปัจจุบันเป็นที่อยู่ของชาวจีนฮ่อบ้านหลวง หมู่ 5 ตำบลแม่งอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ สาเหตุที่ชาวมุเซอดำบ้านขอบด้งอพยพจากบ้านหลวงเนื่องจากเกิดโรคระบาดทำให้คนตายเป็นจำนวนมาก และถูกรุกรานจากชาวจีนฮ่อ ว้า และไทยใหญ่ และได้อพยพมาบ้านคุ้ม ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีเกษตรหลวงอ่างขางในปัจจุบัน โดยมีอาชีพปลูกฝิ่นทำไร่เลื่อนลอย ต่อมาเมื่อโครงการหลวงอ่างขางเข้ามาตั้งจึงได้ย้ายมาอยู่ที่หมู่บ้านขอบด้งในปัจจุบัน และยังสามารถแยกย้ายไปยังดอยลู้จู้ หรือบ้านปางเปียงในปัจจุบันและถูกรุกรานจากคนเมือง (พื้นราบ) เนื่องจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน เพราะมีจำนวนคนมาก จึงได้แยกย้ายกันไปตั้งหมู่บ้านใหม่ เป็น 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านหนองเต่า หมู่บ้านป่าคา และหมู่บ้านขอบด้ง ซึ่งในปัจจุบันทั้ง 3 หมู่บ้านก็ยังคงไปมาหาสู่และติดต่อกันเช่นเดิม หมู่บ้านขอบด้งที่มุเซอมาตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันนี้ก่อตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันนี้ก่อตั้งหมู่บ้านแล้ว ประมาณ 15 ปีก่อน การก่อตั้งโครงการหลวง (สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง) แต่การอพยพย้ายถิ่นฐานของมุเซอตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษตามคำบอกเล่าของ ปู่จ้อง ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมีมากกว่า 100 ปีแล้ว

4.2 ด้านความเชื่อและแนวคิดของลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง

องค์ความรู้ด้านความเชื่อและแนวคิดของ ลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง ถือเป็นองค์ความรู้ที่ได้มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน จนถึงปัจจุบันนี้ความเชื่อและแนวคิดเหล่านั้นก็ยังคงมีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของชนเผ่า ลาหู่บ้านขอบด้งอยู่ ถึงแม้ว่าสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปจะเปลี่ยนแปลงไปมากก็ตาม แต่ด้วยวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งธรรมชาติและการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้องค์ความรู้ด้านความเชื่อและแนวคิดต่าง ๆ ของลาหู่บ้านขอบด้งได้

ฝังลึกอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของชนเผ่าตลอดมา โดยมีความเชื่อและแนวคิดที่ยังมีอยู่และปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

4.2.1 ความเชื่อในเรื่องผีฟ้า (ผีบรรพบุรุษ) มูเซอดำบ้านขอบด้ง มีความเชื่อในเรื่องผีฟ้าและผีบรรพบุรุษ ว่าจะช่วยคุ้มครองคนในหมู่บ้านและครอบครัวให้อยู่สบาย และช่วยให้มีผลผลิตทางการเกษตรดี (เทพเจ้าห้องชาหรือก้อชา) มูเซอดำบ้านขอบด้งจึงมีการพิธีเชิญผีฟ้าและผีบรรพบุรุษมาทำพิธีเรียกขวัญ โดยมีปู่จ้องใหญ่ (แกลุป่าอ้อลือ) และปู่จ้องเล็ก (แกลุป่าม้ออ้อ) เป็นผู้ทำพิธี

4.2.2 ความเชื่อในเรื่องของการทำบุญ หลังการเพาะปลูกพิธีเรียกขวัญของชนเผ่ามูเซอที่มีอยู่ 2 ครั้งในรอบ 1 ปี คือหลังการปลูกข้าวเสร็จ และหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวหรือผลผลิตที่ได้จากการทำเกษตรนั้นๆ

พิธีเรียกขวัญข้าว ทำจากหลังการปลูกข้าวไร่เสร็จ 1 วัน ประกอบพิธีกรรมโดยปู่จ้องจะทำพิธีเสี่ยงทายโดยการฆ่าไก่แล้วนำไปต้มและเอาเนื้อไก่ออก นำกระดูกส่วนน่องของไก่ 2 อัน มาทำการเสี่ยงทายโดยบริเวณกระดูกไก่จะมีรูพรุนเล็ก ๆ อยู่ เหล่าไม้อันเล็ก ๆ แล้วเสียบลงไปในรูที่กระดูกไก่ถ้าเสียบไม่ได้ 2 อันบนกระดูกอันเดียวกันทายว่าในปีนั้นๆ ข้าวที่ปลูกจะมีผลผลิตดีและคนในหมู่บ้านและครอบครัวได้รับการปกป้องคุ้มครองจากผีฟ้า ผีบรรพบุรุษทำให้มีความสงบเย็นไม่เจ็บไข้ได้ป่วย แต่ถ้าเสียบไม่ได้ 2 อันบนกระดูกไก่อันนั้นข้าวที่ปลูกจะไม่ได้ผลดีและในหมู่บ้านจะเกิดความวุ่นวายและต้องทำพิธีใหม่ในวันรุ่งขึ้น

พิธีทำบุญมะผัก (จะชื่อจำ) เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตทางการเกษตรของชาวเขาเผ่ามูเซอและเกี่ยวข้องกับระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว ตลอดจนถึงความเชื่อในผีฟ้าและผีบรรพบุรุษประจำเผ่าที่นับถือ พิธีกรรมนี้จะจัดเป็นประจำทุกปี โดยจะจัดในช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปีและเป็นช่วงที่ข้าวเริ่มออกรวงให้ผลผลิต เป็นการทำพิธีเพื่อขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือช่วยอำนวยและบันดาลให้ได้ผลดีมีคุณภาพและปริมาณ และยังเป็นการระลึกถึงบุญคุณ ของ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยายของตน โดยในการทำพิธีจะมีการนำสิ่งของต่อไปนี้คือ ข้าวโพด 4 คู่ แดงกวา 2 คู่ ฟักทอง 2 คู่ ในการบูชาผีฟ้าและผีบรรพบุรุษ และในการระลึกบุญคุณจะใช้ น้ำชา น้ำอุ่น เนื้อหมู และมีขันตองดังนี้

- ยกน้ำชา ให้พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ของตน
- ทำความเคารพพ่อแม่โดยใช้ผ้าโพกหัว หรือ หมวก วางไว้บนมือด้านใดด้านหนึ่งแล้ว ยกขึ้นลง 3 ครั้ง
- เอน้ำอุ่นล้างมือ และเท้าให้พ่อแม่
- เอาเนื้อหมูที่ใช้ในการประกอบพิธีมากินร่วมกัน

ในการทำพิธีกรรมจะทำในตอนกลางคืน มีการเดินจะคี ในลานจะคีของหมู่บ้าน และจะมีสิ่งของประกอบพิธีดังนี้ ยาสูบ ใบชา จี๊ฝิ่ง กำไลเงิน ใส่ตะกร้าวางไว้ข้างกองไฟในลานจะคี ผู้ประกอบพิธีคือ ปู่จอง เป็นผู้ทำหน้าที่ด้านพิธีกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน

พิธีกินวอ กินปีใหม่ (เคะจำแล) ทำบุญปีใหม่ของชาวมูเซอประมาณ 4 วัน มีการแต่งชุดประจำเผ่าที่ตัดใหม่ และอาบน้ำชำระร่างกายทุกคน มีการเดินจะคี ที่ลานจะคีของหมู่บ้านเพื่อความสนุกสนานที่หมู่บ้านของตนเองและไปที่หมู่บ้านมูเซอคำบ้านหนองเต่า และบ้านป่าคา

4.2.3 พิธีเคะจำแล (วันขึ้นปีใหม่ของชนเผ่าลาหู่ (Lahu na) จะจัดประมาณเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีตรงกับช่วงตรุษจีน จะมีประมาณ 4 วัน โดยชาวบ้านจะแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าที่ตัดใหม่โดยจะอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาดทุกคน เป็นช่วงที่หนุ่มสาวจะมาพบปะพูดคุยกันในช่วงเวลากลางคืนจะมีการเดินจะคี (กระโดด) ที่ลานกลางหมู่บ้าน โดยจะมีหนุ่มสาว ลาหู่ (Lahu na) ต่างหมู่บ้านหมุนเวียนเปลี่ยนกันมาเดินในแต่ละหมู่บ้านในแต่ละคืน มีการฆ่าหมูเพื่อนำมาประกอบอาหารเลี้ยงคนที่มาเที่ยวในหมู่บ้าน และนำไปบูชาผีบรรพบุรุษของหมู่บ้านที่บ้านของปู่จอง (ผู้ทำพิธีกรรมตามความเชื่อของหมู่บ้าน)

4.2.4 ความเชื่อและแนวคิดเกี่ยวกับข้อห้ามและข้อปฏิบัติโดยทั่ว ๆ ไปของชนเผ่าลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง ซึ่งจากการสอบถามครูภูมิปัญญาของหมู่บ้านพบว่ายังมีการปฏิบัติตามอยู่จนถึงปัจจุบัน สามารถรวบรวมและแยกได้ดังนี้

ข้อห้ามของมูเซอคำ

- ห้ามพี่น้องร่วมสายโลหิตแต่งงานกัน
- ห้ามเข้าห้องทำพิธีของปู่จองเด็ดขาด ยกเว้นมีงานปู่จองจึงจะเข้าได้ ถ้าทำผิดจะต้องเดินจะคีบูชาและฆ่าหมู ห้องพิธีมีข้าวตอก เทียนที่ทำขึ้นเองจากจี๊ฝิ่ง เลื่อมมูเซอที่สานด้วยไม้ไผ่
- ในงานปีใหม่ ห้ามซื้อหมูที่ฆ่าแล้ว
- ห้ามดั้นสาย
- ห้ามเอาข้าวให้สุนัขกิน
- ห้ามเสื่อผ้าโคนไฟใหม่
- ห้ามสุนัขขึ้นหลังคาบ้าน
- ห้ามให้ไก่ไต่บนหลังคาบ้าน
- ห้ามยิงปืนกลางบ้าน ยกเว้นเทศกาลปีใหม่
- ห้ามตัดผมตอนเย็น

ข้อปฏิบัติของมูเซอคำ

- สร้างบ้านให้หันหน้าบ้านหรือประตูบ้านไปทางทิศตะวันออก
- บ้านต้องไม่มีหน้าต่างเพราะกันไม่ให้สิ่งชั่วร้ายเข้าบ้าน
- บ้านปูจ้องต้องล้อมรั้วกันสิ่งไม่ดี
- การเกิด ถ้ามีการคลอดหรือเกิดจะใช้ไม้ไผ่ตัดสายสะดือและนำสายสะดือหรือรกของเด็กที่เกิดนั้นฝังไว้ใต้ฐานบ้านตรงกับเตาไฟกลางบ้าน
- การตาย เมื่อมีการตายเกิดขึ้นในหมู่บ้านขอบด้ง ถ้าเป็นชายหนุ่ม หญิงสาวหรือเด็กจะต้องนำไปป่าช้าในวันนั้น ถ้าญาติพี่น้องไม่อยู่ก็เก็บศพเอาไว้ 1 คืน พอถึงวันรุ่งขึ้นก็ต้องรีบนำไปทำพิธีชันที่ศพผู้เฒ่าเก็บไว้ 1 วัน ทำพิธีเผาศพพร้อมกับเสื้อผ้าของคนตาย อาจ่า (หมอผี) เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมจะนำไม้ไผ่มาทำซุ้มกากบาทเพื่อให้คนที่เข้าร่วมทำพิธีหลังจากเผาศพลอดข้ามซุ้มนั้นและคนที่ลอดซุ้มนั้นจะต้องถ่มน้ำลายหลังจากลอดซุ้มข้ามกลับหลังจากการร่วมพิธี และเมื่อกลับมายังหมู่บ้านอาจ่าจะทำน้ำมนต์พรมทั่วหมู่บ้านเพื่อไม่ให้วิญญาณของผีร้ายเข้ามาในหมู่บ้านได้
- การแต่งงาน เมื่อมีการแต่งงานฝ่ายชายจะต้องมาอยู่บ้านฝ่ายหญิงเพื่อทดแทนบุญคุณบิดามารดาของฝ่ายหญิง
- ทำบุญปีใหม่อนุญาตให้ดื่มเหล้าและยิงปืนได้

4.3 องค์ความรู้ด้านระบบเครือญาติ (Lahu - na) บ้านขอบด้ง

จากการที่ลาหู่ณะ (Lahu na) บ้านขอบด้งยังคงนับถือผีและให้ความสำคัญกับปู่จ้อง (ผู้ที่ทำพิธีกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน) จึงมีผลทำให้ระบบความสัมพันธ์ในชนเผ่าลาหู่ณะ(Lahu na) บ้านขอบด้งยังคงให้ความสำคัญและความนับถือกับผู้นำทางความคิดความเชื่อมากกว่าผู้นำที่เป็นทางการ (ผู้ใหญ่บ้าน , สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล) เช่น ถ้ามีเรื่องหรือเกิดเหตุการณ์ในหมู่บ้านถ้าหากว่าตกลงกันไม่ได้ส่วนใหญ่มักให้ปู่จ้องเป็นผู้ตัดสินความ

สำหรับความสำคัญในระบบครอบครัวทำให้ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว แต่ถ้าครอบครัวใดผู้นำที่เป็นผู้ชายเสียชีวิตก็จะให้ภรรยาเป็นผู้นำครอบครัวแทน ส่วนการทำงานในครอบครัวก็มีการแบ่งงานหน้าที่การงานกันทำอย่างชัดเจน เช่น ผู้ชายจะต้องหาฟืน และเลี้ยงสัตว์ ผู้หญิงจะต้องเลี้ยงลูก ทำอาหารและขายกำไล

4.4 องค์ความรู้ด้านลักษณะการตั้งบ้านเรือน (Lahu - na) บ้านขอบด้ง

ในปัจจุบัน ลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง ยังคงสร้างบ้านเรือนเหมือนในอดีต จะมีเพียงส่วนน้อย 3 – 4 หลังคาเรือนเท่านั้นที่สร้างบ้านจากวัสดุอื่น นอกเหนือจากไม้ไผ่และหญ้าคา แต่ถึงแม้จะสร้างบ้านด้วยวัสดุใดก็ตามลักษณะของแบบแปลนบ้านก็ยังคงเหมือนเดิมตามแนวคิดความเชื่อในอดีต ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตามคำบอกกล่าวของผู้รู้ในหมู่บ้าน โดยทั่วไปการตั้งและสร้างบ้านเรือนของลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้งจะเป็นลักษณะบ้านยกพื้นมีใต้ถุนสูงไม่มากนัก ลักษณะภายนอกหลังคามุงด้วยหญ้าคา ผนังและพื้นบ้านทำด้วยไม้ไผ่ (ไม้ฟาก) ทำด้วยไม้ทั้งหลัง หลังเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับฐานะ ความเป็นอยู่และความเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ในชุมชน ด้านหน้าของบ้านมีระเบียงยื่นออกมาจากตัวบ้าน เอาไว้สำหรับนั่งทำงานและพักผ่อนพูดคุยกัน บันไดจะเป็นบันไดไม้ท่อนเดียวพากระหว่างพื้นดินกับตัวบ้าน ภายในบ้าน ห้องแรกจะเป็นห้องโถงเล็ก ๆ ใช้กับพื้นและของใช้ต่าง ๆ ถัดจากนั้นเข้าประตูเป็นห้องโถง มีเตาไฟสำหรับทำอาหารและใช้เป็นห้องนอนด้วยในบริเวณเดียวกัน และมีห้องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ สำหรับเก็บน้ำที่ทำด้วยกระบอกไม้ไผ่ ห้องนอนกับห้องครัวไม่ได้แบ่งเป็นสัดส่วนเหมือนบ้านทั่วๆ ไป ส่วนบนของเตาไฟจะเป็นเพิงสูงทำด้วยฟากเป็นเพดานเอียงกับเตาไฟเล็กน้อยสามารถใช้เก็บของและใช้ตากข้าวเปลือกได้ และบนเพดานนี้จะไม่ได้ปิดทั้งหมด เพราะจะทำให้ควันไฟถ่ายเทสะดวกมากขึ้นเวลาจุดเตาไฟ หลังคาบ้านทำด้วยหญ้าคาแต่ไม่ได้ทำเป็นตับยาวๆ แต่จะนำเอาหญ้าคาที่เกี่ยวแล้ววางไว้บนหลังคาหนา ๆ จากนั้นนำไม้ไผ่มาประกบด้านบนมัดด้วยดอกลีกล้วยหนึ่ง

การตั้งบ้านเรือน

บ้านของชนเผ่ามูเซอคำ จะหันหน้าไม้ทางทิศเดียวกันหมดทุกหลังคาเรือน โดยจะหันประตูบ้านไปทางทิศตะวันออก และตั้งบ้านอยู่ตามไหล่เขา เพราะเชื่อว่าถ้าหันหน้าไปทางทิศตะวันออกแล้วจะได้รับแต่สิ่งที่ดี คือ ได้รับแสงอาทิตย์และบรรยากาศที่ดีก่อนนั้นเอง ส่วนการเลือกพื้นที่ตั้งบ้านเรือนจะดูตามความเหมาะสม และความพอใจของผู้ปลูกบ้าน และจะต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีคนตายบนพื้นดินนั้น ในกรณีที่มีคนตายแบบกะทันหันหรือตายโหง มีความเชื่อว่าจะไม่อยู่บ้านหลังนั้นอีกต่อไป จะต้องรื้อถอนบ้านและไม่นำไม้เก่ามาใช้

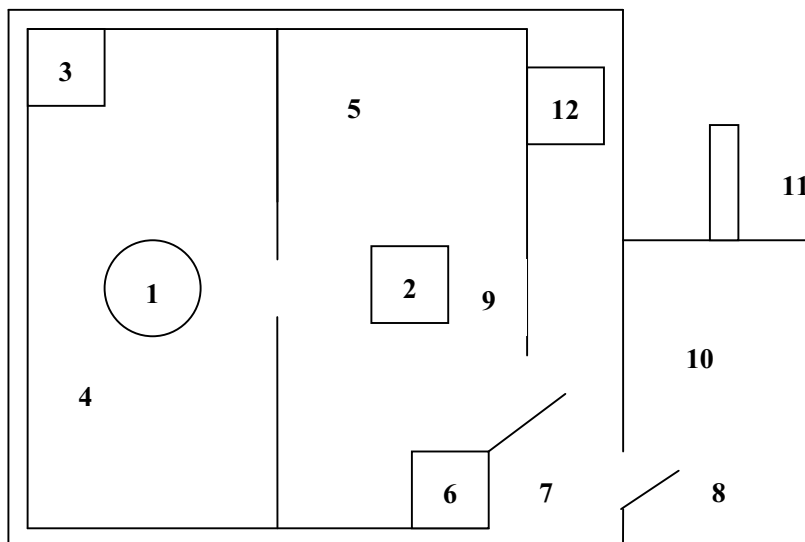
ก่อนที่จะมีการสร้างบ้านจะต้องมีการหาฤกษ์ยามหรือดูวันที่ดี สำหรับครอบครัว โดยสอบถามจากปู่ของหมู่บ้าน และจะต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างบ้านให้พร้อม เพราะจะต้องสร้างบ้านให้เสร็จภายใน 1 วันเท่านั้น

วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างบ้าน

1. ไม้เสายาว 20 ต้น (ต้องเป็นไม้ก่อเพราะมีความทนทาน)
2. ไม้เสาสั้น 16 ต้น

3. หลุมไถ 100 มัด
4. ไม้ฟาก 80 – 100 แผ่น
5. ไม้ตอกสำหรับมัด (ไม้ใช้ตะปู)

ลักษณะบ้านที่ตั้งและโครงสร้างของบ้าน ชนเผ่ามูเซอตำบลบ้านขอบด้ง (ลาหู่ณะ)

- 1 เตาไฟ (อีอก่าจอเว)
- 2 เตาไฟ
- 3 ห้องผี (บอคอ)
- 4 ห้องนอน
- 5 ห้องนอน
- 6 ที่เก็บน้ำ
- 7 ประตู
- 8 ประตู
- 9 ที่รับแขก
- 10 ชานบ้าน (เหล่มคอ)
- 11 บันได
- 12 เก็บฟืน

บ้านของลูกบ้านโดยทั่ว ๆ ไป จะไม่มีห้องผี คือ ไม่มีส่วนที่ 1 3 และ 4 แต่บ้านของปู่จ้องจะเพิ่มห้องผีขึ้นมา ส่วนถ้าเป็นครอบครัวที่มีขนาดใหญ่จะมีลักษณะบ้านคล้ายปู่จ้องแต่จะไม่มีห้องผี (บอคอ) หรือห้องทำพิธี

4.5 องค์ความรู้ด้านกระบวนการดูแลสุขภาพของชนเผ่าลาหู่ (Lahu - na) บ้านขอบด้ง

จากการสอบถามและศึกษาองค์ความรู้ด้านระบบการดูแลสุขภาพปรากฏว่า ชาวบ้านยังมีความเชื่อว่าการเกิดจากการกระทำของผีร้าย ดังนั้นเมื่อบ้านใดมีคนป่วยจึงต้องมีการทำบุญ โดยให้หมอผีหรือปู่จ้องเป็นผู้ทำพิธี สิ่งที่ใช้ในการประกอบพิธีคือ น้ำชา ยาเส้น ข้าวตอกและสายสิญจน์ โดยหมอทำพิธีจะนำของเหล่านี้ไปใส่ในตะกร้าที่ทำจากไม้ไผ่เรียกว่า ฟู้อิ้ว เป้าหมายแล้วนำไปวางแท่นตรงกลางลานเต็นท์จะทำการทำบุญจะมีการเลี้ยงอาหาร โดยช่วงเช้าจะมีการฆ่าไก่ ส่วนตอนเย็นจะฆ่าหมู ผู้ป่วย ปู่จ้องจะท่องคาถาแล้วนำสายสิญจน์ถักเปียเป็นเส้นเล็ก ๆ เอาเงินแถบ (เงินรูป) หรือเหรียญมาร้อยแล้วเอาห้อยคอผู้ที่ป่วยส่วนตอนกลางคืน เวลา 22.00 น. จะเดินจะก็ไปจนถึงเวลา 23.00 – 24.00 น. ถือเป็นอันเสร็จพิธี หลังจากการทำบุญถ้าผู้ป่วยยังอาการไม่ดีขึ้นต้องทำบุญอีกครั้ง ถ้าป่วยหนักจะต้องไปนอนบ้านปู่จ้องหรือหมอทำพิธีเพื่อเรียกขวัญ

ซึ่งจากอดีตที่ผ่านมาจะเห็นว่า การดูแลสุขภาพอาการเจ็บป่วยยังพึ่งพาการทำพิธีกรรมตามความเชื่อเป็นหลัก ประกอบกับการใช้สมุนไพรโดยอาศัยผู้อาวุโสหรือผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการดูแลสุขภาพอาการเจ็บป่วยนั้น ๆ เข้ามาช่วยยกตัวอย่าง เช่น ชาวลาหู่เมื่อไม่สบายจะดูแลสุขภาพสุขภาพโดยการกินยา ซึ่งมีทั้งยาแผนปัจจุบันและยาสมุนไพร คนป่วยส่วนมากเชื่อว่าถ้าไม่สบายจะต้องดื่มน้ำร้อน จะกินแต่ข้าวต้มใส่เกลือ หรือข้าวต้มกับผัก หรือน้ำต้มผัก สำหรับผู้หญิงมีครรภ์จะห้ามกินอาหารรสเผ็ดจัดและภายหลังจากการคลอดบุตรระยะที่ให้นมบุตรจะให้กินข้าวต้มผักต้ม และใบยอคมะเคี้ยวต้ม (สะบือจำ จูเน๊ะต่อต่อเว) เพราะจะทำให้มีน้ำนมเยอะ นอกจากนี้ยังมีสมุนไพรเช่น ยาปลา ซึ่งทำจากรากไม้หลายชนิด ยาแก้ใช้เปลือกไม้มาต้ม และ สุปิซีมา (หัวไหล) ใช้ต้มน้ำอาบในคนสูงอายุ มอต่อพะ ใช้ใบผิงไฟให้ร้อนแล้วนำมาขนาดที่ท้องแก้ท้องอืด ปวดท้อง จะเอามาใส่ชู ใช้ส่วนของรากนำมาต้มดื่ม

ถึงแม้ปัจจุบันนี้การแพทย์แผนปัจจุบันได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในกระบวนการดูแลสุขภาพของชนในหมู่บ้านลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง แต่ด้วยความเชื่อและวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติจึงทำให้องค์ความรู้ด้านกระบวนการดูแลสุขภาพของชนเผ่า ลาหู่บ้านขอบด้ง ยังคงฝังรากลึกอยู่ในวิถีชีวิตของลาหู่ จนถึงทุกวันนี้

4.6 องค์ความรู้ด้านการแต่งกาย (Lahu - na) บ้านขอบด้ง

จากการบอกเล่าของครูภูมิปัญญาชนเผ่าถึงองค์ความรู้ด้านการแต่งกายของลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง ในอดีตนั้น จะมีหลักการแต่งกายของผู้หญิงและผู้ชาย ดังนี้

4.6.1 การแต่งกายของผู้หญิงลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง โดยทั่วไป เสื้อจะมีสีดำแขน กระบอกยาวเหนือข้อมือเล็กน้อย (อาปั) และปล่อยชายผ้าห้อยไปด้านหลังยาวประมาณ 1 ฟุต ผ่าออกตรงกลางขอบหน้าเสื้อใช้กระดุมเงินหรือเงินมกลัด บริเวณแขนเสื้อตรงปลายแขนจะเย็บแถบผ้าสีขาวเพื่อให้สวยงาม ประมาณ 4-5 แถบ และใช้เศษผ้าเป็นแถบบริเวณชายเสื้อ กางเกงขายาวคลุมเข่า (ท่าแพะ) มัดด้วยผ้าที่ถักเป็นเข็มกลัด โปกศรีษะด้วยผ้าสีดำยาว (ผ้าจี) แต่ในปัจจุบันนิยมโปกผ้าด้วยผ้าขนหนูที่มีลวดลายแทน สนับแข้ง (คือตาตุ่) ใช้ผ้าสีดำมีลวดลายจากการปักด้วยแถบผ้า เครื่องประดับจะเป็น ต่างหู กำไล แหวน และสร้อยคอที่ทำจากเงิน

4.6.2 การแต่งกายของผู้ชาย ลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้งจะมีลักษณะดังนี้คือ เสื้อมีสีดำ แขนยาว ผ่าอกกลางสั้นแค่บั้นเอว กางเกงเงินสีดำหลวม ๆ ยาวลงไปแค่เข่า หรือได้เข่าเล็กน้อย สวมหมวกมูเซอ (อุว้อแปะ) เครื่องประดับจะเป็นกำไล และแหวน

ชาวลาหู่จะนิยมใส่ชุดประจำเผ่าและเครื่องประดับครบชุดในเทศกาลปีใหม่ (กินวอ) และพิธีแต่งงาน ถ้าวันปกติธรรมดาจะใส่ชุดเก่าไม่มีเครื่องประดับ

4.7 องค์ความรู้ด้านอาหารการกินของลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง

องค์ความรู้ด้านอาหารการกินของลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง จากการสอบถามสามารถที่จะแยกได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

4.7.1 อาหารหลัก ที่บริโภคในชีวิตประจำวันของลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นน้ำพริกและพืชผลผลิตทางการเกษตรที่ปลูกเอง เช่น ผักกาด ข้าวโพด มันเทศ เผือก ฟักทอง ยอดมะระหวาน มันฝรั่ง (มันอาดู) พริก แตงกวา รากหัวขู ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ผักเลาะกว่าจ่า ที่เก็บได้ในป่าใกล้หมู่บ้านแต่มีความเชื่อว่า การเก็บผักชนิดนี้จะต้องเก็บในคืนข้างขึ้น เมื่อนำมาต้มจะมีรสหวาน แต่ถ้าเก็บในคืนข้างแรมจะมีรสขม ผักหมมือ – หมื่น (ยอดมันเทศ) และสปี้อ่า จะนำมาต้มใส่เกลือเหมาะสำหรับหญิงมีครรภ์ และหลังการคลอดบุตร ส่วนเนื้อสัตว์นั้นจะได้แก่ เนื้อหมู ไก่ ปลา แต่เนื้อควายจะไม่นิยมรับประทาน ส่วนผลไม้ของมูเซอดำบ้านขอบด้งส่วนใหญ่จะเป็นผลไม้ป่า เช่น มะห่มะฮือ เป็นผลไม้ที่หาได้ในป่ามีลูกสีแดง อะมูชะ แอปเปิ้ลป่า (มะระจีหนู) นำมาตำกินกับพริกเกลือ หรือนำมาดอง นอกจากนี้ยังมีผลไม้ที่ปลูกเอง เช่น ลิ้นจี่ ท้อ บัว

4.7.2 อาหารที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามแนวคิดความเชื่อของชนเผ่าซึ่งส่วนใหญ่เป็นเนื้อหมูและต้องฆ่าเองเพื่อใช้ในการประกอบอาหารในงานพิธีกรรมต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- ประเพณีกินปีใหม่ กินวิ (เคาะจ่าแล) ใช้อาหารในการประกอบพิธีคือ เนื้อหมู (เนื้อแดง) ลาบหมู หมูปิ้ง หมูทอด และข้าวปุก น้ำพริกหมูเซอที่มีส่วนประกอบของยาสมุนไพร
- ประเพณีแต่งงาน (ฮิดะเว) ใช้อาหารประกอบพิธีคือ ต้มผักกาด ต้มเนื้อหมู ลาบหมู
- งานศพ ใช้อาหารประกอบพิธีคือ เนื้อหมูต้ม ผักกาดต้ม เนื้อไก่ปิ้ง แกงเนื้อหมู

4.8 องค์ความรู้ด้านหัตถกรรมของชนเผ่าลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง

องค์ความรู้ด้านหัตถกรรมของชนเผ่าลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง ที่ได้สั่งสอนและสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ยังคงทำไว้ใช้เองในครัวเรือนหรือทำเพื่อเป็นอาชีพเป็นรายได้ของครอบครัว จากการสอบถามรวบรวมสามารถแยกได้ ดังนี้

4.8.1 ด้านจักรสานวัสดุของใช้จากไม้ไผ่ ซึ่งส่วนใหญ่ทำเพื่อใช้ในครัวเรือน เช่น อากาก (กระบุงใส่ของมีสายยาวสำหรับคาดไว้บนศีรษะเวลาใส่ของ) กระด้ง (ฮามา) ตะกร้าเล็ก (ก้าหุ) ขันโตก (พื่อขอ) กระบุงใส่ฟืน (ก้าหู่) และส้อม (หมูหือ) งานฝีมือจักสานจะมีเฉพาะลาหู่บางคนที่ฝีมือดี โดยมากจะเป็นคนรุ่นเก่า

4.8.2 งานเย็บปักถักร้อย เป็นงานของผู้หญิงโดยเฉพาะ ชาวลาหู่ส่วนมากจะเย็บเสื้อผ้าใช้เอง โดยเฉพาะช่วงใกล้เทศกาลปีใหม่ การตัดเย็บและการประดิษฐ์ลวดลายลงบนผืนผ้าด้วยการนำเศษผ้าสีต่างๆ มาเย็บปะติดปะต่อ ประดับตกแต่ง แต่ในปัจจุบันนิยมซื้อเสื้อผ้าเป็นชิ้น ๆ มาตัดเย็บ นอกจากการเย็บเสื้อผ้าแล้วยังมี ย่ามใบใหญ่ (มีน้อ) ย่ามใบเล็ก (อึมเหาะพีย) และหมวก (อุซื่อแปะ)

4.8.3 การถักกำไลหญ้า (อินุแค) ไม่ใช่งานที่ถ่ายทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษเหมือนงานจักสานและงานเย็บ การเรียนรู้เกิดจากคนในหมู่บ้านได้ไปฝึกฝีมือกับโครงการหัตถกรรมในมูลนิธิของพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ กำไลหญ้าทำจากหญ้าลิเภา สมัยก่อนเก็บได้จากป่าในหมู่บ้านและแถว ๆ โครงการหลวงอ่างขาง และหมู่บ้านนอแล แต่ปัจจุบันหาไม่ได้จากบริเวณนี้เพราะไม่ได้ปลูกทดแทน จึงรับซื้อจากคอยาวี อำเภอแม่สรวง จังหวัดเชียงราย กำไลหญ้าอินุแค ที่นำมาต้องตากให้แห้งแล้วนำไปต้มกับสีข้อมผ้าแล้วนำมาตากอีกครั้ง จากนั้นจะนำมาถักเป็นกำไลข้อมมือ ปัจจุบันมีการดัดแปลงทำเป็นตุ๊กตา กิ๊บติดผม และกระเป๋า เป็นต้น

4.8.4 งานประดิษฐ์เครื่องดนตรีวัสดุที่ใช้ในการประกอบเครื่องดนตรีโดยมากจะเป็นไม้ไผ่ (แหมฮู่) และผลน้ำตาล (อีพู่ลือ) เครื่องดนตรีที่ประดิษฐ์ขึ้นมาได้แก่ ต่อซื่อเน๊ะ เป็นเครื่องเป่าที่มีลักษณะคล้ายแคนแต่สั้นกว่าใช้เป่าในการประกอบพิธีกรรม การเต้นจะคี ส่วนเครื่องเป่าที่สำคัญอีก

ชนิดหนึ่งได้แก่ หน่อกล้วย คล้ายกับแคนแต่ลำแคนยาวมากกว่าที่ปลายครอบด้วยน้ำเต้าแห้ง ใช้เป่าในงานพิธีเช่นกัน

4.8.5 การทำหน้าไม้ (กะ) ซึ่งในสมัยก่อนทำเพื่อใช้ล่าสัตว์และป้องกันตัว แต่ในปัจจุบันทำเพื่อขายให้แก่นักท่องเที่ยวที่มักนิยมซื้อไปเป็นของที่ระลึกเพื่อนำไปประดับบ้าน

4.8.6 การตีมิดในปัจจุบันช่างที่มีฝีมือในการตีมิดหาได้ยากเนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยมีฝีมือใช้เพราะสะดวกกว่า ซึ่งช่างตีมิดที่มีฝีมือมักเป็นผู้สูงอายุในหมู่บ้าน

4.9 องค์ความรู้ด้านภาษาของลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง

ภาษาของลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง จะไม่มีภาษาเขียน มีเพียงแต่ภาษาพูดซึ่งจากคำบอกเล่าของผู้รู้ในหมู่บ้าน ได้เล่าเป็นนิทานให้ลูกหลานฟังว่า ในสมัยก่อน มูเซอเคยมีภาษาเขียน มีตัวหนังสือมูเซอและได้เก็บหนังสือไว้ที่ห้องรีปี (ห้องสมุดของหมู่บ้าน) แล้วให้ชาวบ้านผลัดเปลี่ยนกันเฝ้า แต่จนกระทั่งถึงวันเคาะจ่าเล (วันขึ้นปีใหม่) ของหมู่บ้าน มีการเดินจะคี (กระโดด) ที่ลานจะคีของหมู่บ้านผู้คนในหมู่บ้านต่างก็ไปร่วมงาน รวมถึงคนเฝ้าห้องรีปี (ห้องสมุด) ขณะที่ผู้คนกำลังสนุกสนานมาของชาวบ้านที่มัดไว้ได้หลุดเข้าไปในห้องสมุดและก่อกินหนังสือในห้องสมุดจนหมด รวมถึงหนังสือที่เป็นภาษาเขียนของมูเซอด้วย ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา มูเซอก็เลยไม่มีตัวหนังสือไว้เขียนจนกระทั่งทุกวันนี้

สำหรับภาษาพูดของลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง มักจะพูดสลับกัน โดยจะพูดคำนามก่อนคำกริยา เช่น คำว่า กินข้าว (อ่อจา โดยที่ อ่อ แปลว่าข้าว จาแปลว่ากิน) ดังนั้นเมื่อพูดภาษาไทยจึงทำให้พูดสลับกัน เช่น กินข้าวกับอะไร เป็นข้าวกินอะไรกับ

4.10 องค์ความรู้ด้านระบบเกษตรของลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง

จากการสอบถามศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ด้านการเกษตรของลาหู่ (Lahu na) บ้านขอบด้ง พบว่า แต่เดิมลาหู่ บ้านขอบด้ง มีอาชีพเกษตรกรรมซึ่งการเกษตรกรรมหลักได้แก่ การปลูกข้าว การปลูกฝิ่น และปลูกพืชผักสวนครัวที่พอจะเลี้ยงชีพและครอบครัวได้ก็คือ การปลูกข้าวโพด พักทองและแตงกวา ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาเยี่ยมราษฎรบนดอยอย่างขางจึงมีพระราชดำริให้ราษฎรชาวไทยภูเขาเลิกการปลูกฝิ่นและปลูกอย่างอื่นทดแทน ดังนั้นการทำการเกษตรของบ้านขอบด้งจึงอยู่ในความดูแลของมูลนิธิโครงการหลวงอย่างขาง แต่เกษตรกรรมที่มีมาตั้งแต่เดิมที่ชาวลาหู่ ยังคงอนุรักษ์และสืบทอดต่อ ๆ กันมา คือ การปลูกข้าว ข้าวโพด พักทอง และแตงกวา ซึ่งพืชผักเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวลาหู่แห่งหมู่บ้านขอบด้ง ที่ยังคงสืบทอดและดำรงมาจนถึงทุกวันนี้

การปลูกข้าว

ข้าวถือเป็นอาหารหลักของชาวลานู่นะ เช่นเดียวกับชาวไทยทั่วไป ต่างกันตรงที่ข้าวที่มูเซอดำปลูกจะเป็นข้าวไร่ หรือข้าวแดงซึ่งมีระยะการปลูกราวๆ ปลายเดือนเมษายน หรือต้นเดือนพฤษภาคม การปลูกบางครั้งอาจจะปลูกเฉพาะข้าวอย่างเดียว บางครั้งจะปลูกข้าวและแตงกวาในหลุมเดียวกัน ระยะระหว่างหลุมประมาณ 1 ฟุต แต่ละหลุมจะหยอดข้าวประมาณ 10 กว่าเม็ด และการทำนาจะเป็นแบบบันได การเอาน้ำเข้านาจะเริ่มจากนาที่อยู่บนสุดแล้วปล่อยลงมาสู่นาที่อยู่ข้างล่างตามลำดับขั้น ชาวลานู่นะจะช่วยกันปลูกข้าวจนเสร็จทั้งหมดบ้านจากนั้นก็จะมีการทำบุญเรียกขวัญข้าวที่เรียกว่า พิธิบูตูปูตี หรือจะฮาญูเล่ เพื่อให้คนในหมู่บ้านอยู่อย่างมีความสุข

ราว ๆ เดือนกรกฎาคม ข้าวสูงพอประมาณชาวลานู่นะเริ่มถอนหญ้าให้กับต้นข้าว และถอนทุก ๆ เดือนจนกว่าข้าวจะเหลือง

ในเดือนกันยายนถึงตุลาคม จะเริ่มทำการเก็บเกี่ยวหลังจากการเก็บเกี่ยวเสร็จสิ้นแต่ละครอบครัวจะเก็บข้าวใหม่ทั้งต้นประมาณ 2 – 3 ต้น มานึ่งพร้อมกับข้าวเก่า โดยเอาต้นข้าวไว้ข้างบนส่วนที่เหลือจะนำไปตีแล้วเก็บใส่กระสอบไว้กินต่อ ๆ ไป หลังจากนั้นเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จทั้งหมดบ้านก็จะมีพิธีทำบุญเรียกว่าพิธีจะซ้อจำ

การปลูกข้าวโพด แตงกวาและฟักทอง

ข้าวโพด แตงกวา และฟักทอง เป็นพืชผักที่ชาวลานู่นะปลูกไว้เพื่อบริโภคและใช้ในพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งมีระยะเวลาและการดำเนินการดังนี้

ปลายเดือนมีนาคมจะเริ่มปลูกข้าวโพด แตงกวา และฟักทอง โดยปลูกพร้อม ๆ กัน ในหลุมเดียวกันใช้การขุดหลุมและการหยอดเมล็ด โดยใช้ข้าวโพด 2 เมล็ด แตงกวา 2 เมล็ดและฟักทอง 1 เมล็ด ปลูกปนกันหลุมเดียว แต่ละหลุมห่างกัน 1 เมตร

ในเดือนพฤษภาคม พอดัชนีข้าวโพด โตพอประมาณจะเริ่มถอนหญ้าและดูแลเรื่องแมลงจนกว่าจะถึงฤดูเก็บเกี่ยว

เดือนกันยายน – เดือนตุลาคม จะเริ่มเก็บเกี่ยวพร้อมกับการเก็บเกี่ยวข้าว โดยพืชผักเหล่านี้จะถูกทิ้งไว้ให้แห้ง หรือเอาของต้นแห้งเสียก่อนจึงจะเก็บได้ ระบบการเกษตรของชาวลานู่นะบ้านขอบด้งจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเป็นเช่นนี้ทุกปี

แต่ในปัจจุบันหลังจากโครงการหลวงได้เข้ามาส่งเสริมการเกษตร ชาวบ้านลานู่นะ บ้านขอบด้ง จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการปลูกไม้ดอก เช่น เบญจมาศ การ์เนชั่น ฯลฯ และจากไม้ผลเมืองหนาว เช่น ท้อ บ๊วย พลัม สาลี่ ฯลฯ ซึ่งผลผลิตดังกล่าวได้นำมาส่งขายให้กับโครงการหลวงเป็นรายได้ที่เพิ่มนอกเหนือจากการเพาะปลูกโดยทั่วไปของชนเผ่า

บทที่ 5

กระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นวิถีชีวิตลาหู่ (Lahu - na) บ้านขอบด้ง

ในการศึกษาวิถีชีวิตของลาหู่ (Lahu - na) บ้านขอบด้ง เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอนโรงเรียนบ้านขอบด้ง ในการดำเนินการศึกษาวิจัยทำให้ได้แนวทางกระบวนการในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และสามารถนำไปทดลองจัดการเรียนการสอนจริงโรงเรียนบ้านขอบด้งในแต่ละระดับชั้น โดยมีกระบวนการจัดทำเป็นขั้นตอนดังนี้

1. สำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดการเรียนการสอน ว่าชุมชนมีความต้องการที่จะให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนในเรื่องใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนซึ่งก็หมายถึงรวมถึงนักเรียน ผู้ปกครอง และหลังการจัดการเรียนการสอนนักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น มีดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนบ้านขอบด้งนั้น ได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การสำรวจความต้องการของผู้เรียนว่าต้องการเรียนรู้ในเรื่องใดบ้าง โดยได้ให้ตัวแทนนักเรียนในทุก ๆ ชั้นมาประชุมเพื่อสอบถามความต้องการในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้และสนใจจะให้โรงเรียนจัดเนื้อหาการเรียนการสอน และในช่วงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น นักเรียนจะมีส่วนในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ เช่น ร่วมกันตั้งคำถามในการไปเรียนรู้กับครูภูมิปัญญา การสร้างข้อตกลงการเรียนรู้ตามกลุ่ม เป็นต้น อีกทั้งมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนร่วมชั้นเรียน ตามแบบประเมินตนเอง

1.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนนั้น ได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนแรกคือ ในขั้นตอนของการสำรวจความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนว่าต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยครูจะให้ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนทุกชั้นมาประชุมชี้แจงเพื่อสอบถามความต้องการเพื่อที่จะนำไปรวบรวมเป็นเนื้อหาที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง และยังให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนของการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ตามแบบประเมินของผู้ปกครอง

1.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน ในกระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านขอบด้งนั้น ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยได้มีการเสนอผู้

รู้หรือครูภูมิปัญญาในหมู่บ้านที่มีความรู้ในเรื่องต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำทำเนียบครูภูมิปัญญาของโรงเรียนบ้านขอบด้งและได้ให้ความร่วมมือในการเข้ามาสอนเด็กนักเรียนในแต่ละเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น เช่น ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาประวัติชนเผ่า ประวัติหมู่บ้าน สมุนไพรประจำเผ่า ภาษาประจำเผ่า เป็นต้น

1.4 การมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนบ้านขอบด้ง คณะครูในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนโดยเฉพาะการประสานงานกับครูภูมิปัญญาในหมู่บ้านเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนของเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น หาแล่นผู้แปลภาษาให้กับเด็กนักเรียน เนื่องจากผู้รู้บางคนไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ เข้าไปจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้ร่วมกับครูภูมิปัญญาในหมู่บ้าน เช่น ในการสอนเรื่องหัตถกรรมชนเผ่า เกี่ยวกับการทอผ้า ครูผู้สอนในโรงเรียนต้องมีการเตรียมวัสดุและอุปกรณ์เกี่ยวกับการทอผ้า ให้กับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้การสอนและการถ่ายทอดความรู้ของครูภูมิปัญญาเป็นไปอย่างได้ผลและทำให้เด็กสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

ในการกำหนดเนื้อหาและคัดเลือกองค์ความรู้ทั้ง 10 เรื่อง มาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เป็นความต้องการส่วนใหญ่ของผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนที่มีความต้องการและสนใจในเรื่องนั้น ๆ อีกทั้งเนื้อหาทั้ง 10 เรื่อง ยังเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว เป็นเรื่องในชุมชน และเป็นสิ่งที่นักเรียนควรได้รับการถ่ายทอดความรู้และสืบทอดความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าไว้ให้ดำรงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม อีกทั้งยังเป็นเนื้อหาที่สามารถนำครูภูมิปัญญาในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้อให้กับเด็กนักเรียนในแต่ละชั้นได้คัดเลือกจากเนื้อหาที่สามารถถ่ายทอดโดยการบอกเล่าก่อน เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรียนเรื่องประวัติชนเผ่า ส่วนเนื้อหาที่มีการวิเคราะห์ ปฏิบัติ จะเริ่มเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เช่น ประเพณี ความเชื่อ หัตถกรรมชนเผ่า โดยจะมีการเพิ่มเนื้อหากิจกรรมให้มากขึ้นตามช่วงชั้น

2. หลังจากการสำรวจความต้องการและทราบข้อมูลความต้องการของชุมชนว่าต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่เด็กนักเรียนในเรื่องใดบ้างที่จะต้องศึกษารวบรวมองค์ความรู้ในเรื่องนั้น ๆ จากผู้รู้ในหมู่บ้านและจากเอกสารทางวิชาการ ซึ่งจากการสำรวจความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้โรงเรียนบ้านขอบด้งจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กนั้นมีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ

1. ประวัติชนเผ่า
2. ความเชื่อและแนวคิด
3. ระบบเครือญาติ
4. ลักษณะการตั้งบ้านเรือน

5. ระบบการรักษาสุขภาพ
6. อาหารการกินของลาหู่ที่บ้านขอบด้ง
7. การแต่งกาย
8. ศิลปหัตถกรรมของลาหู่ที่บ้านขอบด้ง
9. ภาษาลาหู่ที่บ้านขอบด้ง
10. การเกษตรของลาหู่ที่บ้านขอบด้ง

3. นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษารวบรวมนำมาเสนอในการประชุมเวทีชาวบ้านเพื่อให้ชุมชน (ผู้ปกครอง , ผู้รู้ในหมู่บ้าน) ได้ตรวจสอบเนื้อหาองค์ความรู้ที่ได้ศึกษารวบรวมมาทั้งหมด 10 เรื่องดังกล่าวข้างต้นว่ามีความถูกต้อง ชัดเจนมากน้อยเพียงใดและเปิดโอกาสให้ได้แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้องค์ความรู้ที่ได้รวบรวมมาสามารถนำไปเป็นเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนและนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้โดยให้ชุมชนร่วมกันกำหนดครุภูมิปัญญาที่จะมาสอนในแต่ละเนื้อหา

4. ครุภูมิปัญญา องค์ความรู้ที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมจากชุมชนมาจัดทำเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน โดยร่วมกันกำหนด

4.1 เนื้อหาที่จะใช้สอนในแต่ละระดับชั้นซึ่งได้กำหนดดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่องภาษาลาหู่ที่บ้านขอบด้ง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องประวัติชนเผ่า

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่องการแต่งกาย

เรื่องระบบการรักษาสุขภาพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องความเชื่อและแนวคิด

เรื่องระบบเครือญาติ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องลักษณะการตั้งบ้านเรือน

เรื่องการเกษตรของลาหู่ที่บ้านขอบด้ง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องศิลปหัตถกรรมของลาหู่ที่บ้านขอบด้ง

เรื่องอาหารการกินของลาหู่ที่บ้านขอบด้ง

4.2 จำนวนชั่วโมงที่จะใช้สอน

4.3 ครุภูมิปัญญาที่จะสอน

5. คณะครูและคณะศึกษานิเทศก์ร่วมกันจัดทำคำอธิบายรายวิชาของแต่ละเนื้อหาให้สอดคล้องกับเด็กนักเรียนในแต่ละระดับชั้น

6. ครูจัดทำแผนบูรณาการตามเนื้อหาของหลักสูตร โดยมีขั้นตอนในการจัดทำแผนการเรียนรู้ดังนี้

- 6.1 วิเคราะห์คำอธิบายหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านของดังตามเนื้อหาวิชา เพื่อแยกจุดประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม
- 6.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นกับเนื้อหาหลักสูตรการเรียนรู้แกนกลางในรูปของผังมโนทัศน์
- 6.3 จัดทำแผนผังความคิดกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง
- 6.4 จัดทำตารางวิเคราะห์โครงสร้าง / เนื้อหา / ครูภูมิปัญญา ผู้รู้ในท้องถิ่น / คาบเวลาเรียน
- 6.5 จัดทำกำหนดการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง ในรูปของตาราง

เนื้อหา	กระบวนการ	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน / ตัวชี้วัด	เวลาเรียน

6.6 จัดทำแผนบูรณาการเรียนรู้โดยแผนบูรณาการการเรียนรู้จะมีส่วนประกอบ คือ

1. สารสำคัญ
2. เนื้อหา
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนรู้
5. สื่อ/แหล่งเรียนรู้
6. การวัดผลประเมินผล
 - 6.1 วิธีการวัด
 - 6.2 เครื่องมือที่ใช้วัด
 - 6.3 เกณฑ์การวัดผล / ประเมินผล
7. ความเห็นของผู้บริหาร
8. บันทึกหลังการสอน
9. ภาคผนวก

7. ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดผล / ประเมินผลตามตัวชี้วัดในพันธสัญญา

8. ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างกฎกติกาและนัดหมาย วัน / เวลา / สถานที่ในการจัดการเรียนรู้กับครูภูมิปัญญา

9. ครูจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้และตัวนักเรียน แล้วนำเสนอกับชุมชนเพื่อแสดงความคิดเห็นแก้ไขและปรับปรุงให้สามารถนำไปใช้สอนได้จริง

10. ดำเนินการสอนตามแผนการสอนแบบบูรณาการและวัดผล / ประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กตามแผนการสอนที่กำหนดไว้

11. นำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาประเมินผลโดยการจัดเวทีสรุปบทเรียนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นของลาหูนะ (Lahu na) บ้านขอบด้งเพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอนตามกระบวนการดังกล่าวข้างต้นทำให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนที่สามารถนำมาใช้สอนได้จริงตามเนื้อหาของแต่ละระดับชั้น โดยหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านขอบด้งจะมีส่วนประกอบ คือ

- 1) คำอธิบายเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น
- 2) แผนบูรณาการแต่ละเนื้อหา / ระดับชั้น

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) คำอธิบายเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น

โครงสร้าง / เนื้อหา / คำอธิบายหลักสูตรท้องถิ่น

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง	จำนวนคาบ
1. ประวัติชนเผ่า	12
2. ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำชนเผ่า	
2.1 ภาษาประจำเผ่า	12
2.2 พิธีกรรมที่สำคัญของชนเผ่า	12
2.3 การแต่งกาย	12
2.4 การอนุรักษ์ธรรมชาติ	12
รวม	60 คาบ

คำอธิบาย

ประวัติชนเผ่า

เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่าและบุคคลสำคัญในชนเผ่า ศึกษาซักถามสังเกตรวบรวม
ความเป็นมาของประวัติชนเผ่า และแบ่งกลุ่มศึกษาบุคคลสำคัญในชนเผ่า นำข้อมูลที่ได้มาจัดผลงาน
เพื่อให้มีความรู้ในการเล่า บอก เขียน และวาดภาพเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชนเผ่า
และบุคคลสำคัญในชนเผ่าตนเอง

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (ภาษาประจำเผ่า)

เล่าประวัติความเป็นมาของภาษาประจำชนเผ่าของตน ศึกษา ซักถาม สังเกต รวบรวม
ความเป็นมาของภาษาประจำเผ่า บอก เขียน และวาดภาพเกี่ยวกับประวัติของภาษาประจำเผ่าของ
ตนเอง
เพื่อให้มีความรู้ในการเล่า บอก เขียน และวาดภาพเกี่ยวกับประวัติของภาษาประจำเผ่าตนเอง

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่า (พิธีกรรม)

เล่าเรื่อง สนทนา ซักถาม ลักษณะทั่วไปของพิธีกรรมที่พบเห็นในชนเผ่า จัดกลุ่มสังเกตขึ้น
ตอนของพิธีกรรมของชนเผ่าในโอกาสต่างๆ การทำบุญ การแต่งงาน และงานอื่น ๆ ของชนเผ่า
ศึกษาและอภิปรายถึงความสำคัญของพิธีกรรม นำเสนอเป็นรายงาน
เพื่อให้มีความรู้ในการบอกเล่าและปฏิบัติตามพิธีกรรมของชนเผ่า รักและภูมิใจใน
ชนเผ่าของตนเอง

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า(การแต่งกาย)

สังเกต บันทึก เปรียบเทียบ ลักษณะการแต่งกายของชนเผ่า สรุปรวมเป็นลักษณะเด่นของ
ชนเผ่า
ซักถาม แบ่งกลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูล อธิบายถึงเครื่องแต่งกายที่ประกอบไปด้วยเสื้อผ้า และ
เครื่องประดับ
เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแต่งกายของชนเผ่า มีความชื่นชมในความเป็น
ชนเผ่าของตนเอง

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า การอนุรักษ์ธรรมชาติ (สมุนไพรท้องถิ่น)

สังเกต รวบรวม ลักษณะทั่วไป ส่วนประกอบและบริเวณที่ขึ้นของสมุนไพรรอบ ๆ ตัวแล้ว นำมาอภิปราย ชักถาม จัดกลุ่ม จดบันทึก การนำสมุนไพรไปใช้ประโยชน์และปฏิบัติในการดูแลรักษาพืชสมุนไพร

เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรในท้องถิ่น และการเจริญเติบโตของพืชสมุนไพร สามารถสังเกต เปรียบเทียบ สรุปร และมึนัยในการบำรุงรักษาพืชสมุนไพร

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า การอนุรักษ์ธรรมชาติ (ป่าชุมชน)

สังเกต บันทึกลักษณะโดยทั่วไปในหมู่บ้าน ศึกษาสัมภาษณ์ ชักถาม จัดกลุ่ม สังเกต การอนุรักษ์ธรรมชาติของป่า แหล่งน้ำ อภิปราย และสรุปเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลง นำเสนอเป็นรูปภาพและรายงาน

เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ มีทักษะในการสังเกต บอกถึงประโยชน์ ผลดี ผลเสีย และวิถีชีวิตกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ

โครงสร้าง/เนื้อหา/คำอธิบายหลักสูตรท้องถิ่น

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง	จำนวนคาบ
1. ประวัติชนเผ่า	16
2. ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำชนเผ่า	
2.1 ภาษาประจำเผ่า	12
2.2 พิธีกรรมที่สำคัญของชนเผ่า	15
2.3 การแต่งกาย	12
2.4 การอนุรักษ์ธรรมชาติ	12
รวม	67 คาบ

คำอธิบาย

ประวัติชนเผ่า

เล่าประวัติความเป็นมาและบุคคลสำคัญในชนเผ่า ศึกษา ชักถาม อภิปราย ทบทวน สังเกต รวบรวม ความเป็นมาของประวัติชนเผ่า และแบ่งกลุ่มศึกษาบุคคลสำคัญในชนเผ่าแล้วนำมาจัดเป็น ผลงาน

เพื่อให้มีความรู้ในการบอกเล่าเหตุการณ์ จัดทำภาพเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชนเผ่า และบุคคลสำคัญในชนเผ่าของตนเอง

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (ภาษาประจำเผ่า)

เล่าประวัติความเป็นมาของภาษาประจำเผ่าของตน ชักถาม รวบรวมความเป็นมาของภาษา ประจำชนเผ่าตนเอง เปรียบเทียบคำในภาษาประจำเผ่ากับภาษาไทย นำความรู้ที่ได้มาจัดทำผลงาน

เพื่อให้มีความรู้ในการเล่า เขียน และวาดภาพประกอบเกี่ยวกับประวัติของภาษาประจำเผ่า ของตน

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า (พิธีกรรม)

เล่าเรื่อง แสดงบทบาทสมมุติ ชักถามลักษณะทั่วไปของพิธีกรรมที่พบเห็นในการแสดงของ ชนเผ่า จัดกลุ่มสังเกตขั้นตอนของพิธีกรรมในชนเผ่า ในโอกาสต่างๆ การทำบุญ การแต่งงาน การ แต่งกาย และงานอื่นๆ ของชนเผ่า ศึกษาและอภิปรายถึงความสำคัญของพิธีกรรม นำเสนอ

เพื่อให้มีความรู้ในการบอกเล่า และปฏิบัติตามพิธีกรรมชนเผ่า มีความรักและภาคภูมิใจ ในชนเผ่าของตน

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า(การแต่งกาย)

สังเกต บันทึก เปรียบเทียบ ลักษณะท่าทางการแต่งกายของชนเผ่า สรุปรวมเป็นลักษณะเด่นของชนเผ่า

ชักถาม แบ่งกลุ่มเก็บรวบรวมข้อมูล อธิบายประกอบการฝึกการแต่งกายที่ประกอบไปด้วย เสื้อผ้า และเครื่องประดับ แล้วนำเสนอผลงาน

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการแต่งกายของชนเผ่า มีความรักและชื่นชมในความ เป็นชนเผ่าของตน

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า การอนุรักษ์ธรรมชาติ(สมุนไพรในท้องถิ่น)

สังเกตรวบรวม คั่นคว่ำ ลักษณะทั่วไปส่วนประกอบ และบริเวณที่ขึ้นของพืชสมุนไพรรอบ ๆ ตัว แล้วนำมาอภิปราย ชักถาม จัดกลุ่มบันทึก การนำพืชสมุนไพรมาทำประโยชน์ และการดูแลรักษาพืชสมุนไพร

เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรในท้องถิ่น และการเจริญเติบโตของพืชสมุนไพรสามารถสังเกต เปรียบเทียบ สรุปลและมีเจตคติที่ดีต่อการดูแลรักษาพืชสมุนไพร

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า การอนุรักษ์ธรรมชาติ(ป่าชุมชน)

สังเกต บันทึก ศึกษาภูมิศาสตร์ ลักษณะทั่วไปในหมู่บ้าน คั่นคว่ำ เปรียบเทียบด้านภูมิศาสตร์และศึกษา สัมภาษณ์ จัดกลุ่มสังเกต การอนุรักษ์ป่าไม้ แหล่งน้ำ และสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวอภิปรายและสรุปเป็นรูปภาพ

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติมีทักษะในการสังเกต บอกประโยชน์ ผลดี จากการอนุรักษ์ธรรมชาติ ผลเสียจากการทำลายธรรมชาติ

โครงสร้าง/เนื้อหา/คำอธิบายหลักสูตรท้องถิ่น

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

เรื่อง	จำนวนคาบ
1. ประวัติชนเผ่า	30
2. ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำชนเผ่า	
2.1 ภาษาประจำเผ่า	15
2.2 พิธีกรรมที่สำคัญของชนเผ่า	21
2.3 ความเชื่อ แนวคิด และข้อห้าม,ข้อปฏิบัติของชนเผ่า	12
2.4 การแต่งกาย	15
2.5 การอนุรักษ์ธรรมชาติ	15
รวม	108 คาบ

คำอธิบาย

ประวัติของชนเผ่า

ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประวัติชนเผ่าในประเทศไทย ที่เกี่ยวกับถิ่นฐานเดิม การอพยพย้ายถิ่น เส้นทาง การย้ายถิ่น อาชีพดั้งเดิม วิเคราะห์วิถีการดำเนินชีวิตในอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจน สาเหตุการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต เอกลักษณ์ของชนเผ่า

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับชนเผ่าของตนเองในประเทศไทย สามารถสังเกตรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์วิถีการดำเนินชีวิตของชนเผ่าในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีความรักภาคภูมิใจในความเป็นชนเผ่าของตนเอง ตลอดจนมีความรักในแผ่นดินไทย และพระมหากษัตริย์ไทย

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (ภาษาประจำเผ่า)

เขียนเล่าประวัติความเป็นมาของภาษาประจำเผ่าของตน ชักถาม ศึกษา รวบรวมข้อมูล จดบันทึกความเป็นมา จัดหมวดหมู่ของคำง่าย ๆ เปรียบเทียบ ระหว่างภาษาไทยกับภาษาประจำเผ่าของตน ในรูปแบบสมุดความรู้

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเกิดความภาคภูมิใจ ในภาษาประจำเผ่าของตนและเปรียบเทียบคำง่าย ๆ ระหว่างภาษาไทยกับภาษาประจำเผ่าตนเองได้

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (พิธีกรรมที่สำคัญของชนเผ่า)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เขียนรายงาน นำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับพิธีกรรมที่สำคัญของชนเผ่า อภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบให้เห็นข้อดีของการปฏิบัติตามพิธีกรรม บอกแนวปฏิบัติตนในการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดังกล่าว

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ สิ่งของ เวลาสถานที่ ขั้นตอน และบุคคลสำคัญในการทำพิธีกรรม

คำอธิบาย

วัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (ความเชื่อ แนวคิด และข้อห้าม ข้อปฏิบัติของชนเผ่า)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูล เขียนรายงาน ข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ อภิปราย วิเคราะห์ ให้เห็นข้อดีของการปฏิบัติตามข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติดังกล่าว

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและบอกแนวคิดข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ภาพ สามารถวิเคราะห์ข้อดีของการปฏิบัติตามข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ของชนเผ่า

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (การแต่งกาย)

สังเกต ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพ เกี่ยวกับการแต่งกายชุด ประจำเผ่า อภิปรายวิเคราะห์ สรุปแนวปฏิบัติตนในการสืบทอดวัฒนธรรมการแต่งกายชุดประจำเผ่า เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความสำคัญส่วนประกอบ ลักษณะที่สำคัญของ ชุดประจำเผ่าเห็นคุณค่า และอนุรักษ์การแต่งกายชุดประจำเผ่าของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า การอนุรักษ์ธรรมชาติ (สมุนไพรในท้องถิ่น)

สังเกต ศึกษาค้นคว้า จดบันทึก เขียนรายงานเกี่ยวกับชื่อสมุนไพรในท้องถิ่น สรรพคุณ วิธีการนำไปใช้ การปลูก ดูแลรักษาพืชสมุนไพรในท้องถิ่น เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในท้องถิ่น สามารถนำมาปลูกและดูแล รักษาพืชสมุนไพรในท้องถิ่น

โครงสร้าง/เนื้อหา/คำอธิบายหลักสูตรท้องถิ่น

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง	จำนวนคาบ
1. ประวัติชนเผ่า	30
2. ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำชนเผ่า	
2.1 พิธีกรรมที่สำคัญของชนเผ่า	21
2.2 ความเชื่อ แนวคิด และข้อห้าม,ข้อปฏิบัติของชนเผ่า	30
2.3 การแต่งกาย	21
2.4 การอนุรักษ์ธรรมชาติ	30
2.5 หัตถกรรมประจำเผ่า	15
รวม	147 คาบ

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (การแต่งกาย)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูลในรูปแบบรูปภาพ เกี่ยวกับการแต่งกายชุดประจำเผ่า อภิปราย วิเคราะห์ สรุป แนวปฏิบัติตนในการสืบทอดวัฒนธรรมการแต่งกายชุดประจำเผ่า

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญส่วนประกอบ ลักษณะที่สำคัญของชุดประจำเผ่า เห็นคุณค่าและอนุรักษ์การแต่งกายชุดประจำเผ่าของตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าชุมชน)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า สอบถาม จดบันทึกเกี่ยวกับสภาพป่า ลักษณะเดิม ต้นไม้ ประโยชน์ของต้นไม้ที่พบในป่าของหมู่บ้าน อภิปราย วิเคราะห์ สรุป เขียนรายงานความสัมพันธ์ระหว่างป่าไม้กับมนุษย์ ดินและสัตว์ ผลเสียของการตัดไม้ทำลายป่า แนวปฏิบัติตนในการอนุรักษ์ป่าไม้ของชุมชนในอดีตและปัจจุบัน

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพป่าของหมู่บ้านในอดีต และปัจจุบันลักษณะของดิน ชื่อต้นไม้ที่พบ ประโยชน์ของต้นไม้ที่พบ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างป่าไม้กับมนุษย์ ดินและสัตว์ แนวปฏิบัติตนในการอนุรักษ์ป่าไม้ของชุมชนในอดีตถึงปัจจุบัน

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สมุนไพรในท้องถิ่น)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า จดบันทึก เขียนรายงาน เกี่ยวกับชื่อสมุนไพรสรรพคุณ วิธีการนำไปใช้การปลูก ดูแลรักษาพืชสมุนไพรในท้องถิ่น

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในท้องถิ่นสามารถนำมาปลูกและดูแลรักษาพืชสมุนไพรในท้องถิ่น

คำอธิบาย

ประวัติดินเผ่า

ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลโดยทั่วไปเกี่ยวกับประวัติดินเผ่าในประเทศไทยที่เกี่ยวกับถิ่นฐานเดิม การอพยพย้ายถิ่น อาชีพดั้งเดิมวิเคราะห์วิถีการดำเนินชีวิตในอดีตจนถึงปัจจุบันตลอดถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตเอกลักษณ์ของชนเผ่า

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับชนเผ่าของตนเองในประเทศไทย สามารถสังเกตรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ วิธีการดำรงชีวิตของชนเผ่าในอดีตถึงปัจจุบัน มีความรักภาคภูมิใจในความเป็นชนเผ่าของตนเองตลอดถึงมีความรักในผืนแผ่นดินไทยและพระมหากษัตริย์

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า (พิธีกรรมที่สำคัญของชนเผ่า)

สังเกต ศึกษา รวบรวมข้อมูล เขียนรายงานนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรมที่สำคัญของชนเผ่า อภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบให้เห็นข้อดีของการปฏิบัติตามพิธีกรรม บอกแนวปฏิบัติตนในการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดังกล่าว

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ สิ่งของเวลาสถานที่ตั้งขั้นตอนและบุคคลสำคัญในการทำพิธีกรรม

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า (ความเชื่อ แนวคิด และข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติของชนเผ่า)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเขียนรายงาน ข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการเกิด การตาย ระบบเครือญาติ การตั้งชื่อ อภิปราย วิเคราะห์ ให้เห็นข้อดีของการปฏิบัติตามข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติ ดังกล่าว

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ บอกข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการเกิด การตาย ระบบเครือญาติ การตั้งชื่อ สามารถวิเคราะห์ข้อดีของการปฏิบัติตามข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการเกิด การตาย ระบบเครือญาติ การตั้งชื่อ

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า หัตถกรรมพื้นบ้าน

สังเกต เลือกลงมือปฏิบัติ วิจารณ์ผลงาน ปรับปรุง นำเสนอผลงานจากการถักทอไหมพรม อินุแค การทอผ้า

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการถักทอไหมพรมอินุแคและการทอผ้าเกี่ยวกับอุปกรณ์ขั้นตอนการถักทอไหมพรมอินุแค การทอผ้า ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนด ปรับปรุงผลงานและชื่นชมผลงานของตนเองและผู้อื่น

โครงสร้าง/เนื้อหา/คำอธิบายหลักสูตรท้องถิ่น
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง	จำนวนคาบ
1. ประวัติชนเผ่า	21 คาบ
2. ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า	
2.1 พิธีกรรมที่สำคัญของชนเผ่า	21 คาบ
2.2 ความเชื่อ แนวคิด และข้อห้าม ข้อปฏิบัติ	25 คาบ
2.3 การแต่งกาย	26 คาบ
2.4 การอนุรักษ์ธรรมชาติ	30 คาบ
2.5 หัตถกรรมประจำเผ่า	21 คาบ
รวม	134 คาบ

คำอธิบาย

ประวัติชนเผ่า

ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลโดยทั่วไปเกี่ยวกับประวัติชนเผ่าในประเทศที่เกี่ยวข้องถิ่นฐานเดิม การอพยพท้องถิ่น เส้นทางการย้ายถิ่น อาชีพท้องถิ่น อาชีพดั้ง วิเคราะห์วิถีการดำเนินชีวิตในอดีตจนถึงปัจจุบันตลอดถึง สาเหตุการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต เอกลักษณะชนเผ่า

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชนเผ่าของตนเองในประเทศไทย สามารถสังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ วิถีการดำรงชีวิตของชนเผ่าในอดีตถึงปัจจุบัน มีความรักภาคภูมิใจในความเป็นชนเผ่าของตนเอง ตลอดถึงมีความรักในผืนแผ่นดินไทยและพระมหากษัตริย์ไทย

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (พิธีกรรมของชนเผ่า)

สังเกต ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเขียนรายงาน นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรมที่สำคัญของชนเผ่า อภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบให้เห็นข้อดีของการปฏิบัติตามพิธีกรรม บอกแนวปฏิบัติตามในการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดังกล่าว

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ สิ่งของ เวลาสถานที่ ขั้นตอน และบุคคลสำคัญในการทำพิธีกรรม

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (ความเชื่อ แนวคิด และข้อห้าม ข้อปฏิบัติของชนเผ่า)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เขียนรายงาน ข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งงาน การสร้างบ้านเรือน การดูแลสุขภาพ อภิปราย วิเคราะห์ให้เห็นข้อดีของการปฏิบัติตามข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติดังกล่าว

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ บอกข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งงาน การสร้างบ้านเรือน การดูแลสุขภาพ สามารถวิเคราะห์ผลดีของการปฏิบัติตามข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติ เกี่ยวกับการแต่งงาน การสร้างบ้านเรือน การดูแลสุขภาพ

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (การแต่งกาย)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูลในรูปแบบสมุดภาพ เกี่ยวกับการแต่งกายชุดประจำเผ่า อภิปราย วิเคราะห์ สรุปแนวปฏิบัติตนในการสืบทอดวัฒนธรรมการแต่งกายชุดประจำเผ่า

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของชุดประจำเผ่า เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ชุดประจำเผ่าของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า การอนุรักษ์ธรรมชาติ (ป่าชุมชน)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า สอบถาม จดบันทึก นำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับระบบการเกษตร การวางแผน การปลูกพืชในรอบ 1 ปี ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร การวางแผนการปลูกพืชในรอบ 1 ปี ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรของชนเผ่าในอดีตและปัจจุบัน

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติระบบการเกษตร การวางแผนการปลูกพืชในรอบ 1 ปี ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรของชนเผ่าในอดีตและปัจจุบัน

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า การอนุรักษ์ธรรมชาติ(สมุนไพรในท้องถิ่น)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า สอบถาม จดบันทึก เขียนรายงาน เกี่ยวกับพืชสมุนไพรในท้องถิ่น สรรพคุณ วิธีการ นำไปใช้ในการปลูก ดูแลรักษาพืชสมุนไพรในท้องถิ่น

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในท้องถิ่นสามารถนำมาปลูกและดูแลรักษาพืชสมุนไพรในท้องถิ่น

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า (หัตถกรรมพื้นบ้าน)

สังเกต เลือกลงมือปฏิบัติ วิเคราะห์ผลงาน ปรับปรุง นำเสนอผลงานจากการถักกำไลหญาอินุแค การทอผ้า

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการถักกำไลหญาอินุแค การเย็บผ้า และการทอผ้าเกี่ยวกับอุปกรณ์ขั้นตอนการถักกำไลหญาอินุแค การเย็บผ้า และการทอผ้า ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนด ปรับปรุงผลงานและชื่นชมผลงานของตนเองและผู้อื่น

โครงสร้าง/เนื้อหา/คำอธิบายหลักสูตรท้องถิ่น

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เรื่อง	จำนวนคาบ
1. ประวัติชนเผ่า	30 คาบ
2. ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า	
2.1 พิธีกรรมที่สำคัญของชนเผ่า	36 คาบ
2.2 ความเชื่อ แนวคิด และข้อห้าม ข้อปฏิบัติ	36 คาบ
2.3 การแต่งกาย	30 คาบ
2.4 การอนุรักษ์ธรรมชาติ	48 คาบ
2.5 หัตถกรรมประจำเผ่า	48 คาบ
รวม	216 คาบ

คำอธิบาย

ประวัติชนเผ่า

ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลโดยทั่วไปเกี่ยวกับประวัติชนเผ่าในประเทศที่เกี่ยวข้องถิ่นฐานเดิม การอพยพท้องถิ่น เส้นทางการย้ายถิ่น อาชีพท้องถิ่น อาชีพดั้ง วิเคราะห์วิถีการดำเนินชีวิตในอดีตจนถึงปัจจุบันตลอดถึง สาเหตุการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต เอกลักษณะชนเผ่า

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชนเผ่าของตนเองในประเทศไทย สามารถสังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ วิธีการดำรงชีวิตของชนเผ่าในอดีตถึงปัจจุบัน มีความรักภาคภูมิใจในความเป็นชนเผ่าของตนเอง ตลอดจนมีความรักในผืนแผ่นดินไทยและพระมหากษัตริย์ไทย

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (พิธีกรรมของชนเผ่า)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเขียนรายงาน นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรมที่สำคัญของชนเผ่า อภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบให้เห็นข้อดีของการปฏิบัติตามพิธีกรรม บอกแนวปฏิบัติตามการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดังกล่าว

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ สิ่งของ เวลาสถานที่ ขั้นตอน และบุคคลสำคัญในการทำพิธีกรรม

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (ความเชื่อ แนวคิด และข้อห้าม ข้อปฏิบัติของชนเผ่า)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เขียนรายงาน ข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งงาน การสร้างบ้านเรือน การดูแลสุขภาพ อภิปราย วิเคราะห์ให้เห็นข้อดีของการปฏิบัติตามข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติดังกล่าว

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ บอกข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งงาน การสร้างบ้านเรือน การดูแลสุขภาพ สามารถวิเคราะห์ผลดีของการปฏิบัติตามข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติ เกี่ยวกับการแต่งงาน การสร้างบ้านเรือน การดูแลสุขภาพ

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า(การแต่งกาย)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูลในรูปสมุดภาพ เกี่ยวกับการแต่งกายชุดประจำเผ่า อภิปราย วิเคราะห์ สรุปแนวปฏิบัติตามการสืบทอดวัฒนธรรมการแต่งกายชุดประจำเผ่า

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของชุดประจำเผ่า เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ชุดประจำเผ่าของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า การอนุรักษ์ธรรมชาติ (ปฏิทินการเกษตร)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า สอบถาม จดบันทึก นำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับระบบการเกษตร การวางแผน การปลูกพืชในรอบ 1 ปี ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร การวางแผนการปลูกพืชในรอบ 1 ปี ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรของชนเผ่าในอดีตและปัจจุบัน

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติระบบการเกษตร การวางแผนการปลูกพืชในรอบ 1 ปี ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรของชนเผ่าในอดีตและปัจจุบัน

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า การอนุรักษ์ธรรมชาติ(สมุนไพรในท้องถิ่น)

สังเกต ศึกษา ค้นคว้า สอบถาม จดบันทึก เขียนรายงาน เกี่ยวกับพืชสมุนไพรในท้องถิ่น สรรพคุณ วิธีการ นำไปใช้ในการปลูก ดูแลรักษาพืชสมุนไพรในท้องถิ่น

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในท้องถิ่นสามารถนำมาปลูกและดูแลรักษาพืชสมุนไพรในท้องถิ่น

คำอธิบาย

ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่า(หัตถกรรมพื้นบ้าน)

สังเกต เลือกลงมือปฏิบัติ วิเคราะห์ผลงาน ปรับปรุง นำเสนอผลงานจากการถักกำไลห้อย อีบุแค การทอผ้า

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการถักกำไลห้อย อีบุแค การเย็บผ้า จักรสาน และการทอผ้า เกี่ยวกับอุปกรณ์ขั้นตอนการถักกำไลห้อย อีบุแค การเย็บผ้า จักรสาน และการทอผ้า ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนด ปรับปรุงผลงานและชื่นชมผลงานของตนเองและผู้อื่น

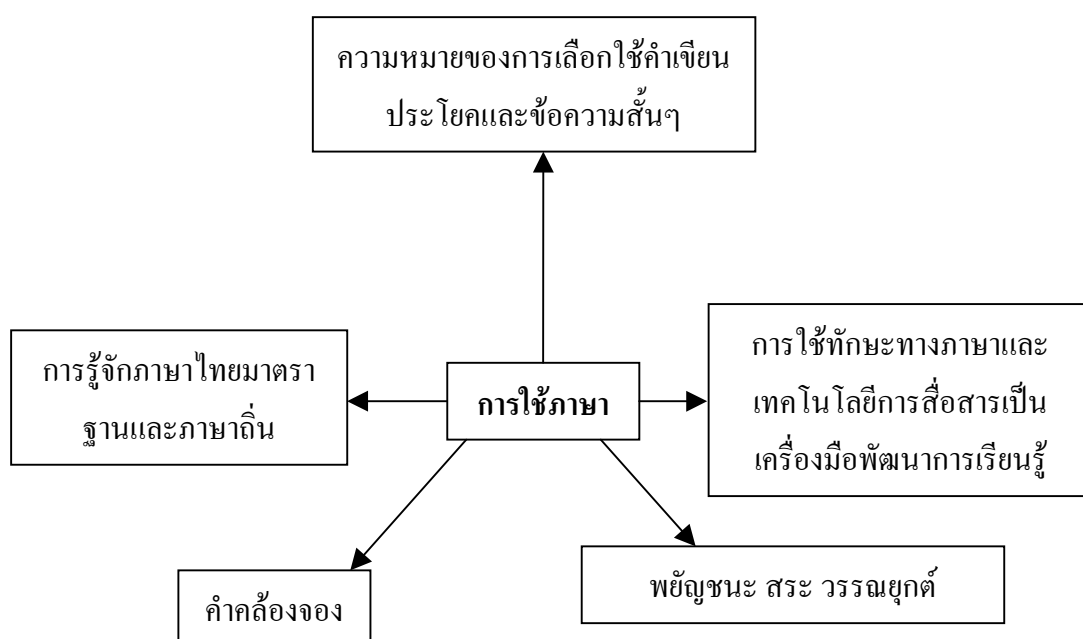
2) แผนการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ (Lahu - na)

ในการจัดทำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านขอบด้งได้มีการประชุมระดมความคิดและสำรวจความต้องการของชุมชนว่าต้องการให้หลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนมีเนื้อหาสาระจำนวน 10 เรื่อง ทีมวิจัยได้จัดประชุมปฏิบัติการในการนำเนื่อหาดังกล่าวมาจัดทำแผนการเรียนรู้ตามระดับชั้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ ดังนี้

แผนบูรณาการการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง ภาษาถิ่น

แผนการจัดการเรียนการสอน
ที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง หลักการใช้ภาษา

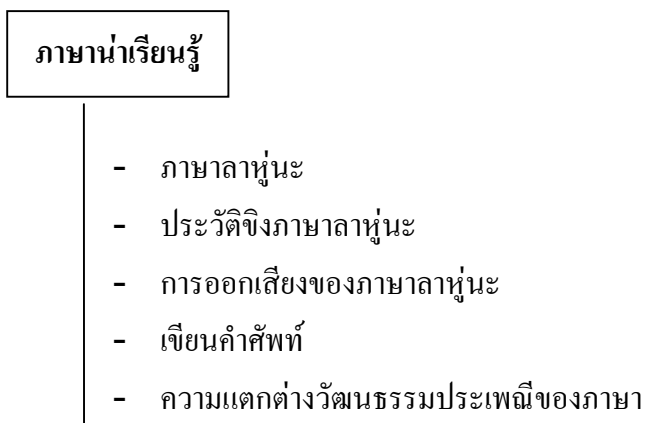
ตารางกำหนดการเรียนรู้บูรณาการจากเรื่อง ภาษาน่ารู้ (ภาษาลาหู่)

เนื้อหา	กระบวนการ	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน/ตัวชี้วัด	เวลาเรียน
ภาษา ลาหู่ - การใช้ ภาษา	1. สัมภาษณ์ สอบถามผู้รู้ 2. สังเกต 3. การเยี่ยมบ้าน นักเรียน 4. การรายงาน 5. ปฏิบัติจริง	1. ครูภูมิปัญญาใน ท้องถิ่น 2. หนังสือนิทาน ท้องถิ่น 3. กระดาษ 4. สี 5. วิทยุเทป	1. แบบบันทึก พฤติกรรม การ สัมภาษณ์ สอบถามผู้รู้ 2. สมุดภาพ 3. แบบบันทึก พฤติกรรม การ เรียนรู้	30 คาบ 10 ชั่วโมง

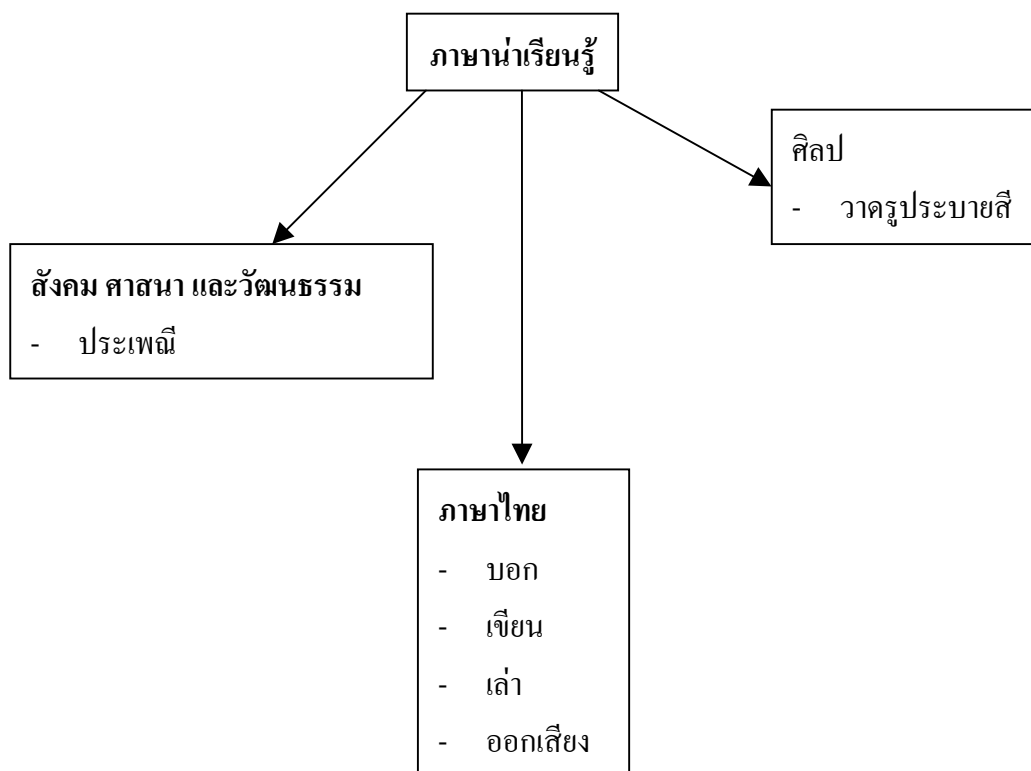
โครงสร้าง / สารเนื้อหา / ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น/ผู้รู้ในท้องถิ่น / คาบเวลาเรียน

หน่วย/เรื่องของท้องถิ่น	สารเนื้อหา	ชื่อ-สกุล ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	คาบเวลาเรียน
หน่วยภาษานำเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - ภาษาลาหู่ - ประวัติของภาษาลาหู่ - การออกเสียงของภาษาลาหู่ - เขียนคำศัพท์ - ความแตกต่างของวัฒนธรรมประเพณีทางภาษา 	นายจะก่า เขมิกา นายวิชิต เพื่อนทิตย์	30 คาบ 10 ชั่วโมง

แผนผังความคิดเกี่ยวกับเรื่อง ภาษานำเรียนรู้

แผนผังความคิดเชื่อมโยงเนื้อหาท้องถิ่นกับเนื้อหาแกนกลาง

แผนการเรียนรู้บูรณาการ เรื่องภาษาน่าเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คาบ สอนทั้งหมด 10 ครั้ง

สาระสำคัญ

ภาษาลาหู่เป็นส่วนหนึ่งที่บอกถึงความเป็นมาของชนเผ่าลาหู่ได้

เนื้อหาการเรียนรู้

ภาษาลาหู่ที่บ้านขบดิ่งไม่มีภาษาเขียนมีแต่ภาษาพูด ซึ่งจากการบอกเล่าของผู้รู้ในหมู่บ้านขบดิ่งเล่าเป็นตำนานว่า ในสมัยก่อนเคยมีภาษาเขียนใช้และได้เก็บหนังสือที่เป็นภาษาลาหู่ไว้ในห้องหนังสือต่อไปภายหลังมีเหตุการณ์ทำให้ตัวหนังสือหายไป ภาษาของลาหู่จะพูดกลับกันเช่นคำว่า “กินข้าว”ภาษาลาหู่จะพูดว่า“อ้อจา” (อ้อ-ข้าว , จา-กิน)

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ในเรื่องของภาษาลาหู่
2. บอกประวัติของภาษาลาหู่ได้
3. เขียนคำง่าย ๆ ของภาษาลาหู่เป็นภาษาไทยได้
4. เล่าความเป็นมาของภาษาลาหู่ได้
5. วาดภาพเกี่ยวกับประวัติภาษาลาหู่ได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. สันทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ภาษาพูดของชนเผ่า
2. ให้นักเรียนในห้องเรียนออกมาหน้าห้องออกเสียงของภาษาชนเผ่า
3. นักเรียนในห้องเรียนออกเสียงภาษาชนเผ่าทุกคน
4. ให้นักเรียนยกตัวอย่างคำของภาษาชนเผ่าของตนเอง
5. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ 5 คน 4 กลุ่ม ในการออกไปสอบถามครูภูมิปัญญาในหมู่บ้านเกี่ยวกับภาษาชนเผ่าในการพูดและออกเสียง
6. นักเรียนและครูร่วมกันนัดหมายเวลาไปศึกษาความรู้กับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
7. เมื่อกำหนดนัดหมายแล้ว นักเรียนและครูร่วมกันตั้งคำถามที่จะใช้สอบถามผู้รู้
8. ให้แต่ละกลุ่มกำหนดแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
9. นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ในการออกไปศึกษานอกห้องเรียน

10. หลังจากให้นักเรียนกลับจากการไปสัมภาษณ์สอบถามให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาเล่าเรื่องที่ไปศึกษา
11. ให้นักเรียนวาดภาพประวัติของภาษาชนเผ่าเป็นงานกลุ่ม
12. นำผลงานของนักเรียนมาจัดทำมูนนิทรรศการ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ครูภูมิปัญญา
2. มีการ์ดคำศัพท์ ใบงาน
3. แบบบันทึกการสัมภาษณ์สอบถาม
4. กระดาษวาดภาพ
5. สี
6. วิทยุเทป

การวัดประเมินผล

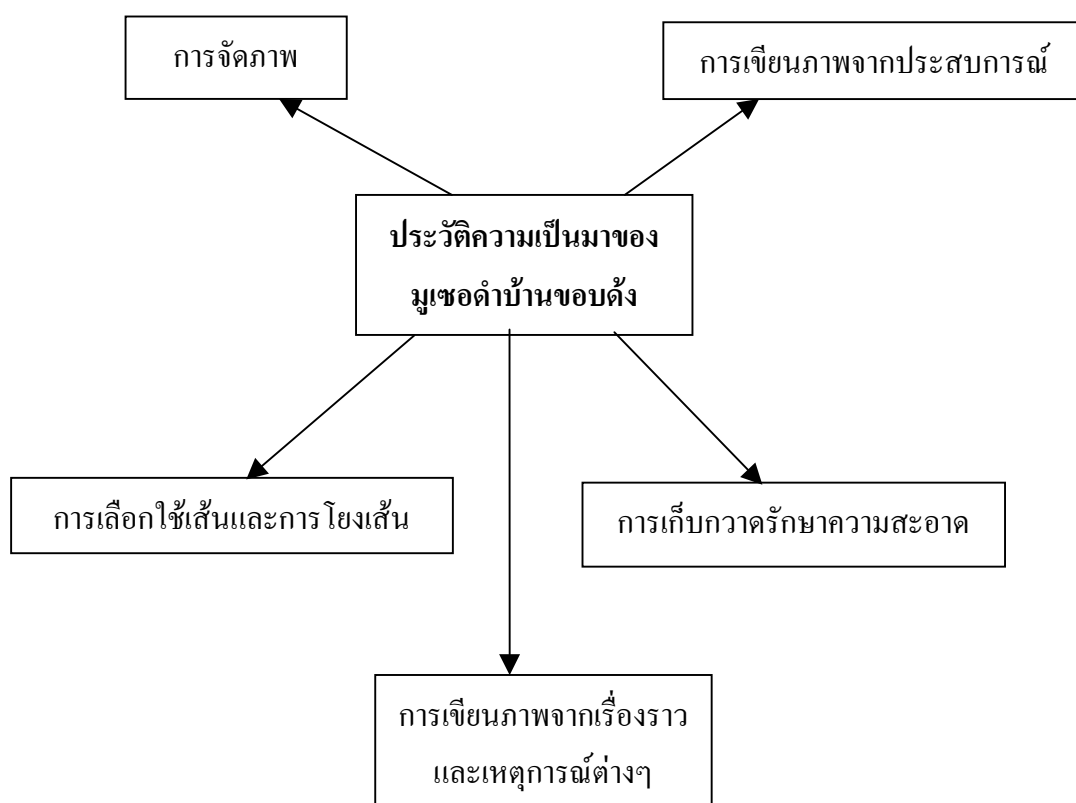
1. วิธีการวัด
 - 1.1 สังเกตพฤติกรรมการสัมภาษณ์
 - 1.2 ตรวจผลงาน
 - 1.2.1 แบบรายงาน
 - 1.2.2 การวาดภาพ
2. เครื่องมือวัดผลประเมินผล
 - 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรม
 - 2.2 แบบตรวจผลงาน

แผนบูรณาการการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

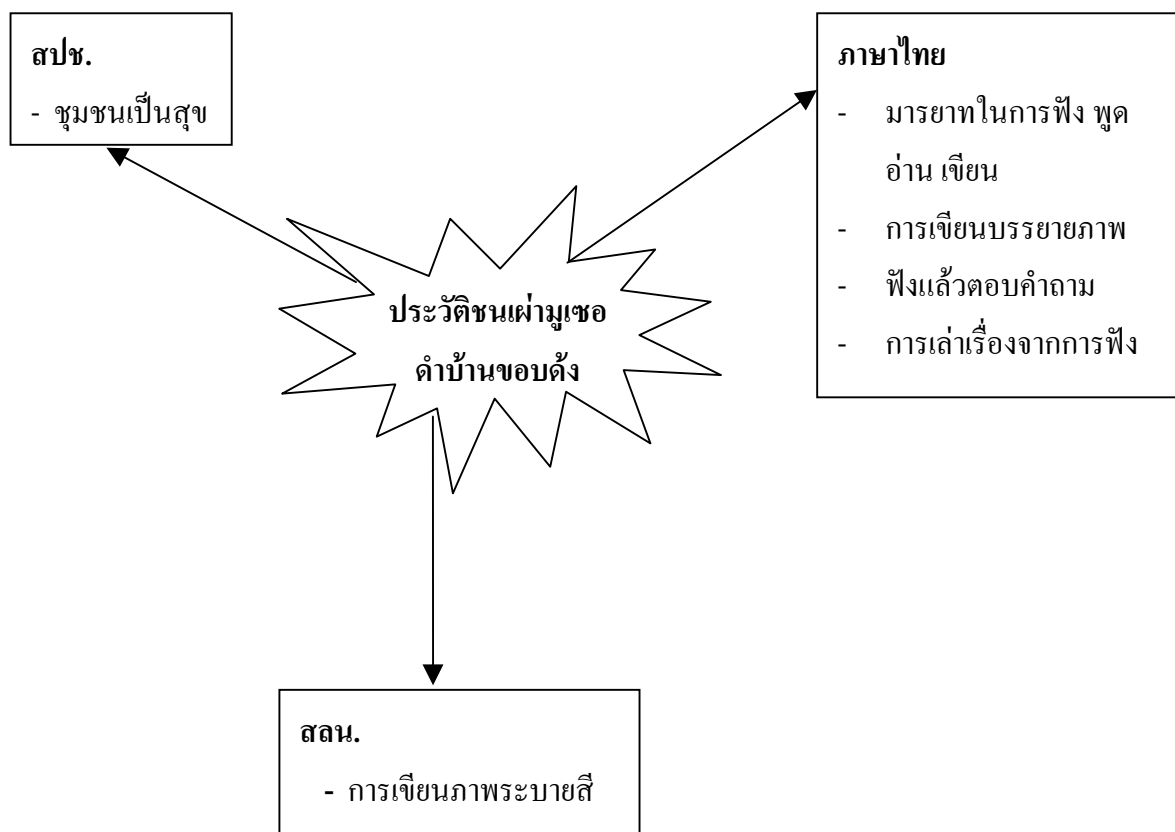
เรื่อง ประวัติความเป็นมาของมูเซอดำ
บ้านขอบด้ง

แผนการจัดการเรียนการสอน
ที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ผังการวิเคราะห์เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
เรื่องประวัติความเป็นมาของมูเซอดำบ้านขอบด้ง

แผนผังความคิดเชื่อมโยงเนื้อหาท้องถิ่น กับเนื้อหาแกนกลาง

แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องความเป็นมาของหมู่บ้าน

จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	ผลงาน
1. อธิบายความเป็นมาของชนเผ่าได้ 2. บอกถิ่นฐานเดิมของชนเผ่าในหมู่บ้านได้ 3. บอกสาเหตุการอพยพย้ายถิ่นฐานในแต่ละครั้งได้ 4. บอกอาชีพของชนเผ่าในอดีตได้	1. ประวัติความเป็นมาของชนเผ่า 2. ถิ่นฐานเดิมของชนเผ่าในหมู่บ้าน 3. สาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นฐานในอดีต 4. การประกอบอาชีพของชนเผ่าในอดีต	1. สันทนาซักถาม 2. รวบรวมข้อมูล 3. รายงานผล 4. อภิปรายซักถาม 5. แสดงความคิดเห็น	1. ภาพวาด 2. การเล่าเรื่องราวประกอบ

แผนการเรียนรู้บูรณาการ เรื่องประวัติความเป็นมาของชุมชนตำบลบ้านขอบด้ง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คาบ สอนทั้งหมด 36 ครั้ง

สาระสำคัญ

ความเป็นมาของชนเผ่าและประวัติของหมู่บ้าน ซึ่งมีความจำเป็นต้องศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของตน เป็นความภาคภูมิใจในความเป็นชนเผ่าของตน

เนื้อหาการเรียนรู้

- สปช.
 - ประวัติความเป็นมาของชนเผ่าและของหมู่บ้าน การอพยพย้ายถิ่นฐานอาชีพตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- ภาษาไทย
 - การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติชนเผ่าและประวัติหมู่บ้าน
- สदन.
 - การวาดภาพระบายสีประกอบการเล่าเรื่อง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เล่าถึงความเป็นมาของประวัติชนเผ่าได้
2. เล่าถึงถิ่นฐานเดิมของชนเผ่าในหมู่บ้านได้
3. เล่าถึงสาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นฐานในแต่ละครั้งได้
4. เล่าถึงชนเผ่าในอดีตได้
5. ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกันได้เป็นผลสำเร็จ
6. มีความกล้าแสดงออก
7. มีความภาคภูมิใจในชนเผ่าของตน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. สนทนาซักถามเกี่ยวกับหมู่บ้านของนักเรียน ชื่อหมู่บ้าน ที่มาของชื่อชนเผ่า เอกลักษณ์ของชนเผ่า
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ตามหมู่บ้านของตนให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวาดภาพหมู่บ้านของตนเอง
3. แต่ละกลุ่มนำเสนอภาพวาดหมู่บ้านของตนเอง กลุ่มอื่นร่วมอภิปรายซักถาม

4. นักเรียนและครูร่วมกันวางแผนในการออกพื้นที่เพื่อเข้าหมู่บ้านศึกษาโดยตรงจากผู้รู้ในท้องถิ่น เน้นหน้าที่ความเป็นระเบียบวินัยภายในกลุ่ม
5. ทำการนัดหมายกับผู้รู้ในหมู่บ้าน
6. ครูนำนักเรียนเข้าพื้นที่หมู่บ้านเพื่อสอบถามผู้รู้และให้นักเรียนสังเกตลักษณะของหมู่บ้าน ลักษณะการสร้างบ้าน และสถานที่ประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน ให้ได้รายละเอียดมากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มและครูร่วมกันอภิปรายถึงสิ่งที่ได้รับจากการสำรวจและซักถาม
8. นักเรียนร่วมกันสรุปถึงประวัติความเป็นมาของชนเผ่า
9. ครูแนะนำส่วนที่ขาดหายแล้วร่วมกันสรุปกันอีกครั้ง
10. นักเรียนแต่ละกลุ่มวาดภาพพร้อมเขียนคำอธิบายเรื่องราวสั้นๆ พร้อมเตรียมเล่าเรื่องราวประกอบ
11. ให้แต่ละกลุ่มออกมาแสดงภาพวาดพร้อมเล่าเรื่องประกอบ
12. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของเพื่อนพร้อมทั้งเปรียบเทียบสิ่งที่ศึกษาได้กับสิ่งที่ทำก่อนการศึกษา
13. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายสรุปปัญหาดังกล่าว

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. กระดาษ
2. สี
3. ผู้รู้ในหมู่บ้าน

การวัดประเมินผล

1.วิธีการวัด

- 1.1 สังเกตพฤติกรรมทั่วไปเช่น ความร่วมมือ ความสนใจ การซักถาม การตอบคำถาม
- 1.2 ตรวจผลงาน
 - วาดภาพ

2 เครื่องมือวัดผลประเมินผล

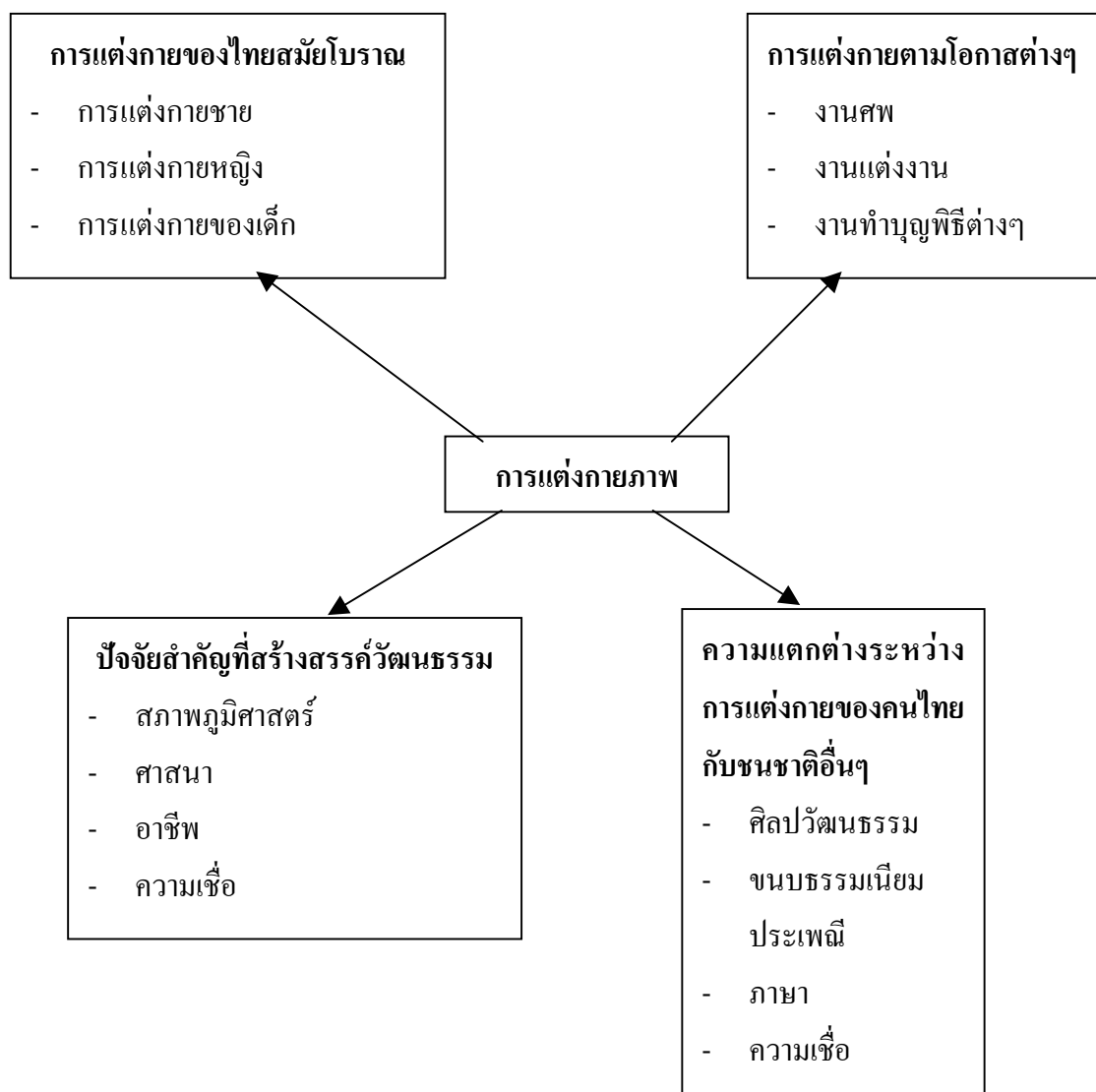
- 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรม
- 2.2 แบบตรวจผลงาน

แผนบูรณาการการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

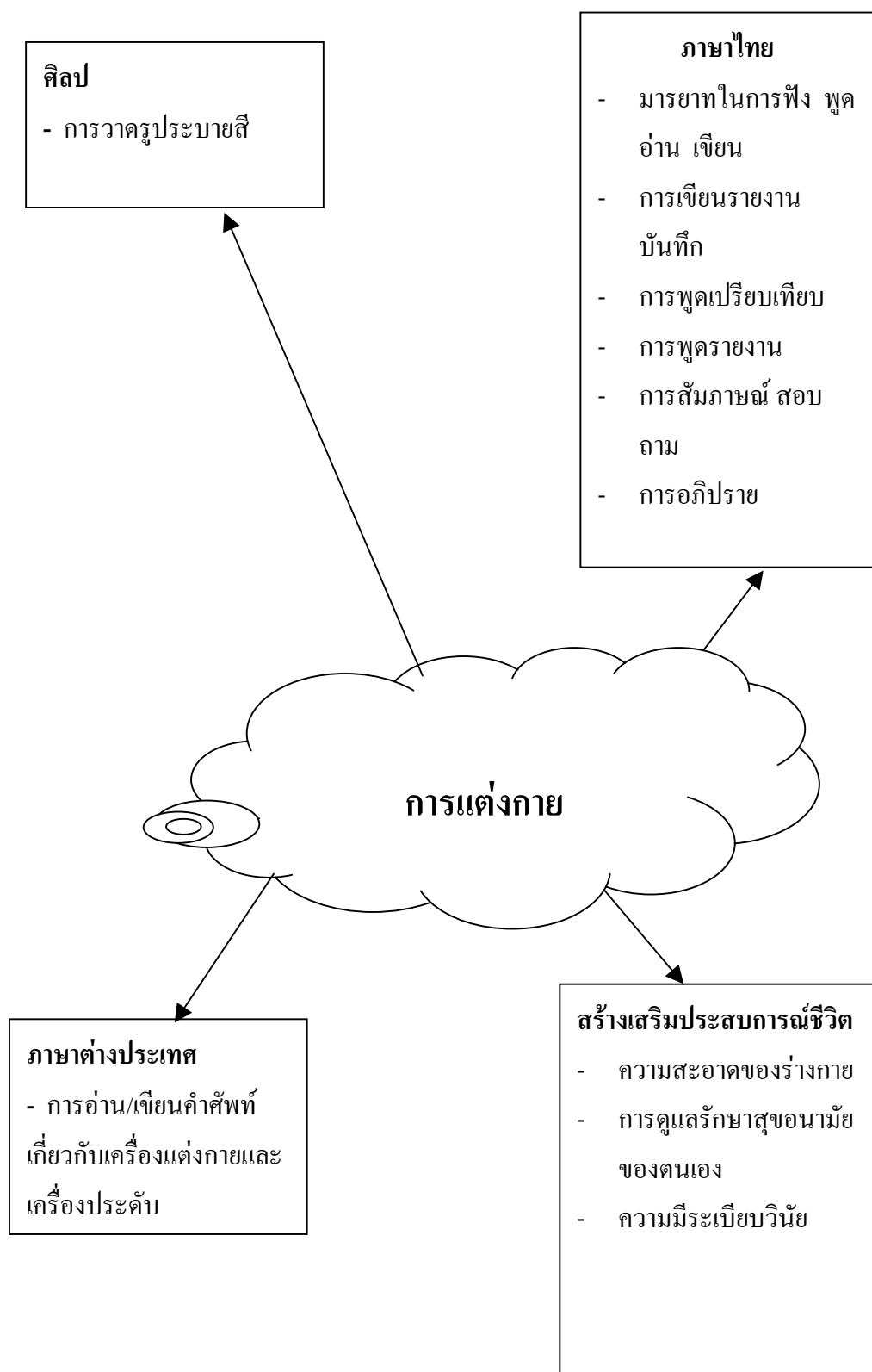
เรื่อง การแต่งกาย

แผนการจัดการเรียนการสอน
ที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

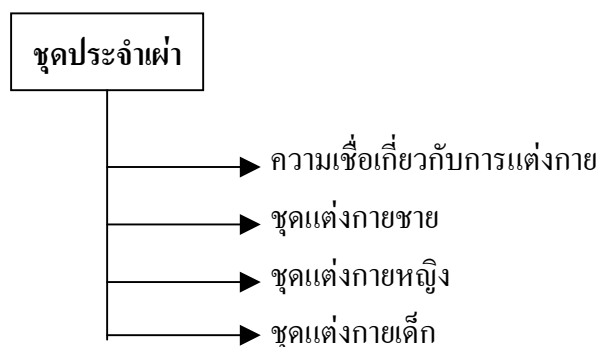
ผังการวิเคราะห์เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
เรื่องการแต่งกาย

แผนผังความคิดเชื่อมโยงเนื้อหาท้องถิ่นกับเนื้อหาแกนกลาง

แผนผังความคิดเกี่ยวกับเรื่องการแต่งกาย (ชุดประจำเผ่า)

โครงสร้าง / เนื้อหา / ชื่อครูภูมิปัญญา/ผู้รู้ในท้องถิ่น / คาบเวลา

หน่วย / เรื่องของท้องถิ่น	สาระ/เนื้อหา	ชื่อ-สกุล ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	คาบเวลาเรียน
หน่วย การแต่งกายของชนเผ่า	<ul style="list-style-type: none"> - ความเชื่อเกี่ยวกับการแต่งกาย - ชุดแต่งกายชาย - ชุดแต่งกายหญิง - ชุดแต่งกายเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - นางนาผุ เขมิกา - นางนาลอ จิตติพิงศพนา 	36 คาบ 12 ชั่วโมง

ตารางกำหนดการเรียนรู้จากเรื่อง “การแต่งกายชนเผ่า”

เนื้อหา	กระบวนการ	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	ผลงาน/ตัวชี้วัด	เวลาเรียน
<ul style="list-style-type: none"> - ความเชื่อเกี่ยวกับการแต่งกาย - ชุดแต่งกายชาย - ชุดแต่งกายหญิง - ชุดแต่งกายเด็ก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. เขียนรายงาน 3. อภิปราย 4. จัดทำสมุดภาพเล่มเล็ก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระดาษ 2. สี 3. ชุมชนบ้านขอบด้ง 4. ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายงานการบันทึกสัมภาษณ์ 2. การอภิปรายกลุ่ม 3. สมุดภาพ 	36 คาบ 12 ชั่วโมง

แผนบูรณาการเรียนรู้ เรื่อง ความเชื่อของชนเผ่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 36 คาบ สอนทั้งหมด 12 ครั้ง

สาระสำคัญ

การแต่งกายของแต่ละชนเผ่าบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ในชนชาตินั้นๆ

เนื้อหาการเรียนรู้

คนหรือกลุ่มคนเป็นผู้กำหนดและสร้างแนวทางในการดำเนินชีวิตตลอดจนถึงวัฒนธรรมขึ้นในสังคมทำให้ในแต่ละท้องถิ่นมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายๆ ด้าน การแต่งกายของชนเผ่าในทุก ๆ ชาติก็บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ ตลอดจนถึงมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแต่งกายของชนเผ่าตน
2. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและสาระความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนบอกแนวการปฏิบัติในการแต่งกายของชนเผ่าของตนเองได้
4. เพื่อให้นักเรียนมีความรักความภูมิใจในวัฒนธรรมความความเป็นชนเผ่าของตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้

1. สันทนาซักถาม นักเรียนเกี่ยวกับการแต่งกายและแนวปฏิบัติในด้านต่างๆของชนเผ่าตน
2. นำรูปที่แสดงเกี่ยวกับการแต่งกายของไทยในอดีต-ปัจจุบันและโอกาสต่างๆให้นักเรียนดูและให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดว่าการแต่งกายของชนเผ่านักเรียนกับชนเผ่าหรือชนชาติอื่นเหมือนหรือต่างกันอย่างไร
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนในการออกไปสอบถามครูภูมิปัญญาในหมู่บ้านเกี่ยวกับชุดแต่งกายประจำเผ่า
4. นักเรียนและครูร่วมกันนัดหมาย วัน เวลา สถานที่กับครูภูมิปัญญา

5. เมื่อกำหนดนัดหมายแล้วนักเรียนและครูร่วมกันทำแบบบันทึกการสอบถามและร่วมกันคิดและตั้งคำถามในสิ่งที่จะใช้สอบถาม
6. จัดคำถามไว้ในสมุดของแต่ละกลุ่ม
7. ให้แต่ละกลุ่มกำหนดและแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
8. นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ในการออกไปศึกษานอกห้องเรียน
9. หลังจากที่นักเรียนกลับมาจากการสัมภาษณ์สอบถาม ให้นักเรียนแต่ละคนนำข้อมูลที่ได้มาสรุปร่วมกันในกลุ่ม เขียนรายงานบันทึกจากการฟังส่ง
10. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบเพื่อเป็นการทดสอบทักษะการฟังและเป็นการเสริมให้เต็มเนื้อหามากขึ้น
11. ให้นักเรียนแต่ละคนสรุปเรื่อง “ชุดแต่งกายประจำเผ่าในรูปของสมุดเล่มเล็กพร้อมเขียนบรรยายประกอบ เพื่อเป็นการออกแบบผลงานที่สร้างสรรค์และเผยแพร่ความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าในด้านการแต่งกาย
12. นำผลงานของนักเรียนจัดทำมูนนิทรรศการในห้องเรียน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ครูภูมิปัญญา
2. ภาพประกอบกิจกรรม ใบงาน
3. แบบบันทึกการสัมภาษณ์สอบถาม
4. แบบทดสอบ
5. กระดาษวาดเขียน สี

การวัดประเมินผล

1. วิธีวัด
 - 1.1 สังเกตพฤติกรรมทั่วไป เช่น ความร่วมมือ ความสนใจ การซักถาม การตอบคำถาม
 - 1.2 ตรวจผลงาน
 - 1.2.1 แบบทดสอบ
 - 1.2.2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
 - 1.2.3 แบบรายงานการบันทึกจากการฟัง
 - 1.2.4 ภาพวาด
 - 1.2.5 สมุดภาพเล่มเล็กเรื่องชุดประจำเผ่า

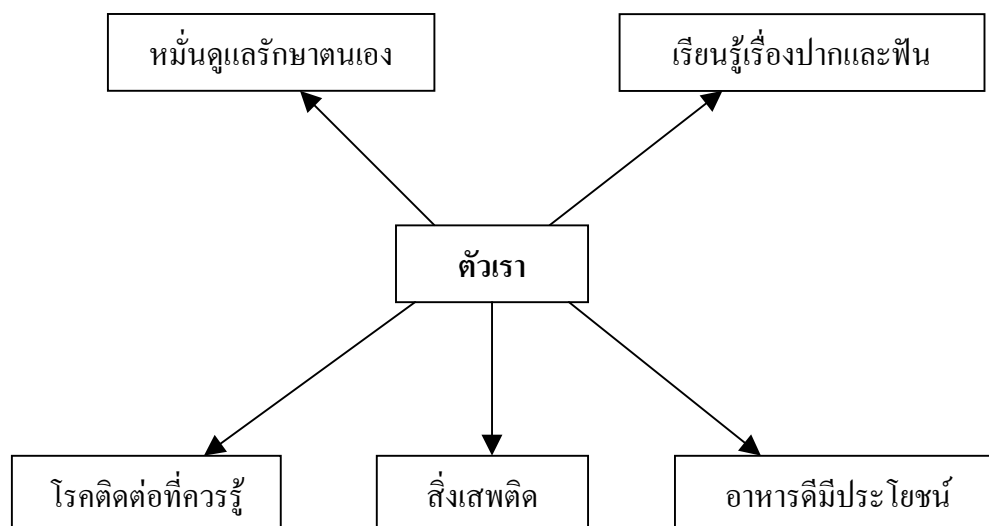
2. เครื่องมือวัดประเมินผล

2.1.1 แบบสังเกตพฤติกรรม

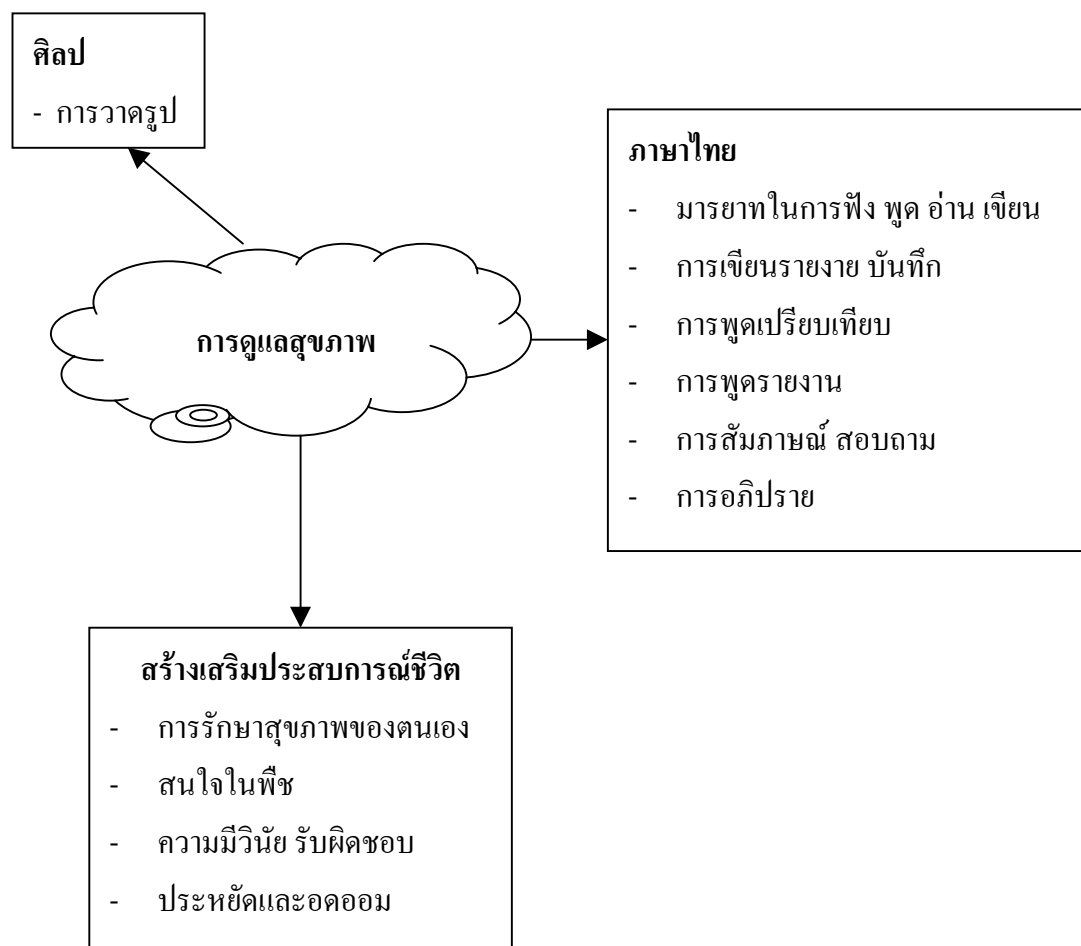
2.1.2 แบบตรวจผลงาน

แผนบูรณาการการเรียนรู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
เรื่องการดูแลสุขภาพของตาหุ่่นะ

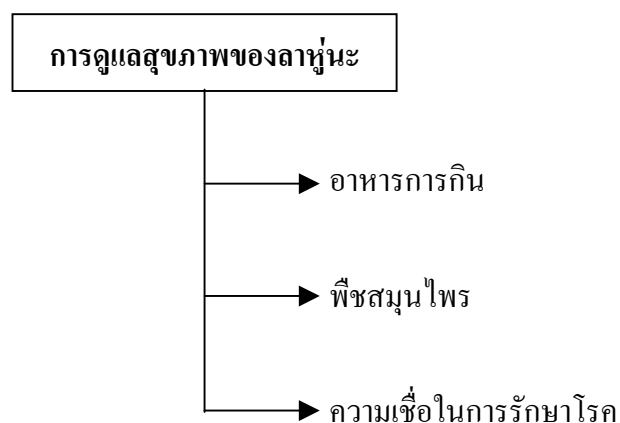
ผังวิเคราะห์เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
เรื่อง ตัวเรา

ผังความคิดเชื่อมโยงเนื้อหาท้องถิ่นกับเนื้อหาแกนกลาง

แผนผังความคิดเกี่ยวกับเรื่อง ความเชื่อของชนเผ่า

โครงสร้าง / เนื้อหา / ชื่อกรณีปัญหา / ผู้รู้ในท้องถิ่น / คาบเวลาเรียน

หน่วย / เรื่องของท้องถิ่น	สาระ/เนื้อหา	ชื่อ-สกุล กรณีปัญหาท้องถิ่น	คาบเวลาเรียน
หน่วย การดูแลสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - อาหารการกิน - พืชสมุนไพร - ความเชื่อในการรักษาโรค 	<ul style="list-style-type: none"> - นายป่าแอะ จะคะ - นายจะก่าน้อย โกมลพนาไพร 	30 คาบ 10 ชั่วโมง

ตารางกำหนดการเรียนรู้จากเรื่อง “การดูแลสุขภาพ”

เนื้อหา	กระบวนการ	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	ผลงาน/ตัวชี้วัด	เวลาเรียน
<ul style="list-style-type: none"> - อาหารการกิน - พืชสมุนไพร - ความเชื่อในการรักษาโรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. เขียนรายงาน 3. อภิปราย 4. จัดทำแผ่นพับความรู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระดาษ 2. สี 3. ชุมชนบ้านขอบด้ง 4. กรณีปัญหาท้องถิ่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายงานการบันทึกสัมภาษณ์ 2. การอภิปรายกลุ่ม 3. สมุดภาพความรู้ 	30 คาบ 10 ชั่วโมง

แผนบูรณาการเรียนรู้ เรื่อง การดูแลสุขภาพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คาบ สอนทั้งหมด 10 ครั้ง

สาระสำคัญ

การดูแลสุขภาพเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุขไม่มีโรค

เนื้อหาการเรียนรู้

1. อาหารการกิน
2. พืชสมุนไพร
3. ความเชื่อในการรักษาโรค

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว
2. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและสาระความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนบอกแนวการปฏิบัติในการดูแลสุขภาพให้ปลอดภัยจากโรคและมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อ
4. เพื่อให้นักเรียนมีความรักความภูมิใจในวัฒนธรรมความความเป็นชนเผ่าของตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้

1. สันทนาซักถาม นักเรียนเกี่ยวกับการ ดูแลสุขภาพของตนเองและความสะอาดของร่างกาย
2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนในการออกไปสอบถามครูภูมิปัญญาในหมู่บ้าน ในหัวข้อต่อไปนี้
 - อาหารการกิน
 - พืชสมุนไพร
 - ความเชื่อในการรักษาโรค
3. นักเรียนและครูร่วมกันนัดหมาย วัน เวลา สถานที่กับครูภูมิปัญญา

4. เมื่อกำหนดนัดหมายแล้วนักเรียนและครูร่วมกันทำแบบบันทึกการสอบถามและร่วมกันคิดและตั้งคำถามในสิ่งที่จะใช้สอบถาม
5. จัดคำถามไว้ในสมุดของแต่ละกลุ่ม
6. ให้แต่ละกลุ่มกำหนดและแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
7. นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ในการออกไปศึกษานอกห้องเรียน
8. หลังจากที่นักเรียนกลับมาจากการสัมภาษณ์สอบถาม ให้นักเรียนแต่ละคนนำข้อมูลที่ได้มาสรุปร่วมกันในกลุ่ม เขียนรายงานบันทึกจากการฟังส่ง
9. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบเพื่อเป็นการทดสอบทักษะการฟังและเป็นการเสริมให้เต็มเนื้อหามากขึ้น
10. ให้นักเรียนแต่ละคนสรุปเรื่อง รูปแบบของสมุดภาพความรู้ เพื่อเป็นการออกแบบผลงานที่สร้างสรรค์
11. นำผลงานของนักเรียนจัดทำมูนิตรรศการในห้องเรียน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ครูภูมิปัญญา
2. ภาพประกอบกิจกรรม ใบงาน
3. แบบบันทึกการสัมภาษณ์สอบถาม
4. แบบทดสอบ
5. กระดาษวาดเขียน
6. สี
7. ตัวอย่างพืชสมุนไพร

การวัดประเมินผล

1. วิธีวัด
 - 1.1 สังเกตพฤติกรรมทั่วไป เช่น ความร่วมมือ ความสนใจ การซักถาม การตอบคำถาม
 - 1.2 ตรวจผลงาน
 - 1.2.1 แบบทดสอบ
 - 1.2.2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์

1.2.3 แบบรายงานการบันทึกจากการฟัง

1.2.4 ภาพวาดสมุดภาพ

2.เครื่องมือวัดประเมินผล

2.1.1 แบบสังเกตพฤติกรรม

2.1.2 แบบตรวจผลงาน

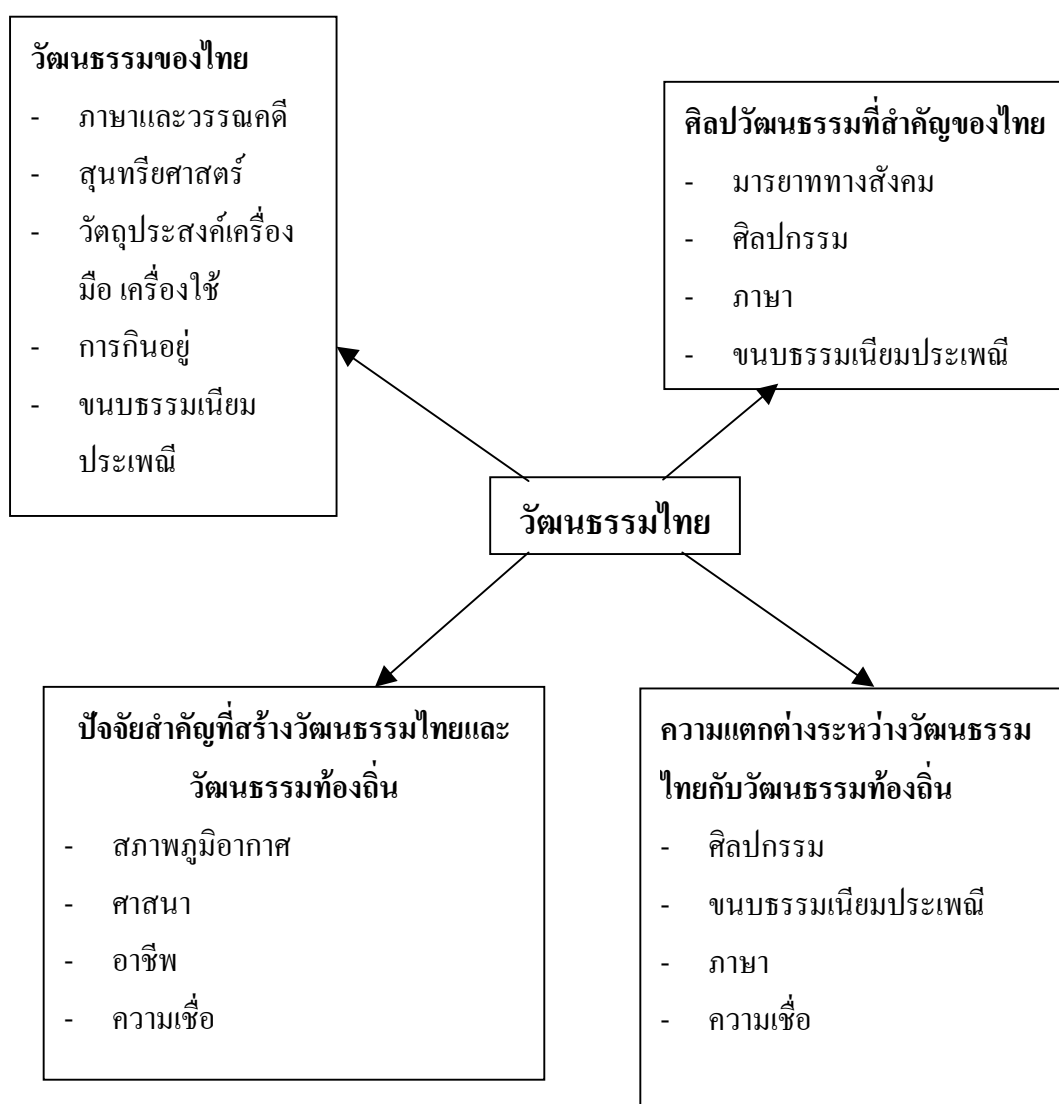
แผนบูรณาการการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง ความเชื่อของชนเผ่า

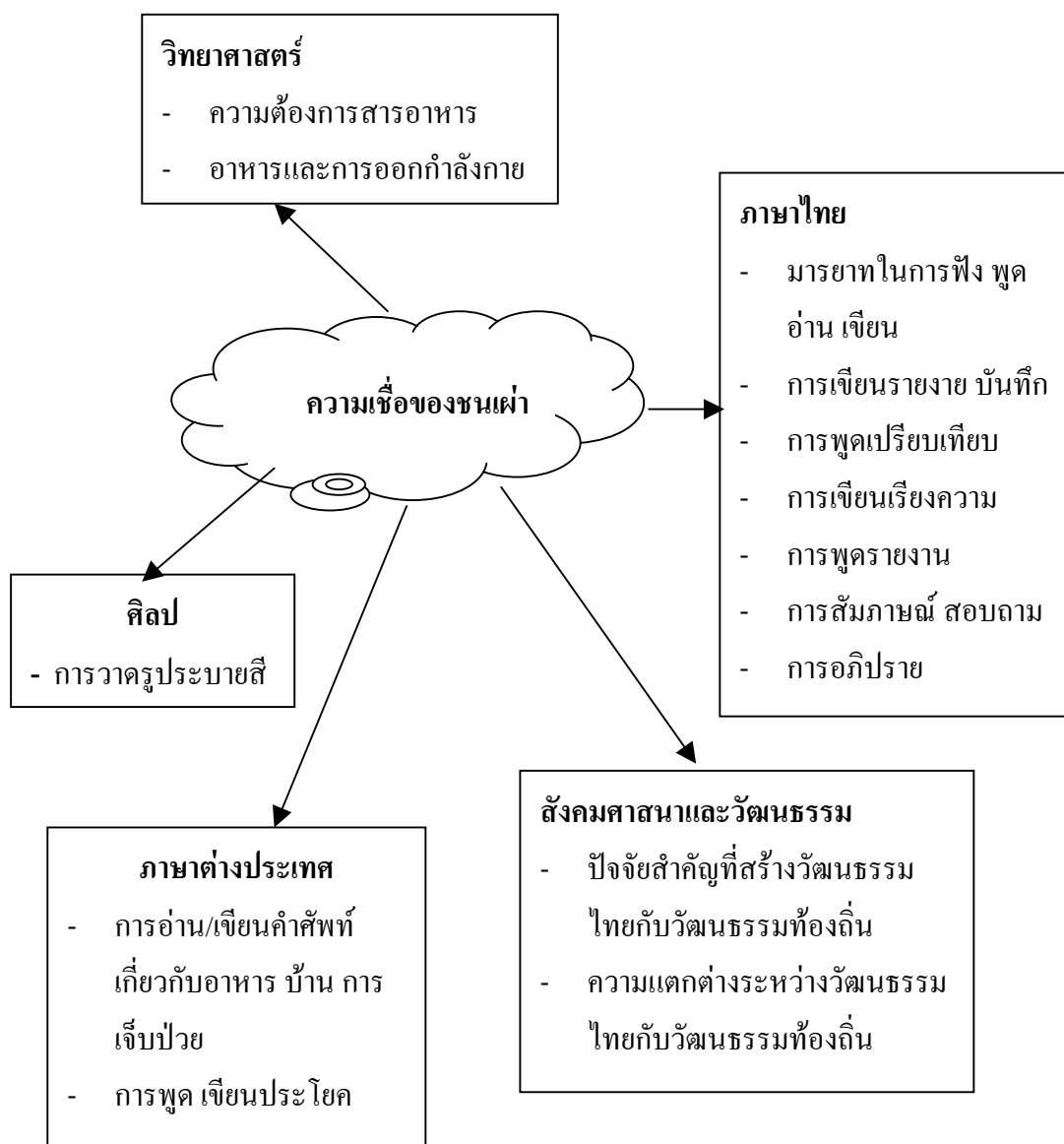
แผนการจัดการเรียนการสอน

ที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

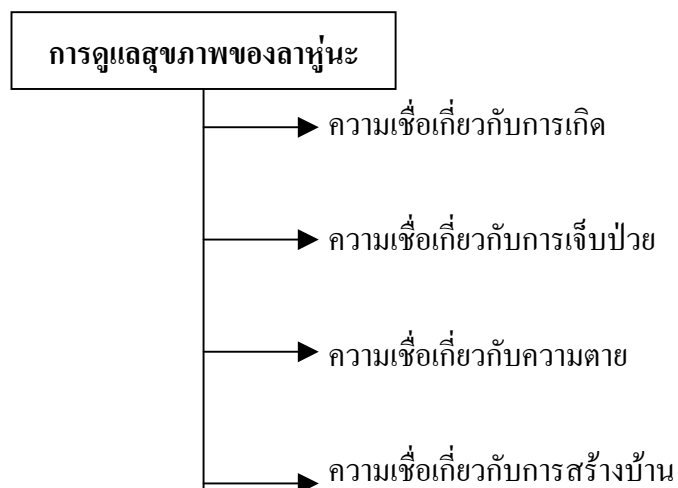
ผังวิเคราะห์เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ กลุ่มสังคมศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่องวัฒนธรรมไทย

ผังความคิดเชื่อมโยงเนื้อหาท้องถิ่นกับเนื้อหาแกนกลาง

แผนผังความคิดเกี่ยวกับเรื่อง ความเชื่อของชนเผ่า

โครงสร้าง / เนื้อหา / ชื่อครูภูมิปัญญา / ผู้รู้ในท้องถิ่น / คาบเวลาเรียน

หน่วย / เรื่องของท้องถิ่น	สาระ/เนื้อหา	ชื่อ-สกุล ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	คาบเวลาเรียน
หน่วย ความเชื่อของชนเผ่า	<ul style="list-style-type: none"> - ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด - ความเชื่อเกี่ยวกับการเจ็บป่วย - ความเชื่อเกี่ยวกับการตาย - ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - นายจะวัน จตุรไพร - นายจะชี ขวัญอุไร 	36 คาบ 12 ชั่วโมง

ตารางกำหนดการเรียนรู้จากเรื่อง “ความเชื่อชนเผ่า”

เนื้อหา	กระบวนการ	สื่อ/ แหล่งเรียนรู้	ผลงาน/ตัวชี้วัด	เวลาเรียน
1. ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด - ข้อห้าม - ข้อปฏิบัติ - แนวคิดการเกิดของชนเผ่า	1. สัมภาษณ์สอบถามผู้รู้ 2. จัดบันทึก 3. อภิปรายกลุ่ม 4. เขียนรายงาน	1. กระดาษ 2. สี 3. หนังสือเรียน 4. ครุฑมัญชุษาท้องถิ่น	1. แบบรายงานการบันทึก การสัมภาษณ์ สอบถามผู้รู้ 2. ผลการอภิปรายกลุ่ม 3. รายงานสรุปผลการเรียนรู้ 4. แผ่นพับความรู้	36 คาบ 12 ชั่วโมง
2. ความเชื่อเกี่ยวกับการเจ็บป่วย - ข้อห้าม - ข้อปฏิบัติ - แนวคิดเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของชนเผ่า	5. รายงานแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม 6. จัดทำแผ่นพับความรู้			
3. ความเชื่อเกี่ยวกับการตาย - ข้อห้าม - ข้อปฏิบัติ - แนวคิดเกี่ยวกับการตายของชนเผ่า	7. จัดทำป้ายนิเทศและมุมผลการเรียนรู้			
4. ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชนเผ่า - ข้อห้าม - ข้อปฏิบัติ - แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างบ้านเรือนชนเผ่า				

แผนบูรณาการเรียนรู้ เรื่อง ความเชื่อของชนเผ่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 36 คาบ สอนทั้งหมด 12 ครั้ง

สาระสำคัญ

ความเชื่อของคนเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งส่งผลให้กลุ่มคนในแต่ละท้องถิ่นมีวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไป

เนื้อหาการเรียนรู้

คนหรือกลุ่มคนเป็นผู้กำหนดและสร้างแนวทางในการดำเนินชีวิตตลอดจนถึงวัฒนธรรมขึ้นในสังคมทำให้ในแต่ละท้องถิ่นมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลาย ๆ ด้าน ความเชื่อของกลุ่มคนก็เป็นปัจจัยที่สำคัญ ความเชื่อเป็นความรู้สึกศรัทธาที่คนในแต่ละสังคมได้ถ่ายทอดโดยการเรียนรู้จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เช่น โชคกลาง การทำบุญ สะเดาะเคราะห์ เชื่อในภูตผี เครื่องราง เป็นต้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดความเชื่อของชนเผ่าของตน
2. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและสาระความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนบอกแนวความเชื่อของชนเผ่าของตนเองได้
4. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนบอกข้อห้าม ข้อปฏิบัติตามความเชื่อของชนเผ่าตนเองได้
5. เพื่อให้นักเรียนมีความรักความภูมิใจในวัฒนธรรมความความเป็นชนเผ่าของตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้

1. สนทนาซักถาม นักเรียนเกี่ยวกับ ความเชื่อและแนวปฏิบัติในด้านต่างๆของชนเผ่าตน
2. นำรูปที่แสดงออกถึงความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นมาให้เด็กเรียนดูและให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดว่าในหมู่บ้านของนักเรียนมีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อมา 1 กิจกรรม แล้ววาดภาพพร้อมบรรยาย
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนในการออกไปสอบถามครูภูมิปัญญาในหมู่บ้านเกี่ยวกับความเชื่อ แนวปฏิบัติ ข้อห้าม ในด้านต่อไปนี้

- การเกิด
 - การเจ็บป่วย
 - การตาย
 - การสร้างบ้านเรือน
4. นักเรียนและครูร่วมกันนัดหมาย วัน เวลา สถานที่กับครูภูมิปัญญา
 5. เมื่อกำหนดนัดหมายแล้วนักเรียนและครูร่วมกันทำแบบบันทึกการสอบถามและร่วมกันคิดและตั้งคำถามในสิ่งที่จะใช้สอบถาม
 6. จัดคำถามไว้ในสมุดของแต่ละกลุ่ม
 7. ให้แต่ละกลุ่มกำหนดและแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
 8. นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ในการออกไปศึกษานอกห้องเรียน
 9. หลังจากที่นักเรียนกลับมาจากการสัมภาษณ์สอบถาม ให้นักเรียนแต่ละคนนำข้อมูลที่ได้มาสรุปร่วมกันในกลุ่ม เขียนรายงานบันทึกจากการฟังส่ง
 10. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบเพื่อเป็นการทดสอบทักษะการฟังและเป็นการเสริมให้เต็มเนื้อหามากขึ้น
 11. ให้นักเรียนแต่ละคนสรุปเรื่อง“ความเชื่อของชนเผ่า” ในทั้ง 4 ด้านลงในแผ่นพับโฆษณาเพื่อเป็นการออกแบบผลงานที่สร้างสรรค์และเผยแพร่ความเชื่อวัฒนธรรมของชนเผ่าของตน
 12. นำผลงานของนักเรียนจัดทำมูนนิทรรศการในห้องเรียน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ครูภูมิปัญญา
2. ภาพประกอบกิจกรรม ใบงาน
3. แบบบันทึกการสัมภาษณ์สอบถาม
4. แบบทดสอบ
5. กระดาษวาดเขียน
6. สี

การวัดประเมินผล

1.วิธีวัด

- 1.1 สังเกตพฤติกรรมทั่วไป เช่น ความร่วมมือ ความสนใจ การซักถาม การตอบคำถาม

1.2 ตรวจผลงาน

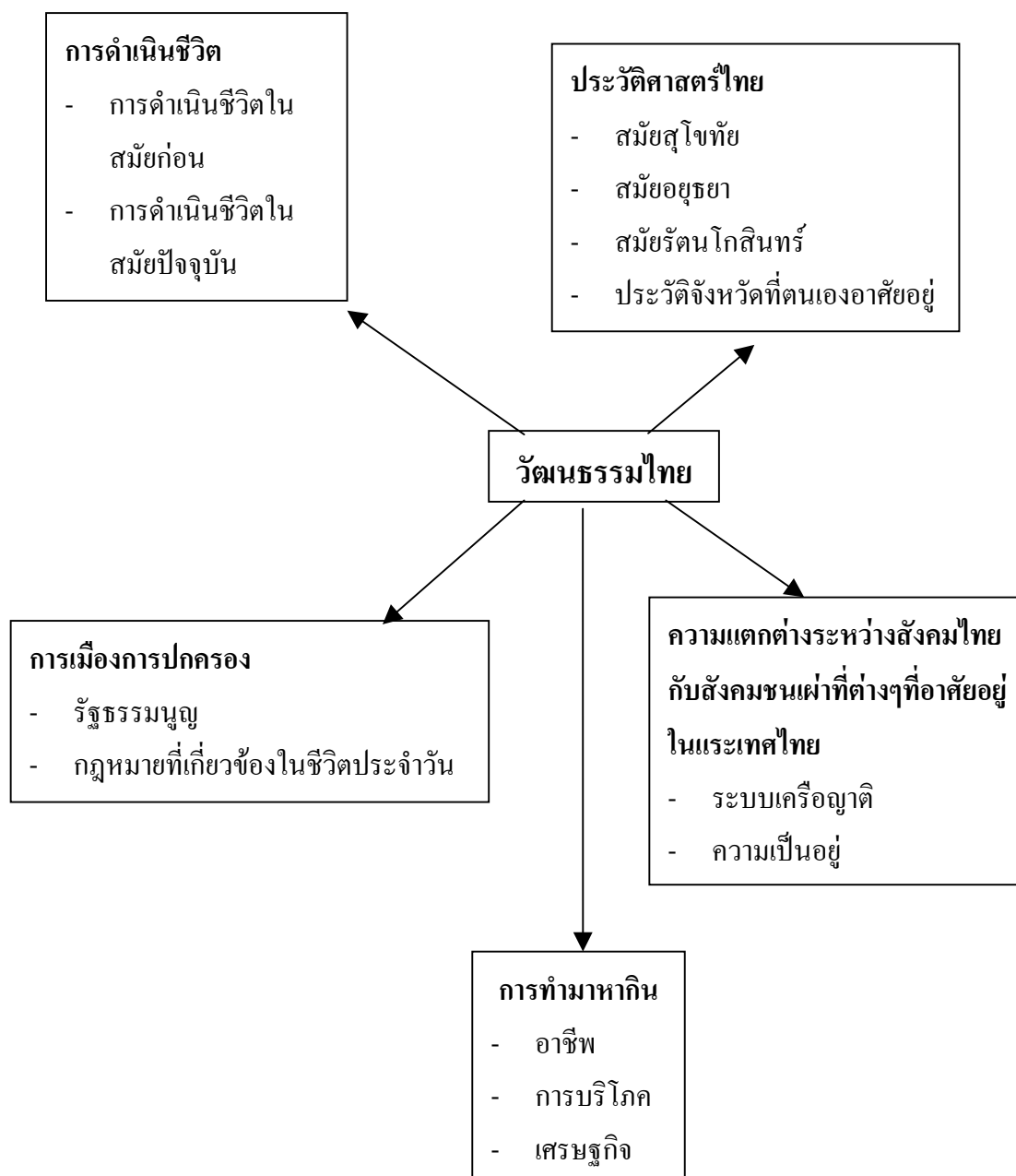
- 1.2.1 แบบทดสอบ
- 1.2.2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- 1.2.3 แบบรายงานการบันทึกจากการฟัง
- 1.2.4 ภาพวาด
- 1.2.5 แผ่นพับโฆษณา

2. เครื่องมือวัดประเมินผล

- 2.1แบบสังเกตพฤติกรรม
- 2.2แบบตรวจผลงาน

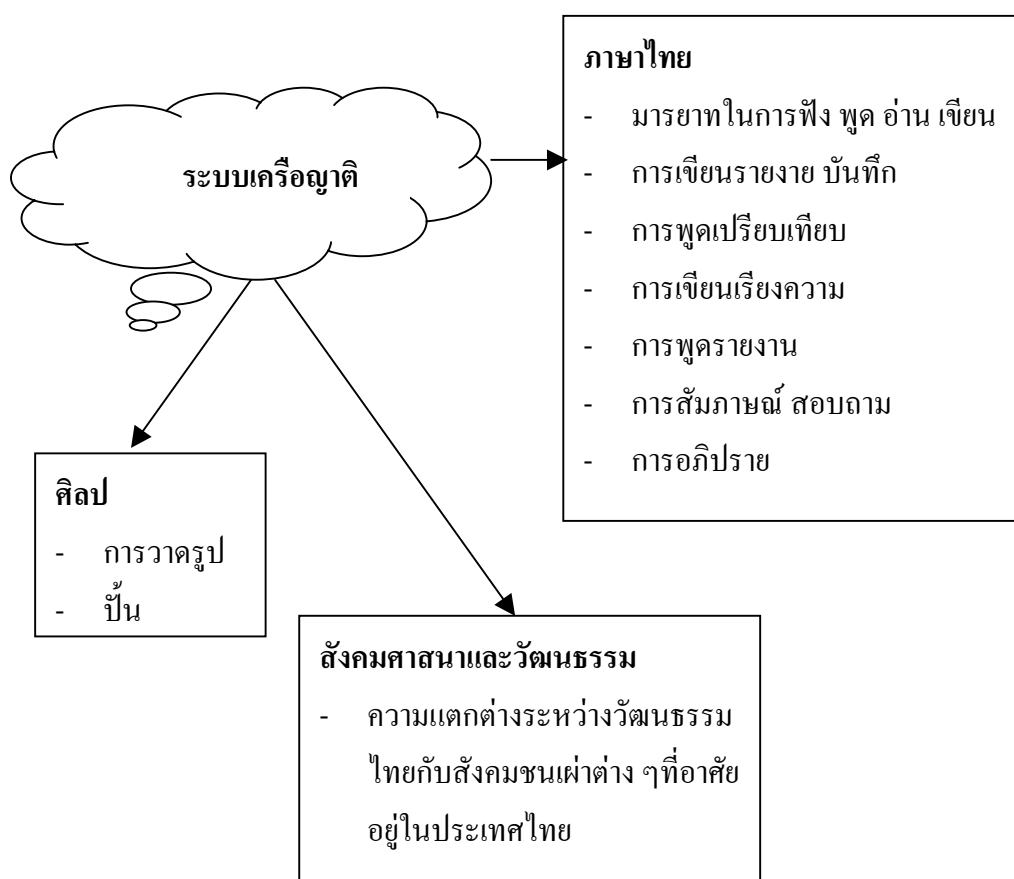
แผนบูรณาการการเรียนรู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง ระบบเครือญาติชุมชน

ผังวิเคราะห์เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ กลุ่มสังคมศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่องสังคมไทย

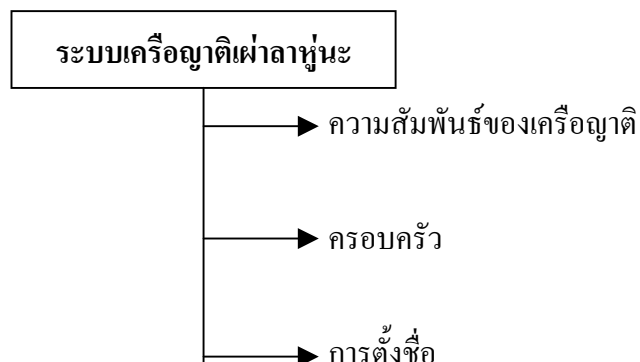

แผนการจัดการเรียนการสอน
ที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผังความคิดเชื่อมโยงเนื้อหาท้องถิ่นกับเนื้อหาแกนกลาง

แผนผังความคิดเกี่ยวกับเรื่อง ความเชื่อของชนเผ่า

โครงสร้าง / เนื้อหา / ชื่อกรณีปัญหา / ผู้รู้ในท้องถิ่น / คาบเวลาเรียน

หน่วย / เรื่องของท้องถิ่น	สาระ/เนื้อหา	ชื่อ-สกุล กรณีปัญหาท้องถิ่น	คาบเวลาเรียน
หน่วย ระบบเครือญาติ	<ul style="list-style-type: none"> - ความสัมพันธ์ของเครือญาติ - ครอบครัว - การตั้งชื่อ 	<ul style="list-style-type: none"> - นายจะหมอ จิตพิงส์พนา - นายจะกำ เขมิกา 	30 คาบ 10 ชั่วโมง

ตารางกำหนดการเรียนรู้จากเรื่อง “ระบบเครือญาติลาหู่”

เนื้อหา	กระบวนการ	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	ผลงาน/ตัวชี้วัด	เวลาเรียน
1. ความสัมพันธ์ของเครือญาติ 2. ครอบครัว 3. การตั้งชื่อ	1. สัมภาษณ์ 2. เขียนรายงาน 3. อภิปราย 4. จัดทำแผ่นพับความรู้	1. กระดาษ 2. สี 3. หนังสือเรียน 4. กรณีปัญหาท้องถิ่น	1. แบบรายงานการบันทึกการสัมภาษณ์ 2. การอภิปรายกลุ่ม 3. แผ่นพับความรู้	30 คาบ 10 ชั่วโมง

แผนบูรณาการเรียนรู้ เรื่อง ระบบเครือญาติลาหู่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คาบ สอนทั้งหมด 10 ครั้ง

สาระสำคัญ

ความสัมพันธ์ของเครือญาติมีผลต่อครอบครัว

เนื้อหาการเรียนรู้

1. ความสัมพันธ์ของเครือญาติ
2. ครอบครัวเผ่ามูเซอคำ
3. การตั้งชื่อ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของเครือญาติได้
2. นักเรียนสามารถอธิบายครอบครัวของเผ่ามูเซอคำได้
3. นักเรียนสามารถอธิบายการตั้งชื่อของมูเซอคำได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. สันทนาซักถาม นักเรียนเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ของเครือญาติชนเผ่ามูเซอคำครอบครัวของเผ่ามูเซอคำและการตั้งชื่อ
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนในการออกไปสอบถามครูภูมิปัญญาในหมู่บ้านในหัวข้อต่อไปนี้
 1. ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ
 2. ครอบครัวเผ่ามูเซอคำ
 3. การตั้งชื่อ
4. นักเรียนและครูร่วมกันนัดหมาย วัน เวลา สถานที่กับครูภูมิปัญญา
5. เมื่อกำหนดนัดหมายแล้วนักเรียนและครูร่วมกันทำแบบบันทึกการสอบถามและร่วมกันคิดและตั้งคำถามในสิ่งที่จะใช้สอบถาม
6. จัดคำถามไว้ในสมุดของแต่ละกลุ่ม
7. ให้แต่ละกลุ่มกำหนดและแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

8. นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ในการออกไปศึกษานอกห้องเรียน
9. หลังจากที่นักเรียนกลับมาจากการสัมภาษณ์สอบถาม ให้นักเรียนแต่ละคนนำข้อมูลที่ได้มาสรุปร่วมกันในกลุ่ม เขียนรายงานบันทึกจากการฟังส่ง
10. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบเพื่อเป็นการทดสอบทักษะการฟังและเป็นการเสริมให้เต็มเนื้อหาให้มากขึ้น
11. ให้นักเรียนแต่ละคนสรุปเรื่องลงในแผ่นพับโฆษณาเพื่อเป็นการออกแบบผลงานที่สร้างสรรค์
12. นำผลงานของนักเรียนจัดทำมูนิตรรศการในห้องเรียน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ครูภูมิปัญญา
2. ภาพประกอบกิจกรรม ใบงาน
3. แบบบันทึกการสัมภาษณ์สอบถาม
4. แบบทดสอบ
5. กระดาษวาดเขียน
6. สี

การวัดประเมินผล

1.วิธีวัด

- 1.1สังเกตพฤติกรรมทั่วไป เช่น ความร่วมมือ ความสนใจ การซักถาม การตอบคำถาม
- 1.2ตรวจผลงาน
 - 1.2.1 แบบทดสอบ
 - 1.2.2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
 - 1.2.3 แบบรายงานการบันทึกจากการฟัง
 - 1.2.4 ภาพวาด
 - 1.2.5 แผ่นพับโฆษณา

2. เครื่องมือวัดประเมินผล

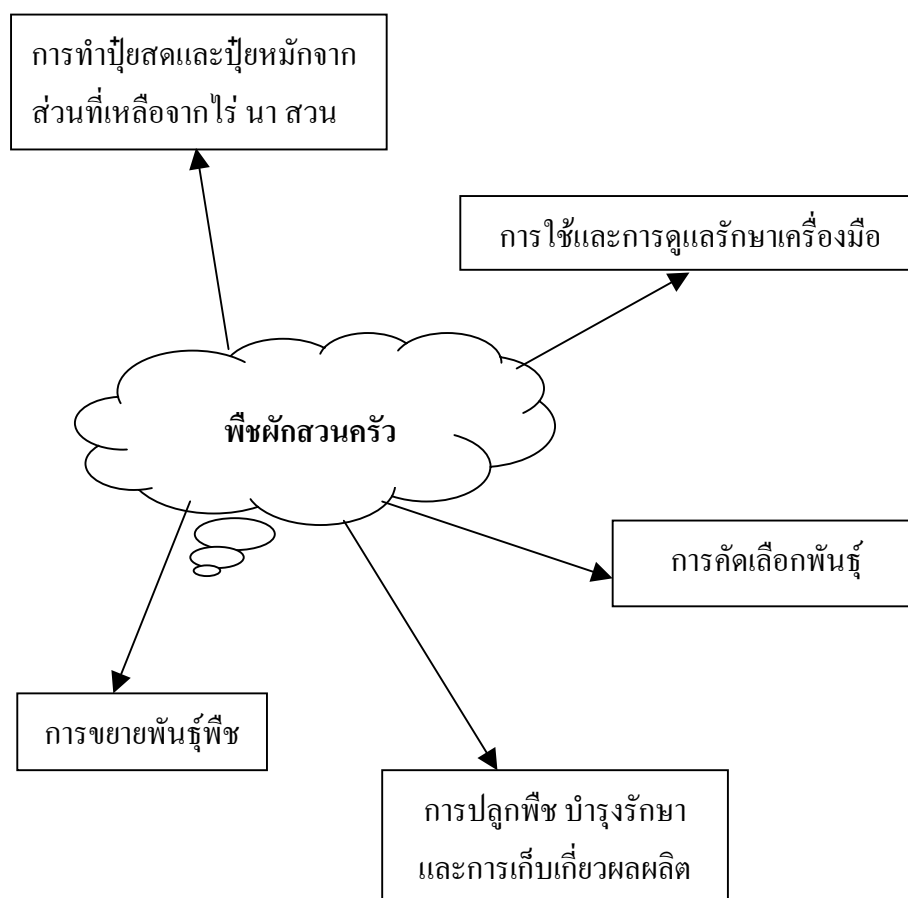
- 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรม
- 2.2 แบบตรวจผลงาน

แผนบูรณาการการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง เกษตรทาสู่หนู

แผนการจัดการเรียนการสอน
ที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผังวิเคราะห์เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ
เรื่อง พืชผักสวนครัว

ผังความคิดเชื่อมโยงเนื้อหาท้องถิ่นกับเนื้อหาแกนกลาง

เกษตรในฐานะ

ภาษาไทย

- การสัมภาษณ์
- การอภิปราย
- การเขียนรายงาน/เรียงความ
- การพูดรายงาน
- มารยาทในการฟัง,อ่าน,เขียน

สตน.

- ความอดทน สามัคคี ความขยันหมั่นเพียร
- การวาดภาพถ่ายทอดเหตุการณ์หรือประสบการณ์ในชุมชน

สปช.

- การทำมาหากิน
- เมืองสีขาว ป่าสีเขียว

ภาษาอังกฤษ

- การอ่าน/เขียนคำศัพท์เกี่ยวกับการเกษตร
- การพูด/เขียน ประโยค

คณิตศาสตร์

- การนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- โจทย์ปัญหา
- การคิดคำนวณ

กพอ.

- การคัดเลือกพันธุ์พืช
- การขยายพันธุ์พืช
- การปลูก การบำรุงรักษาและการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ผังความคิดเรื่องเกี่ยวกับ “เกษตรลำนุ่นะ”

ปฏิทินการเกษตรในรอบ 1 ปี ของลำนุ่นะ

- ประวัติความเป็นมาของเกษตรลำนุ่นะ
- การเกษตรและความเชื่อของลำนุ่นะ
- ปฏิทินการเกษตรของลำนุ่นะ

การวางแผนการปลูก

- วางแผนการปลูกตามฤดูกาล
- ทำปฏิทินการเกษตรในการปลูกพืชตามฤดูกาล

การปลูกและการเก็บเกี่ยว

- วิธีการปลูก การดูแล การเก็บเกี่ยว โดยใช้องค์ความรู้เดิมของลำนุ่นะ
- ปลูกพืชตามฤดูกาล
- ดูแลรักษาโดยใช้องค์ความรู้เดิม
- เก็บเกี่ยวพืชผล

โครงสร้าง / เนื้อหา / ชื่อกรณีปัญหา / ผู้รู้ในท้องถิ่น / คาบเวลาเรียน

หน่วย / เรื่องของท้องถิ่น	สาระ/เนื้อหา	ชื่อ-สกุล กรณีปัญหาท้องถิ่น	คาบเวลา เรียน
หน่วย เกษตรลำนุ่นะ	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิทินการเกษตรในรอบ 1 ปี - การวางแผนการปลูก - การปลูกและการเก็บเกี่ยว 	- นายจะชี ขวัญอุไร	12 คาบ

ตารางกำหนดการเรียนรู้จากเรื่อง “เกษตรลาหู่”

เนื้อหา	กระบวนการ	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	ผลงาน/ตัวชี้วัด	เวลาเรียน
<p>1. ปฏิทินการเกษตรในรอบ 1 ปี ของลาหู่</p> <p>นะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการเกษตรของลาหู่ - การเกษตรและความเชื่อของลาหู่ <p>2.การวางแผนการปลูก</p> <ul style="list-style-type: none"> - วางแผนการปลูกตามฤดูกาล - ทำปฏิทินเกษตรในการปลูกพืชตามฤดูกาล <p>3.วิธีการปลูกและการเก็บเกี่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาวิธีการปลูกและการดูแลตลอดจนการเก็บเกี่ยวโดยใช้องค์ความรู้เดิม - ดูแลรักษา - เก็บเกี่ยวพืชผล 	<p>1. สัมภาษณ์ สอบถามผู้รู้</p> <p>2. จัดบันทึก</p> <p>3. อภิปรายกลุ่ม</p> <p>4. เขียนรายงาน</p> <p>5. รายงานแลกเปลี่ยนความรู้</p> <p>ความคิดระหว่างกลุ่ม</p> <p>6. ปฏิบัติตามปฏิทินเกษตร</p> <p>7. จัดทำป้ายนิเทศและมุมผลการเรียนรู้</p> <p>8. จัดทำปฏิทิน</p>	<p>1. กระดาษ</p> <p>2. สี</p> <p>3. แปรง</p> <p>เกษตร</p> <p>4. วัสดุภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>5. อุปกรณ์ในการจัดมุมผลงานการเรียนรู้</p>	<p>1. แบบรายงานการบันทึกการสัมภาษณ์ สอบถามผู้รู้</p> <p>2. ผลการอภิปรายกลุ่ม</p> <p>3. ผลผลิตจากการเกษตร</p> <p>4. รายงานสรุปผลการเรียนรู้</p>	12 คาบ

แผนบูรณาการเรียนรู้ เรื่อง เกษตรลาหู่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 36 คาบ สอนทั้งหมด 12 ครั้ง

สาระสำคัญ

การศึกษาเกี่ยวกับปฏิทินการเกษตรในรอบ 1 ปี ของลาหู่ ทำให้รู้จักวิถีชีวิตของชาวลาหู่มากขึ้น

เนื้อหาการเรียนรู้

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปฏิทินการเกษตรในรอบ 1 ปี ของลาหู่ การวางแผนการปลูกวิธีการปลูก การดูแล และการเก็บเกี่ยวพืชผลตามฤดูกาล

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกปฏิทินการเกษตรของลาหู่ในรอบ 1 ปีได้
2. นักเรียนมีแผนการปลูกและทำปฏิทินการปลูกพืชตามฤดูกาลได้
3. นักเรียนสามารถปลูกพืชตามฤดูกาล ดูแลรักษาและเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยองค์ความรู้ดั้งเดิมได้อย่างน้อย 2 ชนิด

กิจกรรมการเรียนรู้

1. สันทนาซักถาม นักเรียนเกี่ยวกับความเชื่อและแนวปฏิบัติในด้านต่างๆ ของชนเผ่าลาหู่
2. สัมภาษณ์สอบถามผู้รู้และทำการจดบันทึกเกี่ยวกับเกษตรลาหู่
3. นักเรียนและครูร่วมกันนัดหมาย วัน เวลา สถานที่กับครูภูมิปัญญา
4. อภิปรายความรู้ในแต่ละกลุ่มที่ได้จากการสัมภาษณ์ สอบถามผู้รู้ โดยจัดทำเป็นปฏิทินการเกษตรในรอบ 1 ปี ของลาหู่
5. ออกแบบวางแผนการปลูกพืชตามฤดูกาลกลุ่มละ 1 ชนิด ภายในเวลา 3 เดือน
6. จัดทำปฏิทินการเกษตรของแต่ละกลุ่มตามที่ออกแบบวางแผนไว้
7. ปฏิบัติตามปฏิทินการเกษตรที่แต่ละกลุ่มได้ออกแบบไว้โดยใช้องค์ความรู้เดิม
8. จัดทำป้ายนิเทศและมุมผลการเรียนรู้ในห้องเรียน

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. ครูภูมิปัญญา
2. แปลงเกษตร
3. นูมผลการเรียนรู้และป้านนิเทศ

การวัดประเมินผล

1.วิธีวัด

- 1.1 สังเกตพฤติกรรมทั่วไป เช่น ความร่วมมือ ความสนใจ การซักถาม การตอบคำถาม
- 1.2 ตรวจผลงาน
 - 1.2.1 แบบทดสอบ
 - 1.2.2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
 - 1.2.3 แบบรายงานการบันทึกจากการฟัง
 - 1.2.4 ภาพวาด
 - 1.2.5 แผ่นพับโฆษณา

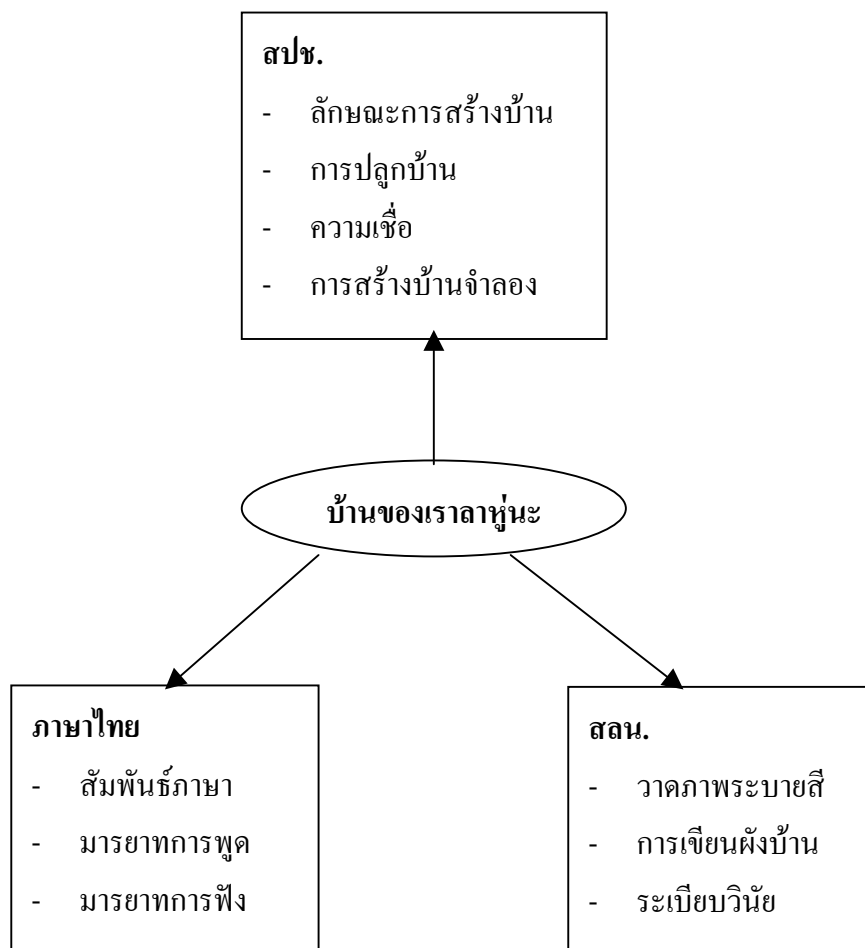
2. เครื่องมือวัดประเมินผล

- 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรม
- 2.2 แบบตรวจผลงาน

แผนบูรณาการการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง บ้านเราตาหู่ นะ

แผนผังความคิดเชื่อมโยงแบบบูรณาการ
เรื่อง บ้านเราลาคู่นะ

ตารางกำหนดการเรียนรู้บูรณาการเรื่อง “บ้านของเราถนัดนะ”

เนื้อหา	กระบวนการ	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	ผลงาน/ตัวชี้วัด	เวลาเรียน
1. ลักษณะบ้านเรือน	<ul style="list-style-type: none"> - การสัมภาษณ์ - การเยี่ยมชมบ้านตัวอย่าง - จัดบันทึกความรู้ - อภิปรายกลุ่ม - การเขียนรายงาน - การสังเกต 	<ul style="list-style-type: none"> 1. ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. หนังสือประกอบ การค้นคว้า 3. ห้องสมุด 4. หมู่บ้านของเรา 5. บ้านตัวอย่าง 6. กระดาษ สี 7. กาว 8. อุปกรณ์อื่นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> 1. แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์ 2. รายงาน 3. ผลการอภิปรายกลุ่ม 4. รายงานสรุปการเรียนรู้ 5. ผลงาน 6. แบบบันทึกพฤติกรรม 	15 คาบ
2. ความเชื่อ	<ul style="list-style-type: none"> - การสัมภาษณ์ - วิทยากร - การจดบันทึก - การเขียนรายงาน - เขียนแผนผังบ้าน - จัดทำป้ายนิเทศ - ความรู้ - การนำเสนอผลงาน 			
3. การตั้งบ้านเรือน	<ul style="list-style-type: none"> - การสัมภาษณ์ - การจดบันทึก - การเขียนรายงาน - เขียนแผนผังบ้าน 			

เนื้อหา	กระบวนการ	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	ผลงาน/ตัวชี้วัด	เวลาเรียน
	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำป้ายนิเทศความรู้ - การนำเสนอผลงาน 			
4.การเขียนเรียงความ	- การเขียน			15 คาบ
5. การรายงานเสนอผลงาน	- ศึกษาภาษาถิ่นกับภาษาไทย			9 คาบ
6. มารยาทในการพูด, ฟัง	- การปฏิบัติจริง			
7. สัมพันธภาพทางภาษา	- กระบวนการกลุ่ม			
8. การขับร้องเพลงประกอบทำทาง				30 คาบ
9. การวาดภาพระบายสี				
10. การเขียนแผนผังหรือแปลนบ้าน				
11. การสร้างบ้านจำลอง				

แผนบูรณาการเรียนรู้ เรื่อง บ้านของเราละหู่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 54 คาบ

สาระสำคัญ

บ้านเป็นปัจจัยที่ 4 ของเราที่ต้องมีเพื่อให้ร่มเงาและเป็นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าละหู่ นั่นก็เช่นเดียวกันเราควรได้เรียนรู้ และศึกษาประวัติการตั้งบ้านเรือนของชนเผ่าละหู่อย่างจริง เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญ ความห่วงใยที่จะรักษาและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
 - 1.1 นักเรียนทราบประวัติความเป็นมาของการสร้างบ้านเรือนชนเผ่าของตน
 - 1.2 สามารถบอกวิธีการสร้างบ้านได้ถูกต้อง
 - 1.3 นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
 - 1.4 นักเรียนมีความสามัคคีและช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.5 สามารถสร้างบ้านจำลองได้
2. วิชาภาษาไทย
 - 2.1 นักเรียนสามารถเขียนเรียงความได้ได้ถูกต้องตามหลักวิธี
 - 2.2 นักเรียนมีมารยาทในการพูด, ฟัง
 - 2.3 สามารถตั้งคำถามเพื่อศึกษาความรู้ได้
 - 2.4 นักเรียนสามารถเขียนสรุปรายงานผลการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
3. วิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย
 - 3.1 นักเรียนมีความรู้ความสามารถวาดภาพระบายสีได้อย่างสวยงาม
 - 3.2 สามารถเขียนแปลน, แผนผัง โครงสร้างของบ้านตนเองได้
 - 3.3 สามารถสร้างบ้านแบบจำลองได้
 - 3.4 นักเรียนมีระเบียบวินัยในการศึกษาหาความรู้นอกสถานที่
 - 3.5 มีความสนุกสนานในการขับร้องเพลงและทำท่าทางประกอบเพลง

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนการสอน
<p>วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม 2. ในแต่ละกลุ่มแบ่งออกไปศึกษานอกสถานที่ตามหัวข้อที่กำหนด โดยเน้น ความเป็นระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา 3. นักเรียนร่วมกันสรุปความรู้และอภิปรายกลุ่ม 4. ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้น 5. นำความรู้ที่ได้ของแต่ละกลุ่มนำมาจัดทำป้ายความรู้เพื่อให้เพื่อนๆ ได้ศึกษาหาความรู้ 6. นักเรียนแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติสร้างบ้านจำลองตามแบบแปลนของบ้านลาหู่ 7. นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน 8. แต่ละกลุ่มร่วมกันประเมินผลงาน 9. จัดแสดงนิทรรศการความรู้ <p>วิชาภาษาไทย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สันทนาซักถามเกี่ยวกับบ้านของนักเรียน 2. ให้นักเรียนเขียนเรื่องความเชื่อบ้านเรา 3. นักเรียนร่วมกันประเมินผลงาน 4. ผลงานที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอโดยอ่านให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน 5. นักเรียนร่วมกันสรุปและประเมินผลงาน <p>วิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียน ร้องเพลง บ้านของฉันพร้อมๆ กัน 2. ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเพลง 3. แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม 4. ให้นักเรียนช่วยกันคิดทำทางประกอบเพลง 5. ร่วมกันประเมินและคัดเลือกให้ออกมานำเสนอเป็นตัวอย่างให้กลุ่มอื่นปฏิบัติตาม 6. นักเรียนสร้างบ้านจำลอง นำเสนอผลงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูภูมิปัญญา - แบบบันทึกความรู้ - บันทึกพฤติกรรม - บ้านความรู้ - กระดาษ, สี - บัตรกำหนดคำถาม - แบบบันทึกพฤติกรรม - เรียงความ - ผลงาน - ภาพบ้าน - กระดาษ - ครูภูมิปัญญา - แบบบันทึกพฤติกรรม - กระดาษ, สี, กาว - ผลงาน - เพลง - แผนภูมิเพลง - ทำทางประกอบเพลง

การวัดประเมินผล

1. วิธีวัด

1.1 สังเกต

- 1.1.1 ความสนใจ
- 1.1.2 ซักถาม
- 1.1.3 การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
- 1.1.4 กระบวนการทำงานกลุ่ม

1.2 ตรวจผลงาน

- 1.2.6 แบบทดสอบ
- 1.2.7 แบบบันทึกความรู้
- 1.2.8 แบบรายผลอภิปราย
- 1.2.9 เรียงความ
- 1.2.10 ผลงาน

2. เครื่องมือวัดประเมินผล

- 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรม
- 2.2 แบบตรวจผลงาน

ภาคผนวก

เพลงบ้านของฉัน

บ้านของฉันอยู่ด้วยกัน มากหลาย พ่อ แม่ ปู่ ย่า
ลุง ป้า ตา ยาย มีทั้งน้ำ อา พี่ และน้องมากมี ทุกคนสุขสบาย เราเป็นพี่น้องกัน

แผนบูรณาการการเรียนรู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เรื่อง หัตถกรรมชนเผ่า

การวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่น
คำอธิบาย ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (หัตถกรรมชนเผ่า)

สังเกต เลือกลงมือปฏิบัติ วิจัยผลงาน ปรับปรุงและนำเสนอ

ผลงานจาก การถักกำไลหญาอูบแค การเย็บผ้าและการทอผ้า

○ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการถักกำไลหญาอูบแค การเย็บผ้าและการทอผ้า
 อุปกรณ์ ขั้นตอนการปฏิบัติงานและสามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนที่กำหนด ปรับปรุงผลงานและ
 ชื่นชมผลงานของตนเองและผู้อื่น

หมายเหตุ

○ หมายถึง ข้อความที่เป็นจุดประสงค์

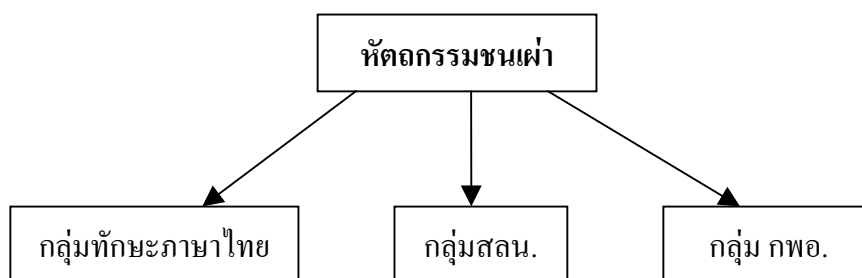
---- หมายถึง คำ ข้อความที่เป็นเนื้อหา

□ หมายถึง ข้อความที่เป็นกิจกรรม

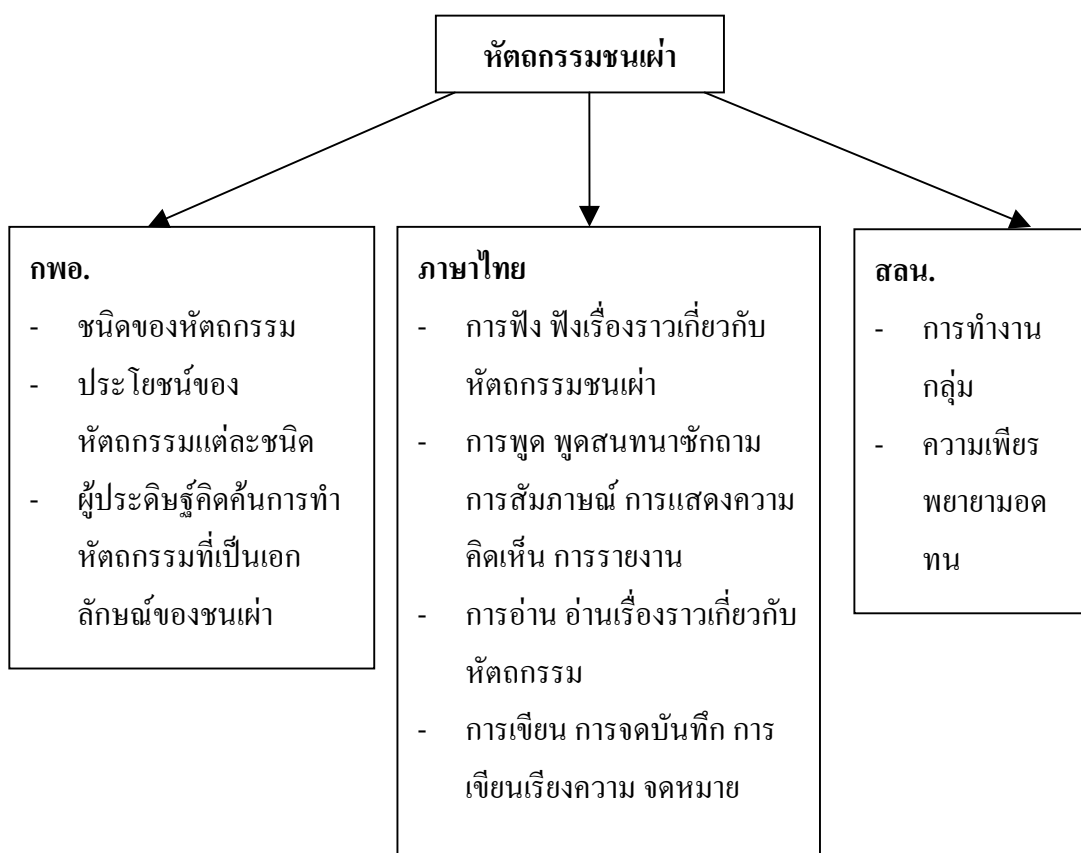
การวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านขอบด้ง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ศิลปวัฒนธรรมประเพณีประจำเผ่า (หัตถกรรมชนเผ่า)

จุดประสงค์หลักสูตร	เนื้อหา	กิจกรรม
1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการถักกำไลหญาอูบแค การเย็บผ้าและการทอผ้า เกี่ยวกับอุปกรณ์ ขั้นตอน การถักกำไลหญาอูบแค การเย็บผ้าและการทอผ้า	1. การถักกำไลหญาอูบแค 2. การเย็บผ้า 3. การทอผ้า	- สังเกต - เลือก - ลงมือปฏิบัติ - วิจัยผลงาน - นำเสนอผลงาน
2. ปฏิบัติตามขั้นตอนที่ กำหนด		
3. ปรับปรุงและชื่นชมผลงาน ของตนเองและผู้อื่น		

ผังมโนทัศน์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนบ้านขบดิ่ง
บูรณาการระหว่างวิชา โดยใช้ เรื่องหัตถกรรมชนเผ่าเป็นแกน

ผังมโนทัศน์ การเรียนรู้เรื่อง “หัตถกรรมชนเผ่า”

แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “หัตถกรรมชนเผ่า” จำนวน 48 คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	ผลงาน/ชิ้นงาน
1. บอกชนิดของหัตถกรรม ประจำเผ่าที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้	1. ชนิดของ หัตถกรรม ประจำเผ่าที่ใช้ ในชีวิต ประจำวัน	1. สันทนาซักถาม แสดงความคิดเห็น	1. บันทึกผล การ สัมภาษณ์
2. บอกประโยชน์ของหัตถกรรม ประจำเผ่าแต่ละชนิดได้	2. ประโยชน์ของ หัตถกรรม ประจำเผ่าแต่ละ ชนิด	2. รวบรวมข้อมูล สืบค้นข้อมูล สังเกตสภาพชุมชน	2. การเขียน เรียงความ
3. บอกได้ว่าใครเป็นผู้ประดิษฐ์ คิดค้นการทำหัตถกรรมแต่ละ ชนิดได้	3. ผู้ประดิษฐ์คิด ค้นการทำ หัตถกรรม ประจำเผ่าแต่ละ ชนิด	3. สรุปลผลการรวบรวมข้อมูล	3. หัตถกรรม ชนเผ่า อย่างน้อย 2 ชนิด
4. สามารถเลือกประดิษฐ์งานที่ เป็นหัตถกรรมชนเผ่าได้ อย่าง น้อย 2 ชนิด	4. การประดิษฐ์ งานที่เป็น หัตถกรรม ประจำเผ่า อย่างน้อย 2 ชนิด	4. รายงานผล 5. อภิปรายซักถาม แสดงความคิดเห็น	4. การจด บันทึกผล สรุปของ ตนเอง
5. อธิบายการประดิษฐ์งานที่ เป็นหัตถกรรมชนเผ่าที่ตนเอง เลือกได้ถูกต้องตามขั้นตอน	5. การจัด จำหน่ายผล งาน	6. สรุปลผล/ จด บันทึก 7. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการ ประดิษฐ์งาน หัตถกรรม ประจำเผ่า	5. การเขียน จดหมาย
6. สามารถเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ในการประดิษฐ์หัตถกรรมที่ ตนเองเลือกไว้ครบถ้วน		8. ประดิษฐ์ผลงาน 9. วิเคราะห์ผลงาน 10. ปรับปรุงผลงาน 11. ปรับปรุงผลงาน 12. นำเสนอผลงาน 13. จำหน่ายผลงาน	
7. สามารถประดิษฐ์งานที่เป็น หัตถกรรม ชนเผ่าที่ตนเอง เลือก ได้ถูกต้อง ตามขั้น ตอน และประเมิน สวงาม			
8. จัดจำหน่ายผลงานของตนเอง เพื่อเป็นการเสริมรายได้ ระหว่างเรียน			

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หัตถกรรมชนเผ่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลา 48 คาบ

สาระสำคัญ

ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากหัตถกรรมชนเผ่าบรรพบุรุษในอดีตผลิตขึ้นเพื่อใช้ในการทำมาหากินในชีวิตประจำวัน เพื่อประกอบพิธีกรรม เพื่อการแสดงต่าง ๆ ด้านการบันเทิง ตลอดจนเป็นปัจจัยสี่ คือ เครื่องหุงต้ม ที่อยู่อาศัย ของคนในเผ่า หัตถกรรมแต่ละชนิดที่มีคุณค่า มีประโยชน์ มีความสวยงาม ประณีต สมควรอย่างยิ่งที่ชนรุ่นหลังจะอนุรักษ์สืบสานชั่วลูกชั่วหลาน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกชนิดของหัตถกรรมประจำเผ่าที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. บอกประโยชน์ของหัตถกรรมประจำเผ่าแต่ละชนิดได้
3. บอกได้ว่าใครเป็นผู้ประดิษฐ์คิดค้นการทำหัตถกรรมแต่ละชนิดได้
4. สามารถเลือกประดิษฐ์งานหัตถกรรมชนเผ่าได้อย่างน้อย 2 ชนิด
5. อธิบายการประดิษฐ์งานที่เป็นหัตถกรรมชนเผ่าที่ตนเองเลือกได้ถูกต้องตามขั้นตอน
6. สามารถเตรียมใช้วัสดุอุปกรณ์ในการประดิษฐ์งานที่เป็นหัตถกรรมชนเผ่าที่ตนเองเลือกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
7. สามารถประดิษฐ์งานที่เป็นหัตถกรรมชนเผ่าที่ตนเองเลือกได้ถูกต้องตามขั้นตอนอย่างประณีตสวยงาม
8. สามารถจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตนเองที่เป็นการเสริมรายได้ระหว่างเรียน
9. กำหนดขอบข่ายของสาระเนื้อหาเกี่ยวกับหัตถกรรมชนเผ่าได้
10. กำหนดวิธีการศึกษาข้อมูลหรือเนื้อหาสาระเกี่ยวกับหัตถกรรมชนเผ่าได้
11. ตั้งคำถามเพื่อสืบค้นข้อมูลหรือเนื้อหาสาระได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
12. วางแผนการศึกษาเพื่อสืบค้นข้อมูลหรือเนื้อหาสาระได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
13. เขียนจดหมายขอสัมภาษณ์ผู้รู้ในหมู่บ้านได้อย่างถูกต้อง
14. สัมภาษณ์หรือสอบถามผู้รู้ในหมู่บ้านเพื่อสืบค้นข้อมูล หรือเนื้อหาสาระได้อย่างละเอียดครบถ้วน
15. อภิปรายซักถามหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล
16. เขียนจดหมายเชิญวิทยากรหรือผู้รู้มาให้ความรู้ในโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง

17. จัดเตรียมสถานที่ การต้อนรับวิทยากรหรือผู้รู้ได้
18. เขียนเรียงความแสดงความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับหัตถกรรมชนเผ่าได้อย่างถูกต้อง

จุดประสงค์ด้านคุณธรรม คุณนิสัย

1. ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกันได้อย่างเป็นผลสำเร็จ
2. มีความอดทน
3. มีความขยันหมั่นเพียร
4. ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือวิจารณ์จากผู้รู้
5. มีความภาคภูมิใจในหัตถกรรมชนเผ่า

ความสัมพันธ์ในจุดประสงค์ ป.02

กพอ. ข้อ 1-7

สสน. ข้อ 1-6 ข้อ 16-21

ภาษาไทย ข้อ 1-8 ข้อ 13 ข้อ 18 ข้อ 19-22

เนื้อหา

1. กพอ.
 - ชนิดของหัตถกรรม
 - ประโยชน์ของหัตถกรรมแต่ละชนิด
 - ผู้ประดิษฐ์คิดค้นการทำหัตถกรรมแต่ละชนิด
 - การประดิษฐ์งานหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ชนเผ่า
 - การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากหัตถกรรมชนเผ่า
2. ภาษาไทย
 - การฟัง พูด อ่าน เขียน เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับหัตถกรรมชนเผ่า
3. สสน.
 - การทำงานกลุ่ม
 - ความอดทน
 - ความขยันหมั่นเพียร
 - ความภาคภูมิใจ
 - การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
 - มารยาทในการต้อนรับแขก

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้
<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนและครู สนทนาซักถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัตถกรรมชนเผ่าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน 2. ครูนำตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่ได้จากหัตถกรรมประจำเผ่าที่นักเรียนคุ้นเคยและใช้ในชีวิตประจำวันมาให้นักเรียนดูเพื่อทบทวนประสบการณ์และร่วมแสดงความคิดเห็น 3. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับหัตถกรรมชนเผ่า ที่นักเรียนต้องการเรียนรู้นำเสนอและร่วมกันสรุปขอบข่ายเนื้อหาสาระดังกล่าว 4. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายกำหนดวิธีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของหัตถกรรมชนเผ่า ซึ่งมีวิธีการศึกษาได้หลายวิธี ได้แก่ ทบทวนประสบการณ์เดิม สังเกตการใช้ชีวิตประจำวัน การสอบถาม/การสอบถามผู้รู้ในหมู่บ้านเป็นต้น 5. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆละประมาณ 3-4 กลุ่ม ตามความเหมาะสม 6. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกตั้งคำถาม เพื่อสอบถามข้อมูล/เนื้อหาสาระกับผู้รู้ในหมู่บ้าน และคัดเลือกคำถามที่ดีที่สุดนำเสนอหน้าชั้นเรียนครูจดบันทึกคำถามบนกระดาน 7. นักเรียนและครูร่วมกันจัดหมวดหมู่ของคำถามให้ตรงตามขอบข่ายเนื้อหาสาระที่ต้องการเรียนรู้กำหนดไว้ในกิจกรรมที่ 3 8. นักเรียนและครูร่วมกันปรับปรุงคำถามให้เป็นคำถามที่ดีที่สุด ครูจดบันทึกบนกระดาน 	<p>- ตัวอย่างงานหัตถกรรม</p>

กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้
<p>9. นักเรียนและครูร่วมกันตรวจสอบคำถามว่าครอบคลุม ขอบข่ายเนื้อหาสาระหรือไม่ โดยการคาดคะเนคำตอบที่ได้จากคำถาม หากยังไม่ครอบคลุมควรกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามเพิ่ม</p> <p>10. ครูแบ่งขอบข่ายเนื้อหาสาระที่ต้องการเรียนรู้ในกิจกรรมที่ 3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มจดบันทึกคำถามตามขอบข่ายเนื้อหาสาระที่ได้ลงในแบบบันทึกคำถาม-คำตอบ ที่ใช้สัมภาษณ์เพื่อใช้สืบค้นข้อมูลผู้รู้ในหมู่บ้าน</p> <p>11. นักเรียนและครูร่วมกันเขียนจดหมายถึงผู้รู้ในหมู่บ้านเพื่อขอสัมภาษณ์ ตามหลักเกณฑ์การเขียนอย่างถูกต้องและสมบูรณ์</p> <p>12. นักเรียนนำจดหมายส่งไปยังผู้รู้ในหมู่บ้านเพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์</p> <p>13. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการออกไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในหมู่บ้าน เพื่อสืบค้นข้อมูลที่ต้องการเรียนรู้</p> <p>14. นักเรียนแต่ละกลุ่มเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในหมู่บ้าน</p> <p>15. รวบรวมผลการสอบถามและร่วมกันอภิปรายหาข้อสรุป ผลจากการสัมภาษณ์</p> <p>16. ลงมือปฏิบัติชิ้นงาน</p> <p>17. จัดมุมผลงานและปรับปรุงผลงานเพื่อให้สามารถจำหน่ายได้</p> <p>18. ให้นักเรียนเขียนเรียงความความรู้สึกที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และสืบทอดการประดิษฐ์งานหัตถกรรมของตนเอง</p> <p>19. นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดรายการการประเมินการเขียนเรียงความในกิจกรรมที่ 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> - แบบบันทึกคำถาม – ตอบ - จดหมาย - แบบบันทึกแผนการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในหมู่บ้าน - ผู้รู้ในหมู่บ้านสมุดบันทึก - วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการทำหัตถกรรม - ตัวอย่างหัตถกรรมที่สมบูรณ์ - แบบประเมินผลงาน

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรม

- การร่วมกิจกรรมกลุ่ม
- การนำเสนอคำถาม การอภิปรายซักถาม
- การตอบคำถาม
- การแสดงความคิดเห็น
- มารยาทในการพูด ฟัง อ่าน และการต้อนรับแขก

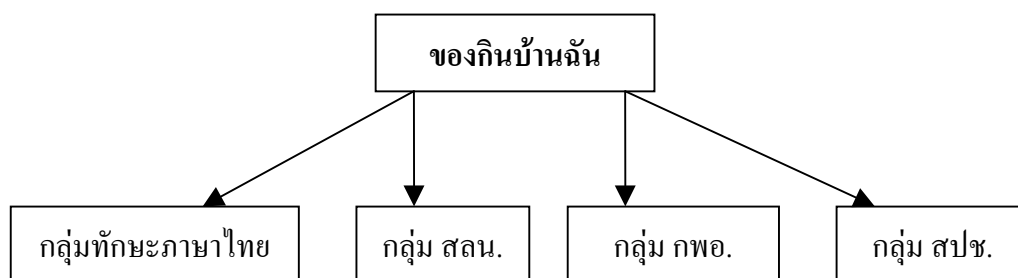
2. การตรวจผลงาน

- การบันทึกผลการสัมภาษณ์
- การเขียนเรียงความ
- ชิ้นงานหัตถกรรมที่สำเร็จ
- จดบันทึกสรุปผล การเขียนจดหมาย

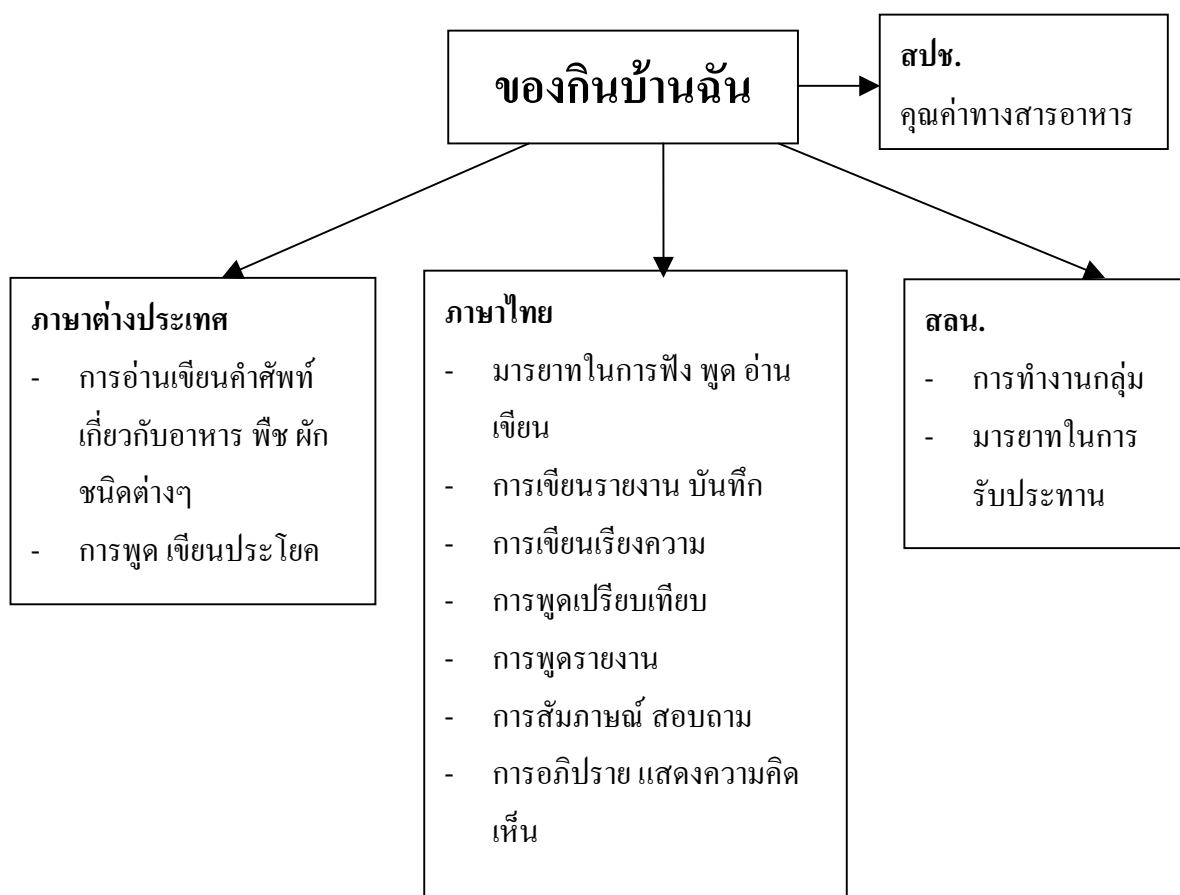
แผนบูรณาการการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เรื่อง ของกินบ้านฉัน

ผังโน้ตสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนบ้านขอบด้ง
เรื่องของกินบ้านฉัน บูรณาการระหว่างกลุ่มวิชา

ผังโน้ต การเรียนรู้เรื่อง “ของกินบ้านฉัน”

แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “ของกินบ้านฉัน” จำนวน 36 คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	ผลงาน / ชิ้นงาน
1. บอกชนิดของอาหารในชนเผ่าของตนเองได้	1. ชนิดของอาหาร	1. สนทนาซักถาม	- บันทึกผลการสัมภาษณ์
2. บอกผู้คิดสูตรอาหารแต่ละชนิดได้	2. ผู้คิดสูตรอาหาร	แสดงความคิดเห็น	- สูตรอาหารท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า
3. อธิบายคุณค่าของอาหารแต่ละชนิดได้	3. คุณค่าของอาหารแต่ละชนิด	2. รวบรวมข้อมูลสืบค้นข้อมูล	- การเขียนเรียงความ
4. บอกอาหารตามเทศกาลหรือประเพณีของชนเผ่าได้	4. อาหารตามเทศกาลหรือประเพณี	3. สรุปผลการสืบค้นข้อมูล	- บันทึกผลสรุปของตนเอง
5. อธิบายความสำคัญ of อาหารที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามเทศกาลหรือประเพณีของชนเผ่าได้	5. อาหารตามฤดูกาล	4. รายงานผล	- การเขียนรายงาน
6. บอกอาหารตามฤดูกาลที่หาได้ตามหมู่บ้าน	6. การประกอบอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า	5. อภิปรายซักถาม/แสดงความคิดเห็น	
7. สามารถประกอบอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าได้อย่างน้อย 2 ชนิด	7. การจัดที่รับประทานอาหาร	6. สรุปผล/จดบันทึกเนื้อหาสาระ	
8. สามารถจัดทำรับประทานอาหารและสำหรับได้ถูกต้องตามวัฒนธรรมของชนเผ่าของตนเอง		7. ประกอบอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าตามขั้นตอนได้	
		8. จัดที่รับประทานอาหารและสำหรับได้ถูกต้องตามวัฒนธรรมของชนเผ่าของตนเอง	

แผนการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง ของกินบ้านฉัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 36 คาบ

สาระสำคัญ

อาหารการกินของคนแต่ละชนชาติในแต่ละท้องถิ่น เป็นเครื่องบ่งบอกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งอาหารแต่ละชนิดมีคุณค่าของสารอาหารและคุณค่าทางจิตใจตลอดจนเป็นสัญลักษณ์แห่งความเชื่อถือ

เนื้อหาการเรียนรู้

สภาพการดำเนินชีวิตของผู้คนแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ตลอดจนมีวิถีชีวิตในชนเผ่า ซึ่งบ่งบอกถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนรวมทั้งอาหารการกินก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรียนรู้ถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการปรุงอาหารตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีที่ใช้อาหารเป็นส่วนในการประกอบพิธีกรรมของชนในเผ่า นั้น ๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดความเชื่อของชนเผ่าของตน
2. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและสาระความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกอาหารประจำเผ่าของตนเองได้
4. เพื่อให้นักเรียนสามารถประกอบอาหารเองได้
5. ให้มีความรู้เกี่ยวกับอาหารในท้องถิ่นตลอดจนพืช ผลไม้ในท้องถิ่นที่สามารถนำมาประกอบอาหารได้
6. สามารถจัดอาหารและรับประทานอาหารที่ใช้ในประเพณีต่าง ๆ ได้อย่างน้อย 2 สำหรับ
7. เพื่อให้นักเรียนมีความรักความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมความเป็นชนเผ่าของตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้

1. การสนทนา ซักถาม นักเรียนเกี่ยวกับอาหารหลักประจำเผ่า
2. นำรูปที่เกี่ยวข้องกับอาหารแต่ละท้องถิ่นแต่ละภาคให้นักเรียนดู พร้อมทั้งร่วมกันอภิปรายถึงคุณค่าของอาหารที่ได้รับ

3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผน ในการออกไปสอบถามครุภูมิปัญญาในหมู่บ้านเกี่ยวกับอาหารการกิน ในด้านต่อไปนี้

- ชนิดของอาหาร
- ผู้คิดสูตรอาหาร
- คุณค่าของอาหารแต่ละชนิด
- อาหารตามเทศกาลหรือประเพณี
- อาหารตามฤดูกาล
- การประกอบอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า
- การจัดที่รับประทานอาหาร

4. นักเรียนและครูร่วมกันนัดหมาย วัน เวลา สถานที่กับครุภูมิปัญญา

5. เมื่อกำหนดนัดหมายแล้ว นักเรียนและครูร่วมกันทำแบบบันทึกการสอบถามและร่วมกันคิดและตั้งคำถามในสิ่งที่จะใช้สอบถาม

6. จัดคำถามไว้ในสมุดของแต่ละกลุ่ม

7. ให้แต่ละกลุ่มกำหนดและแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

8. นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ในการออกไปศึกษานอกห้องเรียน

9. หลังจากที่นักเรียนกลับมาจากการสัมภาษณ์สอบถาม ให้นักเรียนแต่ละคนนำข้อมูลที่ได้มาสรุปร่วมกันในกลุ่ม เขียนรายงานบันทึกจากการฟังส่ง

10. ให้นักเรียนแต่ละคนสรุปเรื่อง “ของกินบ้านฉัน” ในรูปของรายงาน

11. แต่ละกลุ่มลงมือทดลองปฏิบัติการประกอบอาหารประจำเผ่า

12. นำผลงานของนักเรียนจัดทำมูนีทรรศการ

สื่อ / แหล่งเรียนรู้

1. ครุภูมิปัญญา
2. ภาพประกอบกิจกรรม ใบงาน
3. แบบบันทึกการสัมภาษณ์สอบถาม
4. แบบทดสอบ
5. กระดาษวาดเขียน สี
6. กระดาษรายงาน

การวัดผล ประเมินผล

1. วิธีการวัด

1.1 สังเกตพฤติกรรมทั่วไป เช่น ความร่วมมือ ความสนใจ การซักถาม การตอบคำถาม

1.2 ตรวจผลงาน

1.2.1 แบบทดสอบ

1.2.2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์

1.2.3 แบบรายงาน

1.2.4 เรียงความ

1.2.5 อาหารที่นักเรียนประกอบ

2. เครื่องมือวัดผล ประเมินผล

2.1 แบบสังเกตพฤติกรรม

2.2 แบบตรวจผลงาน

บทที่ 6

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการติดตามประเมินผล

หลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านขอบด้ง

จากการศึกษารวบรวมองค์ความรู้วิถีชีวิตของลาหู่ (Lahu - na) บ้านขอบด้งเพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านขอบด้ง โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถสรุปผล ได้ดังนี้

6.1 กระบวนการสอบของครูภูมิปัญญาในแต่ละเนื้อหาและในแต่ละระดับชั้นได้มีวิธีการขั้นตอนการสอน คือ

6.1.1 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เนื้อหาเรื่องภาษา ครูภูมิปัญญาได้เล่าถึงประวัติของภาษาเขียนของชนเผ่าลาหู่ให้นักเรียนฟัง โดยนักเรียนจะแบ่งกลุ่มสอบถามในประเด็นที่สนใจ หลังจากนั้นจะสอนให้นักเรียนออกเสียงพูดและบอกความหมายของคำบางคำที่นักเรียนซึ่งเป็นเด็กรุ่นใหม่ได้ใช้ หลังจากได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนพบว่า เด็กได้รับความรู้เรื่องภาษาลาหู่และความสนุกสนานในการเรียน โดยบางคำที่เป็นภาษาของชนเผ่าได้ถูกลืมเลือนไปเด็กรุ่นใหม่ไม่นิยมใช้ ก็ได้รับการทบทวนและปลูกฝังให้รู้จักมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนทำให้เด็กเห็นคุณค่าของครูภูมิปัญญาอีกทางหนึ่ง

6.1.2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เนื้อหาเรื่อง ประวัติของมูเซอดำบ้านขอบด้ง นักเรียนได้แบ่งกลุ่มออกไปสัมภาษณ์ผู้รู้ / ครูภูมิปัญญาในหมู่บ้านเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน โดยครูภูมิปัญญาจะเล่าให้นักเรียนฟังและตอบคำถามที่นักเรียนถามและสงสัย หลังจากได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องประวัติลาหู่บ้านขอบด้ง โดยการให้เด็กออกไปสัมภาษณ์ สอบถามครูภูมิปัญญาพบว่า เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติลาหู่บ้านขอบด้งมากขึ้น เด็กสามารถทำงานกลุ่มได้ดีขึ้น และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มได้เป็นอย่างดี

6.1.3 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เนื้อหาเรื่องการแต่งกาย ครูผู้สอนจะเตรียมนักเรียนในการออกไปศึกษาเรื่องการแต่งกายของชนเผ่า โดยครูภูมิปัญญาจะนำตัวอย่างเครื่องแต่งกายชุดประจำเผ่ามาให้ให้นักเรียนดู และเล่าถึงการแต่งกายในอดีตของชนเผ่าและความเปลี่ยนแปลงของการแต่งกายในปัจจุบันให้นักเรียนฟังพร้อมกับตอบคำถามของนักเรียนที่ถามและ

สงสัย หลังจากได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการแต่งกายประจำเผ่า โดยไปสอบถาม สัมภาษณ์ ครูภูมิปัญญาหมู่บ้านถึงประวัติการแต่งกายของชนเผ่าแล้วนำความรู้ที่ได้มาจัดทำสมุดภาพ และสรุปผลการสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนรู้และสามารถบอกถึงความเป็นมาและความแตกต่างของการแต่งกายได้ อีกทั้งนักเรียนยังมีทักษะในการทำงานกลุ่ม การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดถึงความมีระเบียบความรับผิดชอบมากขึ้น

เรื่องระบบการดูแลสุขภาพชนเผ่า นักเรียนได้ออกไปศึกษากับครูภูมิปัญญาในหมู่บ้านครูภูมิปัญญาได้เล่าถึงโรคภัย การเจ็บไข้ในสมัยโบราณ วิธีการรักษาจะใช้สมุนไพร รวมถึงความเชื่อในการเจ็บป่วยว่าเกิดจากสิ่งใด และนำตัวอย่างพืชสมุนไพรที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันว่ามีชื่ออะไรบ้างมีสรรพคุณอย่างไร มีวิธีการใช้อย่างไรบ้าง เพื่อให้นักเรียนได้จดบันทึกและสามารถนำไปใช้ได้ โดยการศึกษาตัวอย่างจากสมุนไพรจริง ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยครูภูมิปัญญาได้อธิบายและสาธิตวิธีการใช้สมุนไพรและได้บอกเล่าอธิบายถึงสรรพคุณของสมุนไพรนั้น ๆ และได้พานักเรียนไปศึกษาหาสมุนไพรจากในป่า ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีความสุขในการเรียนรู้ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง

6.1.4 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื้อหาเรื่อง ความเชื่อของชนเผ่า ครูผู้สอนได้เตรียมนักเรียน โดยการจัดทำแบบบันทึกการสอบถามและแบ่งกลุ่มนักเรียนในการไปสอบถามครูภูมิปัญญาในแต่ละเรื่อง ซึ่งครูภูมิปัญญาได้เล่าถึงความเชื่อในด้านต่าง ๆ เช่น ความเชื่อเรื่องการเกิด การตาย ให้นักเรียนฟังว่ามีความเชื่อและวิธีปฏิบัติตามชนเผ่าอย่างไรบ้าง ทำไมจึงทำเช่นนั้นและตอบปัญหาข้อซักถามของนักเรียน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและมีทักษะในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการทำงานกลุ่ม มีความรับผิดชอบมากขึ้น รวมถึงได้รับความรู้ในเรื่องความเชื่อของชนเผ่าอย่างแท้จริง สามารถอธิบายเหตุผลความเชื่อนั้น ๆ ได้ ซึ่งจะทำได้จะทำให้สามารถนำไปปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับสังคมของชุมชน

เรื่องระบบเครือญาติ ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้เด็กไปสอบถามสัมภาษณ์ครูภูมิปัญญาในหมู่บ้าน ถึงเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับระบบเครือญาติ ระบบครอบครัว ในวิถีชีวิตชนเผ่าลาหู่ณะ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งพบว่า ในชุมชนจะให้การนับถือผู้นำทางการทำพิธี ซึ่งเป็นผู้สูงอายุในหมู่บ้านมากกว่าผู้นำทางการ ทำให้เด็กรู้สึกเคารพในผู้อาวุโส เป็นการปลูกฝังความอ่อนน้อมถ่อมตน และความกตัญญูรู้คุณต่อผู้เฒ่าผู้แก่ได้อีกทางหนึ่ง

6.1.5 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เนื้อหาเรื่องการเกษตร ครูภูมิปัญญาได้เล่าถึงชีวิตการทำเกษตร การเพาะปลูกต่าง ๆ ของการปลูกต่าง ๆ ของชนเผ่าลาหู่ณะ (Lahu-na) บ้านขอบด้ง ในอดีตให้นักเรียนฟัง และเล่าถึงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการทำเกษตรหลังจากที่โครง

การหลวงเข้ามาส่งเสริม พร้อมกับตอบข้อซักถามของนักเรียน ซึ่งจากการเรียนรู้ พบว่านักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มาก มีความสนใจซักถาม มีความเป็นระเบียบในการไปศึกษาหาความรู้นอกสถานที่ขึ้น และได้มีการสรุปองค์ความรู้ โดยจัดทำปฏิทินเกษตรกรลาหู่ขึ้น เพื่อสามารถบอกได้ว่าในแต่ละเดือนจะมีการเพาะปลูกพืชชนิดใดบ้าง

เรื่องการสร้างบ้านเรือนของชนเผ่าลาหู่ (Lahu - na) บ้านขอบด้งครูภูมิปัญญาได้นำนักเรียนไปดูบ้านตัวอย่างของมูเซอคำที่ถูกต้องว่าต้องมีลักษณะอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งเล่าถึงวิธีการสร้างบ้านตามแบบว่ามีข้อห้าม ข้อปฏิบัติในการสร้างอย่างไรบ้าง เพื่อให้นักเรียนได้จดจำและสืบทอดเอกลักษณ์ของชนเผ่าได้ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการสร้างบ้านเรือนของชนเผ่าได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยออกไปศึกษาจากครูภูมิปัญญาในหมู่บ้าน และศึกษาจากบ้านตัวอย่างในหมู่บ้านเป็นการศึกษาจากสภาพจริง หลังจากนั้นจึงมาสรุปความรู้ที่ได้จากการสอบถามและการดูของจริงในเรื่องบ้านของชนเผ่าลาหู่แล้วนำมาจัดทำบ้านจำลองของชนเผ่า ซึ่งผลจากการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนสามารถเข้าใจและตอบคำถามเรื่องความเชื่อในการสร้างบ้านของชนเผ่าลาหู่ รวมถึงบอกถึงวัสดุที่นำมาสร้างบ้านได้ และในการสร้างบ้านจำลองของชนเผ่า ทำให้เด็กเกิดความสามัคคี มีความรับผิดชอบ และมีทักษะในการทำงานกลุ่มมากขึ้น

6.1.6 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื้อหาเรื่องหัตถกรรมชนเผ่า ครูภูมิปัญญาเล่าถึงหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า คือ กำไลหญา , ลูกข่าง , ครูภูมิปัญญาได้สาธิตวิธีการทำและให้นักเรียนสามารถประดิษฐ์หัตถกรรมของชนเผ่าได้อย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าตนเอง และทำให้นักเรียนมีแนวทางในการประกอบจากการทำหัตถกรรมชนเผ่าได้อีกทางหนึ่ง

เรื่อง อาหารชนเผ่า นักเรียนออกไปสอบถามครูภูมิปัญญาถึงเรื่องอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า ครูภูมิปัญญาได้สาธิตและอธิบายขั้นตอน วัตถุดิบ ที่ใช้ประกอบอาหารให้นักเรียนได้ดูและฟัง หลังจากนั้นจึงให้นักเรียนแบ่งกลุ่มปฏิบัติการประกอบอาหารของชนเผ่า โดยมีครูภูมิปัญญาเป็นผู้ดูแลและให้คำแนะนำผลของการจัดกิจกรรมพบว่า นักเรียนเกิดทักษะการทำงานกลุ่มมีความรับผิดชอบและสามารถดำรงสืบทอดวัฒนธรรมการกินของชนเผ่าได้เป็นอย่างดี

6.2 ผลการวัดผลประเมินผลหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการวัดผลประเมินผลหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ตามพันธสัญญาความร่วมมือระหว่างนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 4 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 1 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนเผ่าตนเอง เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่า และหมู่บ้านได้ มีความภูมิใจในชนเผ่า และหมู่บ้านของตนเองมีความสามารถในการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตน

ข้อที่ 2 นักเรียนมีทักษะในด้านการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้น สนใจในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาในหมู่บ้านรักการอ่าน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาหาความรู้

ข้อที่ 3 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ส่วนรวม มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีนิสัยประหยัด อดออม

ข้อที่ 4 นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตสามารถทำงานได้ตามลำดับขั้นตอน ขยัน / อดทน / ทำงานอย่างมีความสุข สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

จากการประเมินคุณลักษณะตามตัวชี้วัดตามพันธสัญญาความร่วมมือหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านขอบด้งปรากฏว่า

พันธสัญญาข้อที่ 1 ได้ผลร้อยละ 88.72 สูงกว่าเกณฑ์กำหนด 18.72

พันธสัญญาข้อที่ 2 ได้ผลร้อยละ 76.61 สูงกว่าเกณฑ์กำหนด 8.61

พันธสัญญาข้อที่ 3 ได้ผลร้อยละ 83.32 สูงกว่าเกณฑ์กำหนด 23.31

พันธสัญญาข้อที่ 4 ได้ผลร้อยละ 81.00 สูงกว่าเกณฑ์กำหนด 20.00

ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาวิถีชีวิตของลาหู่บ้านขอบด้ง เพื่อนำมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านขอบด้งที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียนสามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียนตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างดี

6.3 ความร่วมมือของชุมชนในการจัดการเรียนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านขอบด้ง โดยการศึกษาวิถีชีวิตลาหู่ (Lahu - na)บ้านขอบด้งนั้นพบว่า ชุมชนส่วนใหญ่ ซึ่งหมายถึง ผู้ปกครอง นักเรียน ชาวบ้านให้ความร่วมมือตั้งแต่เริ่มการสำรวจความต้องการของชุมชน แต่ยังมีบางส่วนที่ได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรให้ครูจัดการสอนในเรื่องภาษาไทยให้เด็กสามารถพูดภาษาไทยสื่อสาร

กับบุคคลพื้นราบได้ คิดคำนวณเป็น สามารถไปศึกษาต่อในระดับที่สูงได้เท่าเทียมกับนักเรียนในพื้นที่ราบ ซึ่งคณะครูได้ชี้แจงทำความเข้าใจถึงวิธีการสอนแบบบูรณาการว่าเด็กจะได้เรียนในทุกวิชา เพียงแต่ใช้เนื้อหาหรือเรื่องราวในชุมชนเป็นแกนในการเรียน

ในส่วนของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรูแก่เด็กได้ให้ความร่วมมืออย่างดีเพียงแต่ครูผู้สอนจะต้องมีการประสานงานในเรื่องวัน เวลา และสถานที่ในการเรียน ให้เหมาะสมกับเวลาว่างของครูภูมิปัญญา เนื่องจากครูภูมิปัญญาบางท่านต้องทำงานในเวลากลางวัน ครูผู้สอนจึงต้องมีการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ ยกตัวอย่างเช่น ไปเรียนในช่วงเวลาเย็น วันเสาร์ หรือวันอาทิตย์ เป็นต้น

ในบางกรณีการเรียนการสอนต้องมีวัตถุดิบ เช่น เรื่องอาหารชนเผ่า หัตถกรรมชนเผ่า ครูผู้สอนก็ต้องเตรียมให้พร้อมสำหรับการทำกิจกรรมและเพื่อความสะดวกของครูภูมิปัญญา

บางเรื่องที่เรียนรู้เป็นเรื่องเกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อ ครูผู้สอนต้องศึกษาสอบถามและทำความเข้าใจกับครูภูมิปัญญาให้เข้าใจก่อนนำเด็กไปเรียน หรือไปศึกษา

ส่วนในเรื่องของการสื่อสารระหว่างเด็ก ครู กับครูภูมิปัญญาที่มีปัญหา เรื่องการฟัง พูด ภาษาไทย ได้อาศัยชาวบ้านที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ดีเป็นล่ามในการแปลซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ที่เข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น

6.4 ความพึงพอใจของชุมชน / นักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนบ้านขอบด้ง

จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านขอบด้ง และจากการประเมินผลจากการสังเกตและจากพันธสัญญาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ในหลาย ๆ เรื่อง ยกตัวอย่าง เช่น ความเชื่อ ในด้านการตาย การสร้างบ้านเรือน การดูแลสุขภาพ การทำการเกษตร การประกอบอาหาร การทำหัตถกรรมชนเผ่า ฯลฯ โดยเฉพาะในเรื่องการทำหัตถกรรมชนเผ่าได้แก่ การถักกำไลหญาอูญแคที่สามารถประกอบเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน เพื่อไว้ใช้จ่ายในครอบครัวและหัตถกรรมชิ้นนี้เป็นเอกลักษณ์ประจำชนเผ่าลาหู่ (Labu - na) บ้านขอบด้งที่ทำให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป แต่ก็ยังคงมีบางเรื่องที่ยังคงได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง

1. การแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่า ที่มักจะเปลี่ยนไปตามกระแสสังคมของคนพื้นราบ เช่น ผู้ชายจะเริ่มสวมเสื้อยืด กางเกงยีนส์ ยกเว้นช่วงประเพณีเคาะจำแล (ปีใหม่) เท่านั้นที่ทุกคนจะแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่า

2. ภาษาพูด ในปัจจุบันเด็คมักจะพูดสื่อสารกันด้วยภาษาไทยหรืออาจจะไม่รู้จักคำและความหมายของคำเนื่องจากใช้คำทับศัพท์เป็นภาษาไทย

3. ความเชื่อเรื่องการเกิดในปัจจุบันการคลอดของเด็กมักคลอดที่โรงพยาบาล จึงทำให้ความเชื่อและข้อปฏิบัติบางอย่างในการเกิดเริ่มเลือนหายไป เช่น การฝังรกของเด็กไว้ที่ได้ณบ้าน

4. การตั้งชื่อเด็ก ในสมัยก่อนเด็กที่เกิดมาถ้าเป็นผู้หญิงจะตั้งชื่อนำหน้าด้วยคำว่า “นา” เช่น นานา , นานู ถ้าเป็นผู้ชายจะตั้งชื่อนำหน้าด้วยคำว่า จะ เช่น จะเคาะ , จะลา , จะหา แต่ในปัจจุบันมักนิยมตั้งชื่อเป็นภาษาไทย จึงทำให้ประเพณีการตั้งชื่อเริ่มเลือนไป

ซึ่งจากการประเมินผลโดยการสอบถาม สัมภาษณ์และจากการประชุมชี้แจงในเวทีชาวบ้านเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านขอบด้พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นโดยชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ทุกชั้นตอน ตั้งแต่การร่วมกำหนดเนื้อหาการเรียน การจัดทำสื่อการสอนของครูภูมิปัญญา การวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามพันธสัญญา ตลอดจนการพูดคุย สอบถามการเรียนของนักเรียนจากครูผู้สอน

ในส่วนของนักเรียนพบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านขอบด้ จากการสังเกต / ทดสอบ นักเรียนมีความสนใจกระตือรือร้นในการศึกษาความรู้จากครูภูมิปัญญาชาวบ้านและแหล่งเรียนรู้ ในชุมชนมากและนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มาก เช่น การบอกเล่าประวัติชนเผ่า และศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าแก่ผู้ที่มาท่องเที่ยว ในฐานะที่นักเรียนเป็นมัคคุเทศก์ น้อยและมัคคุเทศก์เยาวชนได้เป็นอย่างดี จนได้รับคำชมเชยจากผู้ที่มาท่องเที่ยวในหมู่บ้าน อีกทั้งสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าไว้ได้ เช่น การสร้างบ้านเรือน การทำหัตถกรรมชนเผ่า การทำการเกษตรตามระบบของชนเผ่า การทำพิธีกรรมตามความเชื่อของชนเผ่า เป็นต้น ส่วนที่ได้ปรับตัวเพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการใหม่ ก็คือ ความเชื่อเรื่องการเกิดที่ได้มีการดูแลแม่และลูกที่คลอดมาตามคำแนะนำของแพทย์แผนปัจจุบัน เพื่อสุขภาพที่ดีของแม่และลูก แทนการปฏิบัติตนตามความเชื่อเดิม ที่ทำให้แม่และลูกไม่แข็งแรงเท่าที่ควร

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนโดยการศึกษาวิถีชีวิตลาหู่ (Lahu - na) บ้านขอบด้นั้น สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้และได้รับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากชุมชนรวมถึงได้สร้างความพึงพอใจแก่ชุมชนและนักเรียนได้มากในระดับหนึ่ง แต่ทั้งนี้ก็ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ซึ่งครูผู้สอนต้องเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการสอน จากการเป็นผู้สอนโดยอธิบายบรรยายให้นักเรียนมาเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกับเด็ก โดยร่วมกันคิดวิธีการศึกษาหาความรู้ เป็นผู้ให้คำแนะนำนักเรียนในการศึกษาหาความ

รู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งครูผู้สอนต้องมีการพัฒนาตนเอง ในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร การจัดทำแผนการสอน และวิธีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งในการปรับตัวของครูผู้นี้เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง ที่จะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านของดงได้ผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 สรุป

จากการศึกษารวบรวมองค์ความรู้วิถีชีวิตของลาหู่ณะ บ้านขอบด้ง เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนบ้านขอบด้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยภูมิปัญญาในท้องถิ่นและวางแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครู ภูมิปัญญา ในท้องถิ่น และวางแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นลาหู่ณะ บ้านขอบด้ง ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยได้ดำเนินการศึกษา รวบรวมองค์ความรู้ ที่หมู่บ้านขอบด้ง หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ , หมู่บ้านป่าคำ หมู่บ้านหนองเต่า หมู่ที่ 11 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ณะ ที่ได้อพยพมาจากพื้นที่เดียวกัน ซึ่งในการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ได้ใช้วิธีการรวบรวมหลายรูปแบบ เช่น ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดเวทีชาวบ้าน โดยให้ชุมชนที่เป็นครูภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบองค์ความรู้ การใช้แบบสังเกต แบบบันทึก โดยทำการรวบรวมองค์ความรู้ที่ชุมชนต้องการให้นำมาจัดการเรียนการสอน เพื่อที่จะได้นำมากำหนดเป็นเนื้อหาวิชาที่จะใช้สอนแก่นักเรียนในแต่ละชั้น โดยได้กำหนดให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน อีกทั้งได้มุ่งเน้นให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด

ผลจากการศึกษารวบรวมองค์ความรู้วิถีชีวิตของลาหู่ณะ บ้านขอบด้ง เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอน โรงเรียนบ้านขอบด้ง ชุมชนได้แสดงความต้องการที่จะให้มีการจัดการเรียนการสอนในเรื่องราวของชนเผ่า จำนวน 10 เรื่อง คือ

- ประวัติความเป็นมาของชนเผ่า
- ความเชื่อและแนวคิด
- ระบบเครือญาติ
- ลักษณะการตั้งบ้านเรือน
- ระบบการรักษาสุขภาพ
- อาหารการกิน
- การแต่งกาย
- ศิลปหัตถกรรม

- ภาษาลาหู่
- การเกษตร

ซึ่งองค์ความรู้ทั้ง 10 เรื่องที่มีอยู่ในชุมชนเป็นความรู้ที่ชุมชนต้องการจะถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานเพื่อสามารถสืบทอดศิลปวัฒนธรรมความเป็นมาของชนเผ่า และจากการทดลองจัดการเรียนการสอน โดยใช้องค์ความรู้ทั้ง 10 เรื่องดังกล่าว แก่เด็กนักเรียนภายใน 1 ภาคเรียน พบว่าองค์ความรู้บางอย่างนักเรียนสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการปฏิบัติตน และการนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้ ยกตัวอย่างเช่น ความเชื่อในด้านการศาล การสร้างบ้านเรือน การทำการเกษตร การประกอบอาหาร การทำหัตถกรรมชนเผ่า ฯลฯ โดยเฉพาะในเรื่องการทำหัตถกรรมชนเผ่า ในการถักกำไลห้อยอัญมณี ที่กลายเป็นอาชีพ ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน ส่งผลให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมเพื่อนำมาจุนเจือครอบครัวของตนเองได้อีกทางหนึ่ง รวมถึงหัตถกรรมที่ทำขึ้นนี้ยังเป็นเอกลักษณ์ประจำชนเผ่าลาหู่ (Lahu-na) บ้านขอบด้ง เพื่อนำมาจัดการเรียนการสอนของเด็กได้มีขั้นตอนการดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

1. สำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดการเรียนการสอน
2. ศึกษารวบรวมองค์ความรู้ในเรื่องที่ชุมชนต้องการจากผู้รู้ในหมู่บ้านและจากเอกสารทางวิชาการ
3. นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษารวบรวมมานำเสนอในการประชุมเวทีชาวบ้านเพื่อให้ชุมชน ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ผู้รู้/ครูภูมิปัญญา แก่นนำชุมชน ได้ตรวจสอบเนื้อหาองค์ความรู้ที่ได้
4. ครูนำเนื้อหา องค์ความรู้ที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมจากชุมชนมาจัดทำเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน โดยร่วมกันกำหนด
 - 4.1 เนื้อหาที่จะใช้สอนในแต่ละระดับชั้น
 - 4.2 จำนวนชั่วโมงที่จะใช้สอน
 - 4.3 ครูภูมิปัญญาที่จะสอน
5. คณะครูและคณะศึกษานิเทศก์ร่วมกันจัดทำคำอธิบายรายวิชาของแต่ละเนื้อหาให้สอดคล้องกับเด็กนักเรียนในแต่ละระดับชั้น
6. ครูจัดทำแผนบูรณาการตามเนื้อหาของหลักสูตร
 - 6.1 วิเคราะห์คำอธิบายหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านขอบด้ง ตามเนื้อหาวิชา
 - 6.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นกับเนื้อหาหลักสูตรสาระการเรียนรู้แกนกลาง
- 6.3 จัดทำผังความคิดกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง

6.4 จัดทำตารางวิเคราะห์โครงสร้าง / เนื้อหา / ครุภูมิปัญญา ผู้รู้ในท้องถิ่น / คาบ
เวลาเรียน

6.5 จัดทำกำหนดการเรียนรู้

6.6 จัดทำแผนบูรณาการการเรียนรู้

7. ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดผล
/ ประเมินผล ตามตัวชี้วัดในพันธสัญญา

8. ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างกฎกติกาและนัดหมาย วัน / เวลา / สถานที่ ในการจัดการเรียนรู้
กับครุภูมิปัญญา

9. ครูจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้และตัวนักเรียน
แล้วนำเสนอกับชุมชนเพื่อแสดงความคิดเห็นแก้ไขและปรับปรุงให้สามารถนำไปใช้สอนได้จริง

10. ดำเนินการสอนตามแผนการสอนแบบบูรณาการ

11. นำผลการจัดการเรียนมาประเมินผลโดยการจัดเวทีสรุปบทเรียนการจัดการเรียนการ
สอนหลักสูตรท้องถิ่นของลาหู่ (Lahu - na) บ้านขอบด้ง ต่อชุมชน เพื่อสรุปปัญหาและเสนอ
แนะแนวทางแก้ไขพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ผลจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นวิถีชีวิตลาหู่ (Lahu-na) บ้านขอบด้ง
พบว่า การที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ครูควรได้มีการประชุมชี้แจง
ทำความเข้าใจและสอบถามความต้องการของชุมชนก่อนเพื่อให้หลักสูตรท้องถิ่นที่จัดทำขึ้นมาจาก
ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ครูต้องเปิดใจให้กว้าง มีความเป็นประชาธิปไตย คือ ยอมรับ
ฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มากขึ้น และในการสอนโดยใช้ครุภูมิปัญญาใน
หมู่บ้านมาเป็นผู้สอน ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักเรียนครูควรมีการประสานงานกับครุภูมิปัญญา
ให้แน่นอนถึง วัน เวลา สถานที่ ในการเรียนเพื่อความสะดวกของครุภูมิปัญญา และในการศึกษา
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ ของชนเผ่าซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึของคน
ในชุมชนครูควรจะศึกษาและสอบถามครุภูมิปัญญาถึงวิธีการศึกษาให้ให้เข้าใจก่อนที่จะนำนักเรียน
เข้าไปเรียนรู้ ซึ่งจากการศึกษาทดลองการใช้หลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนบ้านขอบด้ง ปรากฏว่า
ปัญหาที่สำคัญคือ การสื่อสารระหว่างครุภูมิปัญญาที่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารไม่ได้หรือไม่คล่อง
ซึ่งแก้ไขโดยใช้ล่าม ซึ่งเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีความเข้าใจภาษาไทยและเห็นความสำคัญของการ
ศึกษา ได้เข้ามาช่วยแปลจนกระทั่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้งบรรลุวัตถุประสงค์
รวมถึงปัญหาเวลาว่างของครุภูมิปัญญาที่มักไม่ตรงกับเวลาเรียนของนักเรียน ได้แก้ไข

ปัญหาโดยการนำนักเรียนไปเรียนในช่วงเย็น หรือวันเสาร์ - วันอาทิตย์ ที่ครูภูมิปัญญามีเวลว่าง โดยครูผู้สอนต้องเป็นผู้ประสานงานกับครูภูมิปัญญาโดยตรง

จะเห็นได้ว่าในการทำงานตามขั้นตอนกระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของ โรงเรียนบ้านของดั่งที่ร่วมมือกับชุมชนบ้านขอบด้ง นี้จะสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนในการสนับสนุน ส่งเสริม อันประกอบด้วย ผู้ปกครอง แกนนำชุมชน ผู้รู้ / ครูภูมิปัญญา นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกฝ่าย ซึ่งจะส่งผลให้ได้รับความสำเร็จได้

7.2 บทเรียนของทิมวิจัยที่ได้จากการดำเนินโครงการวิจัยมี ดังนี้

1. ได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ร่วมกันไปพร้อมกับนักเรียน จากชุมชน และครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ได้นำข้อมูลที่ได้ศึกษารวบรวมจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นเนื้อหา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้กับนักเรียน เพราะมีประโยชน์มาก สามารถทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และรู้จักที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีดีงามของชนเผ่าของตนเองได้
3. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้กับเด็กนักเรียนถ้าเด็กได้ลงมือค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสอบถาม การสัมภาษณ์ ฯลฯ จะทำให้เด็กเกิดความจดจำและเข้าใจมากกว่าที่ฟังครูอธิบาย
4. ในการจัดการเรียนรู้ในสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสามารถนำความรู้ที่ได้ใช้ในชีวิตจริงควรเป็นเรื่อง / เนื้อหาที่อยู่ใกล้ตัวมากกว่าเนื้อหาที่อยู่ไกลตัว อีกทั้งยังสามารถนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง
5. ในการจัดการเรียนรู้ ควรเน้นทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มให้กับเด็กมากขึ้น เพราะจะเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็กได้อีกทางหนึ่ง เช่น การมีน้ำใจ การเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้เกิดกับตัวเด็ก เพื่อที่เด็กจะสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตในสังคมหมู่บ้านได้
6. เป็นการวิจัยที่เน้นให้ครูและชุมชนได้ร่วมกันปฏิบัติการเพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูและผู้รู้ในท้องถิ่นได้ร่วมกันวางแผนการสอน ร่วมกันสอนและร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนและชุมชน ผลสรุปของการวิจัยนี้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในสาระเนื้อหาของบทเรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย ตลอดจนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่า

7. ทีมวิจัยได้รู้และเข้าใจถึงคุณค่าของการดำเนินชีวิตของชนเผ่าลาหู่ นะ ว่ามีการสืบทอดจากบรรพบุรุษถึงชนเผ่ารุ่นใหม่ที่อยู่ท่ามกลางความเจริญที่กำลังก้าวเข้ามาและทำให้ประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่าค่อย ๆ จางหายไป แต่หลังจากการดำเนินโครงการวิจัยแล้วทีมวิจัยซึ่งเป็นคณะครูได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านขอบด้ง เพื่อจัดการเรียนการสอนต่อไป

7.3 ปัญหา / อุปสรรค

1. ในการประชุมเชิงปฏิบัติการต้องใช้เวลามากในการแปลความหมายการแสดงความคิดเห็นของครูภูมิปัญญาและผู้ปกครองนักเรียน
2. ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นบางคนไม่มีความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้เนื่องจากมีปัญหาในการใช้ภาษาไทย
3. ผู้ปกครองนักเรียนบางคนไม่เข้าใจการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนและการสอนโดยครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการเรียนการสอน
4. ในขั้นตอนการประเมินผลของนักเรียนโดยผู้ปกครอง ต้องอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจมากที่สุด ครูจึงคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ได้ข้อมูลจากการประเมินที่ชัดเจนถูกต้อง
5. ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารของครูภูมิปัญญาเป็นภาษาลาหู่ นะ จึงเป็นปัญหาในการทำความเข้าใจ
6. ครูภูมิปัญญามีเวลาไม่เพียงพอในการมาให้ความรู้ที่โรงเรียนนักเรียนต้องเข้าไปเรียนรู้ที่ชุมชน
7. เด็กนักเรียนบางส่วนมีปัญหาในการเขียนภาษาไทย จึงได้จัดกิจกรรมการเสริมภาษาไทยซึ่งสามารถแก้ไขได้ในระดับหนึ่ง
8. ในการทำงานกลุ่มของนักเรียน ยังขาดการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบจึงควรอธิบายและให้ความรู้ทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการทำงานกลุ่ม

7.4 ข้อเสนอแนะ

1. การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความพร้อม ความพร้อมในที่นี้หมายถึงความพร้อมทางด้านแนวคิด โดยทุกฝ่ายต้องมีแนวคิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน สักยภาพของชุมชนทั้งด้านองค์ความรู้ ครูภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ และการสนับสนุน การหนุนเสริมจากผู้ปกครอง ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็ก

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็กชนเผ่า นั้น ควรทำความเข้าใจในวิถีชีวิต วัฒนธรรมความเป็นอยู่ พื้นเพของท้องถิ่น และนำสิ่งเหล่านี้มาเป็นจุดเด่น คอยหนุนเสริมจุดด้อยเพิ่มเติมจะทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาสามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกับสังคมอื่นได้

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินกิจกรรมและควรอยู่บนพื้นฐาน จิตความสามารถที่มาร่วมกันได้ และ “การเรียนรู้” ที่มีการติดตามประเมินและหาแนวทางในการ แก้ไขปัญหาร่วมกันส่งผลให้การดำเนินการนั้นสำเร็จได้

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. ศูนย์พัฒนาหลักสูตรการพัฒนารายวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขจัดภัย บรุษพัฒน์. ชาวเขา. กรุงเทพฯ. 2528.แพรววิทยาการพิมพ์.
- คณะศึกษาสงครามจิตวิทยา รุ่นที่ 18. ชาวเขาเผ่ามูเซอ. 2517 .
- ธำรง ชูทัพ .การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น . กรุงเทพฯ .กรมวิชาการ.2521.
- นิตยา เนตรศักดิ์เกษมและคณะ. โครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเยาวชน อย่างมีส่วนร่วม.2544.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. ชาวเขาในไทย. พระนคร.อมราการพิมพ์.2506.
- พิบูล สีหาพงษ์. การจัดทำหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ.2534.
- มูลนิธิวัดศรีโสดา . สิบสองชนเผ่าในประเทศไทย.เชียงใหม่.โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์.2542.
- วิชัย ประสิทธิ์วิฑูริเวชช์. การพัฒนาหลักสูตรสถานที่ท้องถิ่น.กรุงเทพฯ บริษัทเซนเตอร์ดีส์คัพเวอร์รี.2542. พิมพ์ครั้งที่ 1
- สถาบันวิจัยชาวเขากรมประชาสงเคราะห์ . ชาวเขาในประเทศไทย. 2533
- สถาบันวิจัยชาวเขากรมประชาสงเคราะห์ . ชาวเขาในประเทศไทย(เอกสารเผยแพร่). 2533
- สังัด อุทรานันท์ พื้นฐานและหลักการพัฒนหลักสูตร.กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มิตรสยาม.2532.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ . ชาวเขาเผ่ามูเซอ. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร.2518.
- สุเมธ อมรวิวัฒน์ .การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง: รูปแบบที่คัดสรร. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545.
- อำนาจ จันทรเป็น การพัฒนหลักสูตร ทฤษฎีการปฏิบัติระดับโรงเรียน.เชียงใหม่. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2532.
- อำนาจ จันทรเป็น.การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรและการสอน.เชียงใหม่. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.2533.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ทำเนียบครุฑมณีปัญญา

ทำเนียบครูภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านขอบด้ง

ครูภูมิปัญญา

นายจะหมอ รุติพงศ์คันทนา
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

นายจะชี ขวัญอุไร
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

นายจะชู ขวัญอุไร
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

นายวิชิต เตือนทักคย์
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

นายจะชี จตุรพรไพร
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

นายจะก่า เจมิกา
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

นางนาอู่ จะหา
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

นางนาผุ เขมิกา
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

นางนาลอ อูติพงษ์พนา
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

นายจะวัน จตุรพรไพร
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

นายพรชัย วรวิพนา
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

นายปานอ จะคะ
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

นางนาตอแหล เขมิกา
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ.เชียงใหม่

นายจำบอน ชลธารพนา
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ.เชียงใหม่

นายจะก้าน้อย โกศลพนาไพร
บ้านขอบด้ง ม.14 ต. ม่อนปิ่น
อ.ฝาง จ.เชียงใหม่

ภาคผนวก ข

บันทึกสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้ ตามพันธ
สัญญาหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตตาม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6

บันทึกสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้ ตามพันธสัญญาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่อง ภาษานำเรียนรู้ (ลาหู่ละ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด	การผ่านเกณฑ์ ป. 1	ตัวชี้วัดการผ่านเกณฑ์
<p>นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนเผ่าของตนเอง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่า / หมู่บ้านได้ 2. มีความภูมิใจในชนเผ่า / หมู่บ้านของตนเอง 3. มีความสามารถในการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตน 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 80</p>	<p>-แบบทดสอบ -แบบประเมินผลงานนักเรียน -แบบประเมินตนเอง ผู้ปกครอง</p>
<p>นักเรียนมีทักษะในด้านการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ / ภูมิปัญญาในหมู่บ้าน 2. รักการอ่าน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาหาความรู้ 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 2</p>	<p>ร้อยละ 85</p>	<p>-เฉลี่ยจากการสังเกต ประเมินพฤติกรรม จำนวน 2 ครั้ง</p>
<p>นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง / ส่วนรวม 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 3. มีความซื่อสัตย์สุจริต 4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. มีนิสัยประหยัด / อดออม 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 90</p>	<p>-เฉลี่ยจากผลการประเมินการจัดกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนจำนวน 2 ครั้ง -แบบประเมิน</p>
<p>นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถทำงานได้ตามลำดับขั้นตอน 2. ขยัน / อดทน ทำงานอย่างมีความสุข 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 80</p>	<p>-เฉลี่ยจากผลการประเมินการทำสมุดภาพ -แบบประเมินตนเอง เพื่อน ครู</p>

ศึกษารูปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้ ตามพันธสัญญาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง
ประวัติความเป็นมาของชนเผ่ามูเซอบ้านขอบด้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด	การผ่าน เกณฑ์ ป.2	ตัวชี้วัดการผ่าน เกณฑ์
<p>นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนเผ่าของตนเอง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่า / หมู่บ้านได้ 2. มีความภูมิใจในชนเผ่า / หมู่บ้านของตนเอง 3. มีความสามารถในการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตน 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 76.13</p>	<p>-แบบประเมินผลงานนักเรียน -แบบประเมินตนเอง ผู้ปกครอง</p>
<p>นักเรียนมีทักษะในด้านการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ / ภูมิปัญญาในหมู่บ้าน 2. รักการอ่าน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาหาความรู้ 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 2</p>	<p>ร้อยละ 70.27</p>	<p>แบบประเมินพฤติกรรม</p>
<p>นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบต่องานตนเอง / ส่วนรวม 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 3. มีความซื่อสัตย์สุจริต 4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. มีนิสัยประหยัด / อดออม 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 69.72</p>	<p>- แบบประเมินพฤติกรรม - แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินตนเอง</p>
<p>นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถทำงานได้ตามลำดับขั้นตอน 2. ขยัน / อดทน ทำงานอย่างมีความสุข 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 69.72</p>	<p>- แบบประเมินพฤติกรรม - แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินตนเอง</p>

บันทึกสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้ ตามพันธสัญญาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชุดแต่งกาย

ประจำเฝ้า (นู เซอคำ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด	การผ่านเกณฑ์ ป.3	ตัวชี้วัดการผ่านเกณฑ์
<p>นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนเผ่าของตนเอง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่า / หมู่บ้านได้ 2. มีความภูมิใจในชนเผ่า / หมู่บ้านของตนเอง 3. มีความสามารถในการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตน 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 92.52</p>	<p>-แบบประเมินผลงานนักเรียน -แบบประเมินตนเอง ผู้ปกครอง</p>
<p>นักเรียนมีทักษะในด้านการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ / ภูมิปัญญาในหมู่บ้าน 2. รักการอ่าน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาหาความรู้ 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 2</p>	<p>ร้อยละ 86.50</p>	<p>แบบประเมินพฤติกรรม</p>
<p>นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีความนิยมที่พึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง / ส่วนรวม 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 3. มีความซื่อสัตย์สุจริต 4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. มีนิสัยประหยัด / อดออม 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 84.25</p>	<p>- แบบประเมินพฤติกรรม - แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินตนเอง</p>
<p>นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถทำงานได้ตามลำดับขั้นตอน 2. ขยัน / อดทน ทำงานอย่างมีความสุข 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 84.25</p>	<p>- แบบประเมินพฤติกรรม - แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินตนเอง</p>

บันทึกสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้ ตามพันธสัญญาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่อง ระบบการดูแลสุภาพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด	การผ่านเกณฑ์ ป.3	ตัวชี้วัดการผ่านเกณฑ์
<p>นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนเผ่าของตนเอง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่า / หมู่บ้านได้ 2. มีความภูมิใจในชนเผ่า / หมู่บ้านของตนเอง 3. มีความสามารถในการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตน 	<p>ร้อยละ 70</p> <p>ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 92.52</p>	<p>-แบบประเมินผลงานนักเรียน</p> <p>-แบบประเมินตนเอง ผู้ปกครอง</p>
<p>นักเรียนมีทักษะในด้านการค้นหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ / ภูมิปัญญาในหมู่บ้าน 2. รักการอ่าน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาหาความรู้ 	<p>ร้อยละ 70</p> <p>ระดับ 2</p>	<p>ร้อยละ 80.25</p>	<p>แบบประเมินพฤติกรรม</p> <p>- แบบประเมินตนเอง การทำงานกลุ่ม</p>
<p>นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง / ส่วนรวม 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 3. มีความซื่อสัตย์สุจริต 4. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. มีนิสัยประหยัด / อดออม 	<p>ร้อยละ 60</p> <p>ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 84.25</p>	<p>-แบบประเมินพฤติกรรม</p> <p>- แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์</p> <p>แบบประเมินตนเอง</p>
<p>นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถทำงานได้ตามลำดับขั้นตอน 2. ขยัน / อดทน ทำงานอย่างมีความสุข 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 	<p>ร้อยละ 60</p> <p>ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 84.25</p>	<p>-แบบประเมินพฤติกรรม</p> <p>- แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์</p> <p>แบบประเมินตนเอง</p>

บันทึกสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้ ตามพันธสัญญาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง
ความเชื่อของชนเผ่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก

	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด	การผ่านเกณฑ์ ป.4 ก	ตัวชี้วัดการผ่าน เกณฑ์
1	<p>นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนเผ่าของตนเอง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่า / หมู่บ้านได้ 2. มีความภูมิใจในชนเผ่า / หมู่บ้านของตนเอง 3. มีความสามารถในการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตน 	ร้อยละ 70 ระดับ 3	ร้อยละ 92.39	<p>-แบบประเมินผลงานนักเรียน</p> <p>-แบบประเมินตนเอง ผู้ปกครอง</p>
2	<p>นักเรียนมีทักษะในด้านการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ / ภูมิปัญญาในหมู่บ้าน 2. รักการอ่าน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาหาความรู้ 	ร้อยละ 70 ระดับ 2	ร้อยละ 90.21	แบบประเมินพฤติกรรม
3	<p>นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง / ส่วนรวม 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 3. มีความซื่อสัตย์สุจริต 4. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. มีนิสัยประหยัด / อดออม 	ร้อยละ 60 ระดับ 3	ร้อยละ 86.11	<p>-แบบประเมินพฤติกรรม</p> <p>- แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินตนเอง</p>
4	<p>นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถทำงานได้ตามลำดับขั้นตอน 2. ขยัน / อดทน ทำงานอย่างมีความสุข 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 	ร้อยละ 60 ระดับ 3	ร้อยละ 86.11	<p>-แบบประเมินพฤติกรรม</p> <p>- แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินตนเอง</p>

บันทึกสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้ ตามพันธสัญญาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง ความเชื่อของชนเผ่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ข

ร ก	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด	การผ่านเกณฑ์ ป.4ข	ตัวชี้วัดการผ่าน เกณฑ์
1	<p>นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนเผ่าของตนเอง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่า / หมู่บ้านได้ 2. มีความภูมิใจในชนเผ่า / หมู่บ้านของตนเอง 3. มีความสามารถในการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตน 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 90</p>	<p>-แบบประเมินผลงานนักเรียน -แบบประเมินตนเอง ผู้ปกครอง</p>
2	<p>นักเรียนมีทักษะ ในด้านการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ / ภูมิปัญญาในหมู่บ้าน 2. รักการอ่าน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาหาความรู้ 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 2</p>	<p>ร้อยละ 70</p>	<p>แบบประเมินพฤติกรรม</p>
3	<p>นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง / ส่วนรวม 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 3. มีความซื่อสัตย์สุจริต 4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. มีนิสัยประหยัด / อดออม 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 63.15</p>	<p>- แบบประเมินพฤติกรรม - แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินตนเอง</p>
4	<p>นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถทำงานได้ตามลำดับขั้นตอน 2. ขยัน / อดทน ทำงานอย่างมีความสุข 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 78.94</p>	<p>- แบบประเมินพฤติกรรม - แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินตนเอง</p>

บันทึกสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้ ตามพันธสัญญาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง
เกษตรราหู่นะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด	การผ่านเกณฑ์ ป.5	ตัวชี้วัดการผ่าน เกณฑ์
1	<p>นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนเผ่าของตนเอง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่า / หมู่บ้านได้ 2. มีความภูมิใจในชนเผ่า / หมู่บ้านของตนเอง 3. มีความสามารถในการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตน 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 90</p>	<p>-แบบประเมินผลงานนักเรียน -แบบประเมินตนเอง ผู้ปกครอง</p>
2	<p>นักเรียนมีทักษะในด้านการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ / ภูมิปัญญาในหมู่บ้าน 2. รักการอ่าน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาหาความรู้ 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 2</p>	<p>ร้อยละ 70</p>	<p>แบบประเมินพฤติกรรม</p>
3	<p>นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบต่องานตนเอง / ส่วนรวม 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 3. มีความซื่อสัตย์สุจริต 4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. มีนิสัยประหยัด / อดออม 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 90</p>	<p>-แบบประเมินพฤติกรรม - แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินตนเอง</p>
4	<p>นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถทำงานได้ตามลำดับขั้นตอน 2. ขยัน / อดทน ทำงานอย่างมีความสุข 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 68</p>	<p>-แบบประเมินพฤติกรรม - แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินตนเอง</p>

บันทึกสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้ ตามพันธสัญญาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง บ้านของเรา ฐานนะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ร ก	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด	การผ่านเกณฑ์ ป.5	ตัวชี้วัดการผ่าน เกณฑ์
1	<p>นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนเผ่าของตนเอง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่า / หมู่บ้านได้ 2. มีความภูมิใจในชนเผ่า / หมู่บ้านของตนเอง 3. มีความสามารถในการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตน 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 90</p>	<p>-แบบประเมินผลงานนักเรียน -แบบประเมินตนเอง และ ผู้ปกครอง</p>
2	<p>นักเรียนมีทักษะในด้านการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ / ภูมิปัญญาในหมู่บ้าน 2. รักการอ่าน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาหาความรู้ 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 2</p>	<p>ร้อยละ 75</p>	<p>แบบประเมินพฤติกรรม</p>
3	<p>นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง / ส่วนรวม 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 3. มีความซื่อสัตย์สุจริต 4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. มีนิสัยประหยัด / อดออม 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 90</p>	<p>- แบบประเมินพฤติกรรม - แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินตนเอง</p>
4	<p>นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถทำงานได้ตามลำดับขั้นตอน 2. ขยัน / อดทน ทำงานอย่างมีความสุข 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 68</p>	<p>- แบบประเมินพฤติกรรม - แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินตนเอง</p>

บันทึกสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้ ตามพันธสัญญาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่อง อาหารของชนเผ่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ร น	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด	การผ่าน เกณฑ์ ป.6	ตัวชี้วัดการผ่าน เกณฑ์
1	<p>นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนเผ่าของตนเอง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่า / หมู่บ้านได้ 2. มีความภูมิใจในชนเผ่า / หมู่บ้านของตนเอง 3. มีความสามารถในการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตน 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 73.91</p>	<p>- แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ</p> <p>- แบบประเมินการเขียนเรียงความ รายงานเอกสารเสริมความรู้</p>
2	<p>นักเรียนมีทักษะในด้านการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ / ภูมิปัญญาในหมู่บ้าน 2. รักการอ่าน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาหาความรู้ 	<p>ร้อยละ 70 ระดับ 2</p>	<p>ร้อยละ 78.26</p>	<p>- แบบสังเกตพฤติกรรมการนักเรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>- แบบประเมินคุณภาพการจัดทำอาหารประจำชนเผ่า</p>
3	<p>นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบต่องาน / ส่วนรวม 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 3. มีความซื่อสัตย์สุจริต 4. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. มีนิสัยประหยัด / อดออม 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 100</p>	<p>- แบบสังเกตพฤติกรรมการนักเรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>- แบบประเมินคุณภาพการจัดทำอาหารประจำชนเผ่า</p>
4	<p>นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถทำงานได้ตามลำดับขั้นตอน 2. ขยัน / อดทน ทำงานอย่างมีความสุข 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 	<p>ร้อยละ 60 ระดับ 3</p>	<p>ร้อยละ 100</p>	<p>- แบบประเมินการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานกลุ่ม</p>

บันทึกสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้ ตามพันธสัญญาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง หัตถกรรมชนเผ่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ส.ร.พ.	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด	การผ่านเกณฑ์ ป.5	ตัวชี้วัดการผ่านเกณฑ์
1	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนเผ่าของตนเอง 1. เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่า / หมู่บ้านได้ 2. มีความภูมิใจในชนเผ่า / หมู่บ้านของตนเอง 3. มีความสามารถในการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตน	ร้อยละ 70 ระดับ 3	ร้อยละ 70	- แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ - แบบประเมินการเขียนเรียงความ รายงานเอกสารเสริมความรู้
2	นักเรียนมีทักษะในด้านการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ 1. มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ / ภูมิปัญญาในหมู่บ้าน 2. รักการอ่าน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาหาความรู้	ร้อยละ 70 ระดับ 2	ร้อยละ 82.60	- แบบสังเกตพฤติกรรมการนักเรียนเป็นรายบุคคล - แบบประเมินคุณภาพการจัดทำหัตถกรรมประจำเผ่า
3	นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีความนิยมที่พึงประสงค์ 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง / ส่วนรวม 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 3. มีความซื่อสัตย์สุจริต 4. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. มีนิสัยประหยัด / อดออม	ร้อยละ 60 ระดับ 3	ร้อยละ 100	- แบบสังเกตพฤติกรรมการนักเรียนเป็นรายบุคคล - แบบประเมินคุณภาพการจัดทำหัตถกรรมประจำเผ่า
4	นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 1. สามารถทำงานได้ตามลำดับขั้นตอน 2. ขยัน / อดทน ทำงานอย่างมีความสุข 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	ร้อยละ 60 ระดับ 3	ร้อยละ 100	- แบบประเมินการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานกลุ่ม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวชี้วัดแต่ละข้อในพันธสัญญาความร่วมมือระหว่างนักเรียน และ
ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านขอบด้ง ปีการศึกษา 2546 ปรากฏผลสรุปดังตารางต่อไปนี้

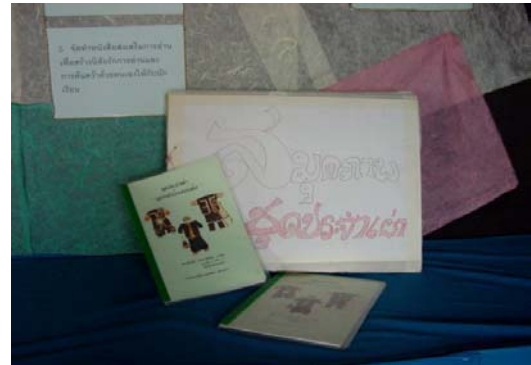
ม ย า	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ / ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด	สรุปผลการปฏิบัติ
1	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็น มาของชนเผ่าของตนเอง 1. เล่าประวัติความเป็นมาของชนเผ่า / หมู่บ้านได้ 2. มีความภูมิใจในชนเผ่า / หมู่บ้านของตนเอง 3. มีความสามารถในการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตน	ร้อยละ 70 ระดับ 3	ร้อยละ 88.72
2	นักเรียนมีทักษะในการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ 1. มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ / ภูมิ ปัญญาในหมู่บ้าน 2. รักการอ่าน สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาหาความรู้	ร้อยละ 70 ระดับ 2	ร้อยละ 78.61
3	นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมที่พึงประสงค์ 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง / ส่วนรวม 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 3. มีความซื่อสัตย์สุจริต 4. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. มีนิสัยประหยัด / อดออม	ร้อยละ 60 ระดับ 3	ร้อยละ 83.32
4	นักเรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 1. สามารถทำงานได้ตามลำดับขั้นตอน 2. ขยัน / อดทน ทำงานอย่างมีความสุข 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	ร้อยละ 60 ระดับ 3	ร้อยละ 81.00

ภาคผนวก ค

สื่อ/แหล่งเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิต
ของลาหู่ (Lahu – na) บ้านขอบด้ง

สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ภาพกิจกรรมการศึกษากับผู้รู้ในท้องถิ่น

ประวัติและประสบการณ์ย่อ

หัวหน้าโครงการ

ชื่อ- นามสกุล นางเรียม สิงห์ทร อายุ 43 ปี
อยู่บ้านพักครู โรงเรียนบ้านขอบด้ง หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ 053-450019 , 01-0207510
วุฒิการศึกษา ครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกบริหารการศึกษา จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
อาชีพ รับราชการครู

ทีมวิจัยชุมชน

1. ชื่อ- นามสกุล นายอำนาจ หนองภักดี
อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ 09-9401610
วุฒิการศึกษา วิทยาศาสตร์บัณฑิต จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
อาชีพ รับราชการครู
2. ชื่อ- นามสกุล นางสาวรัชฎา ทิพย์ชู อายุ 33 ปี
อยู่บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 10 ตำบลเหมืองจี้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
โทรศัพท์ 09-5574564
วุฒิการศึกษา ครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกประถมศึกษา จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
วิทยาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการเกษตร จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
อาชีพ รับราชการครู
3. ชื่อ- นามสกุล นางสาวเพ็ญภักดิ์ กาพผล อายุ 25 ปี
อยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 9 ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ 06-1890069
วุฒิการศึกษา ครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกคณิตศาสตร์ จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
อาชีพ รับราชการครู

4. ชื่อ- นามสกุล นายสายันต์ กองทุม อายุ 26 ปี
อยู่บ้านเลขที่ บ้านพักครูโรงเรียนบ้านขอบด้ง หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
วุฒิการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกเคมี จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
อาชีพ รับจ้าง

5. ชื่อ- นามสกุล นางสาวจรัสโนม ชมภูมิ่ง อายุ 32 ปี
อยู่บ้านเลขที่ โรงเรียนบ้านขอบด้ง หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ 053-450050
วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต เอกเทคโนโลยีและนวัตกรรม
จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
อาชีพ รับราชการครู

6. ชื่อ- นามสกุล นายธเนศ ประยูรสุข อายุ 29 ปี
อยู่บ้านเลขที่ โรงเรียนบ้านของดั่ง หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ 053-450050
วุฒิการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกวิทยาศาสตร์ จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
อาชีพ รับจ้าง

7. ชื่อ- นามสกุล นางสาวช่อผกา สุวรรณฤทธิ์ อายุ 32 ปี
อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ 053-450050
วุฒิการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกเคมี จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
อาชีพ รับราชการครู

8. ชื่อ- นามสกุล นายวิจิต (จะก่อย) เพื่อนทิพย์ อายุ 44 ปี
อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ 053-450050
วุฒิการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกเคมี จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
อาชีพ เกษตรกร

ตำแหน่งในชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลม่อนปิ่น